

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Matjaž Strmčnik

**ANALIZA VARNOSTNIH RAZMER V IRAKU PO PADCU SADAMA
HUSEINA**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2006

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Matjaž Strmčnik

Mentor: Doc. dr. Iztok Prezelj

ANALIZA VARNOSTNIH RAZMER V IRAKU PO PADCU SADAMA
HUSEINA

Diplomsko delo

Ljubljana, 2006

ANALIZA VARNOSTNIH RAZMER V IRAKU PO PADCU SADAMA HUSEINA

Pričujoče delo obravnava varnostne razmere v Iraku od 1. maja 2003 do konca leta 2005. Na začetku definira temeljne pojme ter razloži etnično-versko heterogenost in politično zgodovino Iraka, nakar predstavi ključne akterje v sedanji iraški vojni – koalicijske sile, Iraške varnostne sile, odporniške skupine. Slednje temeljito razdeli: sunitsko in šiitsko odporništvo, tuje islamske borce v Iraku, odporniške mreže in njihovo financiranje, cilje in metode delovanja odpornikov. Obravnavanih 32 mesecev razdeli na štiri obdobja, v katerih poskuša s podrobno analizo ugotoviti trende odporniških napadov na štiri ključne tarče, z metodami, kot so improvizirane eksplozivne naprave, samomorilski napadi, zasede, avtobombe, ugrabitve, eksekucije ipd. V zadnjem poglavju razišče, v katerih iraških provincah in mestih je odporništvo najbolj aktivno.

Ključne besede : koalicijske sile, Iraške varnostne sile, odporniške skupine, metode, trendi napadov.

AN ANALYSIS OF THE SECURITY SITUATION IN IRAQ AFTER THE FALL OF SADDAM HUSSEIN

The present work deals with the security situation in Iraq during a period between May 1th 2003 and the end of the year 2005. It starts by defining the basic terms and explaining the ethno-religious heterogeneity and the political history of Iraq and later on it presents the key actors in the present Iraqi war – coalition forces, Iraqi security forces, insurgent groups. The latter is analysed most intensively: the sunni and the shia insurgency, the foreign islamic fighters in Iraq, insurgent networks and their financing as well as the goals and the methods of the insurgency. It divides the 32 months mentioned into four periods in which it attempts to figure out the trends in insurgent attacks of four distinctive targets by thoroughly analysing the methods of attacks - such as improvised explosive devices, suicide attacks, ambushes, car-bombs, kidnappings, executions etc. In the last chapter it examines in which Iraqi provinces and cities the insurgency is most active.

Key words: coalition forces, Iraqi security forces, insurgent groups, methods, trends in attacks.

KAZALO

1. UVOD	7
2. METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR	8
2.1 Predmet analize in struktura naloge	8
2.2 Cilji preučevanja	11
2.3 Uporabljene metode	12
2.4 Hipoteze	12
2.5 Opredelitev temeljnih pojmov	13
2.5.1 Analiza	13
2.5.2 Varnostne razmere	13
2.5.3 Terorizem, teroristična aktivnost in teroristična organizacija	14
2.5.4 Odporniška skupina/organizacija	16
2.5.5 Gverilsko vojskovanje/Urbana gverila	17
3. ZGODOVINSKO-POLITIČNI OKVIR ZA ANALIZO AKTUALNIH VARNOSTNIH RAZMER V IRAKU	18
3.1 Etnična in verska heterogenost v Iraku	18
3.2 Politična zgodovina Iraka	20
4. KLJUČNI AKTERJI V "POVOJNEM" IRAKU, NJIHOVA ORGANIZACIJA, CILJI IN METODE DELOVANJA	24
4.1 KOALICIJSKE SILE	24
4.1.1 Predstavitev in organizacija koalicijskih sil	24
4.1.2 Cilji koalicijskih sil	28
4.1.3 Metode delovanja koalicijskih sil	29
4.2 IRAŠKE VARNOSTNE SILE	31
4.2.1 Predstavitev in organizacija Iraških varnostnih sil	31
4.2.2 Cilji Iraških varnostnih sil	34
4.2.3 Metode delovanja Iraških varnostnih sil	35
4.3 ODPORNIŠKE SKUPINE	35
4.3.1 Vzroki za nastanek odporništva	35
4.3.2 Sunitsko odporništvo	37
4.3.3 Šiitsko odporništvo	41
4.3.4 Tuji borci v iraškem odporništvu	44
4.3.5 Odporniške mreže in njihovo financiranje	46
4.3.6 Cilji odporniških skupin	50
4.3.7 Metode delovanja odporniških skupin	51
5. PRVO OBDOBJE: 1. MAJ 2003 – 31. DECEMBER 2003	59
5.1 Razvoj dogodkov v I. obdobju	59
5.2 Frekvenca uporabe metod delovanja odpornikov	61
6. DRUGO OBDOBJE: 1. JANUAR 2004 – 31. AVGUST 2004	65
6.1 Razvoj dogodkov v II. obdobju	65

6.2 Frekvenca uporabe metod delovanja odpornikov	67
7. TRETJE OBDOBJE: 1. SEPTEMBER 2004 – 30. APRIL 2005	72
7.1 Razvoj dogodkov v III. obdobju.....	72
7.2 Frekvenca uporabe metod delovanja odpornikov	74
8. ČETRTO OBDOBJE: 1. MAJ 2005 DO KONCA LETA 2005.....	78
8.1 Razvoj dogodkov v IV. obdobju	78
8.2 Frekvenca uporabe metod delovanja odpornikov	81
9. GEOGRAFSKA DISTRIBUCIJA UPORABE METOD DELOVANJA	86
10. SKLEP IN VERIFIKACIJA HIPOTEZ.....	89
11. VIRI	93

Priloge:

PRILOGA A: Distribucija etnično-verskih skupin in glavnih plemen.....	108
PRILOGA B: Sunitski trikotnik.....	109
PRILOGA C: Politična karta Iraka.....	110
PRILOGA D: Bazar nasilja v Iraku (mreža financiranja).....	111
PRILOGA E: Število napadov odpornikov na ključne tarče.....	112
PRILOGA F: Število napadov odpornikov na dan.....	113
PRILOGA G: Ubiti iraški civilisti.....	114
PRILOGA H: Št. umrlih vojakov ZDA na mesec zaradi uporabe metod skozi vsa obdobja.....	115
PRILOGA I: Etnično-verska porazdelitev iraškega prebivalstva.....	116

Kazalo tabel in grafikonov:

Tabela 4.1: Stalna in rezervna sestava oboroženih sil ZDA v Iraku 21. novembra 2005.....	25
Grafikon 4.1: Število in deleži tujih borcev v iraškem odporništvu (september 2005).....	44
Grafikon 5.2: Število napadov odpornikov na ključne tarče, I. obdobje.....	61
Grafikon 5.3: Ubiti iraški civilisti v I. obdobju.....	62
Grafikon 5.4: Število umrlih vojakov ZDA na mesec zaradi uporabe metod v I. obdobju.....	64
Grafikon 6.5: Število napadov odpornikov na ključne tarče, II. obdobje.....	67
Grafikon 6.6: Ubiti iraški civilisti v II. obdobju.....	69
Grafikon 6.7: Število umrlih vojakov ZDA na mesec zaradi uporabe metod v II. obdobju.....	71
Grafikon 7.8: Število napadov odpornikov na ključne tarče, III. obdobje.....	74
Grafikon 7.9: Ubiti iraški civilisti v III. obdobju.....	75
Grafikon 7.10: Število umrlih vojakov ZDA na mesec zaradi uporabe metod v III. obdobju.....	77
Grafikon 8.11: Število napadov odpornikov na ključne tarče, IV. obdobje.....	81
Grafikon 8.12: Ubiti iraški civilisti v IV. obdobju.....	83
Grafikon 8.13: Ubiti pripadniki Iraških varnostnih sil v IV. obdobju.....	84
Grafikon 8.14: Število umrlih vojakov ZDA na mesec zaradi uporabe metod v IV. obdobju.....	85
Tabela 9.2: Umrli ameriški vojaki po iraških provincah (20. 3. 2003 do 6. 9. 2006).....	88

1. UVOD

Vojna, kakršna se je po odstranitvi režima Sadama Huseina v Iraku razplamtela med tam nastalimi odporniškimi skupinami na eni strani ter okupacijskimi silami pod vodstvom Združenih držav Amerike na drugi strani, je bržkone model vojne prihodnosti. Gre za vojskovanje tehnološko, organizacijsko, doktrinarno in materialno najmočnejše vojaške sile našega časa, na energetske strateškem območju, z nasprotnikom, ki je daleč od te dovršenosti, z nasprotnikom, ki uporablja asimetričen način vojskovanja v urbanem okolju, improvizirane eksplozivne naprave, samomorilce, avtobombe, sabotaže, namenoma povzročča ogromne civilne žrtve in posledično državljansko vojno, ustvarja kaos in brezvladje. Ob vsem tem je značilno, da je ta nasprotnik na nek način neviden: nima razpoznavne, dobro povezane organizacije z vidnim vodstvom, pač pa deluje kot mreža občasno sodelujočih manjših in večjih odporniških skupin. Nima stalnega članstva: ko postane prevroče, borci poskrijejo orožje in se pomešajo med civilno prebivalstvo.

Čeprav odporniki uporabljajo primitivna orožja in metode bojevanja, so nasprotno odlično osvojili in izrabili sodobne komunikacijske tehnologije, kot je internet, jih izrabili za propagando, pridobivanje kadrov, finančnih prispevkov in za učinkovito vplivanje na svetovno javno mnenje. Z video dokumentiranimi akcijami; moledujočimi ugrabljenimi tujimi državljani, za zahodno kulturo grozljivimi in barbarskimi obglavitvami talcev, posnetki eksplozij občestnih bomb in streljanja ostrostrelcev po nemočnih ameriških vojakih itd., s temi komunikacijskimi pristopi in pa načrtnimi napadi na tuje državljane in organizacije v Iraku so, v povezavi z globalno delujočimi terorističnimi organizacijami, ki so izvedle uničujoče bombne napade v Madridu in Londonu, prinesli necenzurirano vojno v naše dnevne sobe in spalnice in nas prepričali, da se v Iraku godijo stvari, v katerih ni dobro biti udeležen. Dosegli so umik vseh tujih dobrodelnih organizacij iz Iraka, umik vojaških kontingentov določenih držav članic koalicije, vključno s Španijo, kjer so madridski bombni napadi bržkone odločilno vplivali na izid volitev in posledičen odpoklic španskih vojakov.

Skratka, v Iraku so v kaotičnem okolju, kjer vsak dan zaznamuje nasilje in vsak dan umre na desetine civilistov, obtičali na eni strani ZDA s koalicijo ter iraško vlado in njenimi varnostnimi silami, ki se nikakor ne zmorejo postaviti na noge, na drugi strani pa sunitske odporniške skupine, ki dobivajo vse bolj radikalen islamski značaj in za katere kaže, da jih vojaško z dosedanjimi prijemi ne bo možno zatreti. Če sledimo razvpiti tezi, da bo v prihodnosti

prišlo do neizogibnega trka oziroma spopada civilizacij, imamo v Iraku zametek le-tega, s tem, da se vzporedno odvija še krvav spopad za prevlado znotraj islamske civilizacije.

Ker bi morala biti iraška kriza po načrtih že sanirana, pa kaže, da se položaj samo še zapleta, bi bilo torej dobro vedeti, na kateri točki so koalicijske sile napravile usodno napako, ki jim po treh letih onemogoča eleganten umik iz Iraka. Dobro bi bilo poznati akterje iraške drame, ozadje dogajanja in pa trende v evoluciji tamkajšnjih varnostnih razmer. Nestabilen Irak in širši Bližnji vzhod vplivata na življenje in poslovanje po vsem svetu, zato je dobra seznanjenost z iraško realnostjo še kako dobrodošla – na nekatera vprašanja in dileme naj bi odgovorilo prav pričujoče diplomsko delo. Ker po novem oazo miru v Iraku gradi tudi Slovenska vojska, je ta tema za vse nas dobila še dodatno dimenzijo.

2. METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 Predmet analize in struktura naloge

V diplomskem delu bom obravnaval obdobje okupacije ali povojno obdobje, ki se začneja 1. maja 2003, datumsko pa bom analizo končal s koncem leta 2005, z oddajo diplomskega dela, obenem pa se z iraškimi nacionalnimi volitvami 15. decembra 2005 konča neko značilno obdobje politične transformacije v parlamentarno demokracijo.

V prvem delu naloge predstavim ozadje dogajanja v Iraku, kar služi za razumevanje drugega dela naloge. V metodološko-hipotetičnem okviru predstavljam predmet analize in strukturo naloge, cilje preučevanja, navedem uporabljene metode raziskovanja, postavim hipoteze in opredelim temeljne pojme. V 3. poglavju nato predočim pregled etnično-verske heterogenosti v Iraku ter politično zgodovino te države. V 4. poglavju predstavim glavne akterje v povojnem Iraku, njihove cilje in metode uresničevanja ciljev. Od teh akterjev se posebej poglobim pri odporiških skupinah in njihovih metodah, ker te skupine dojemam kot ključnega akterja v sedanji vojni in ker skozi analizo njihovih napadov ugotavljam, kakšni so trendi varnostnih razmer v Iraku.

V drugem delu naloge sem zajetih 32 mesecev razdelil na štiri osem mesečna obdobja, v vsakem od teh obdobj pa obravnavam enake spremenljivke: en sklop je *frekvenca uporabe*

metod delovanja odpornikov – kako se je spreminjala uporaba odporniških metod skozi čas ali natančneje, katere metode so bile v določenem mesecu najsmrtonosnejše in najpogostejše, kakšni so bili trendi v napadih na koalicijske sile, na Iraške varnostne sile, na civiliste, na naftno infrastrukturo. Drugi sklop, kjer je ena sama spremenljivka, je *geografska distribucija uporabe metod delovanja*; pri tem me zanima, kako so bili razporejeni odporniški napadi po iraških provincah v analiziranih 32 mesecih.

Analizo v vsakem obdobju začenjam z interpretacijo grafikona, ki prikazuje število napadov odpornikov na ključne tarče. Vrednosti v teh grafikonih sem dobil z natančnim odčitavanjem in izračunavanjem iz grafikona, ki ga je objavil Joseph A. Christoff na strani 6 v poročilu GAO-06-428T (february 2006) *Rebuilding Iraq: Stabilization, Reconstruction, and Financing Challenges* za potrebe svojega pričanja pred Komitejem ameriškega senata za zunanje odnose. Podatke, ki jih je avtor uporabil za svoj grafikon, je pridobil od Multi-national Corps-Iraq in ameriške obrambne obveščevalne agencije DIA. Natančnih vrednosti te institucije ne izdajo, menda iz varnostnih razlogov, na voljo je le grafikon v omenjenem poročilu, ki ga povzemajo in interpretirajo, kot sem opazil, tudi novinarji najbolj referenčnih časopisov in raziskovalci uglednih inštitutov, kot je Cordesman iz Brookings inštituta. Za uporabo tega razvpitega grafikona v svoji nalogi torej nisem imel zadržkov, njegova pomanjkljivost je le, da lahko zaradi ročnega odčitavanja vrednosti nekoliko odstopajo od dejanskih. Napaka je bržkone zanemarljiva, z ozirom, da nam grafikon nudi izpeljavo trenda v napadih odpornikov na ključne tarče na mesec skozi vsa obdobja. Ključne tarče so štiri: koalicijske sile, iraški civilisti, Iraške varnostne sile in kategorija druge tarče, kamor so všteti napadi na infrastrukturo in iraške vladne uradnike.

Odločil sem se, da bom frekvenco uporabe posamezne odporniške metode v določenem obdobju poskušal ponazoriti s številom umrlih ameriških vojakov na mesec zaradi odporniškega delovanja s posamezno metodo. Ameriških vojakov zato, ker so imeli med koalicijskimi silami daleč največ žrtev – od začetka okupacije do konca leta 2005 – 2041 mrtvih (smrti zaradi sovražnih in nesovražnih vzrokov) oziroma 92,4 % vseh umrlih koalicijskih vojakov (Hostile/Non-Hostile Deaths: internet), kar se mi zdi dovolj reprezentativna populacija za statistično analizo, izbiro števila žrtev kot spremenljivko pa sem izbral, ker ne obstajajo zanesljivi

podatki o številu napadov z IED, avtobombami, ročnimi raketometi itd. na dan, saj določen odstotek napadov ni uspešen pa tudi baza podatkov o teh napadih ni zanesljiva.¹

Po drugi strani je vsaka ameriška smrtna žrtev skrbno zabeležena; Ministrstvo za obrambo ZDA dnevno objavlja oznanila o žrtvah med ameriškimi vojaki, kjer so navedena imena in priimki, čini, izvor vojakov in njihova starost, enota, kjer so služili, ter čas, vzrok in kraj smrti. Iz teh 'osmrtnic' razne nevladne organizacije in analitiki sestavljajo spletne števce žrtev v Iraku in iz tega izhajajoče analize. Sam se bom oprl v prvi vrsti na spletni števec Iraq Coalition Casualty Count (<http://icasualties.org/oif/>), ki vodi odlično bazo podatkov, iz katere črpajo tudi najbolj relevantni raziskovalci. Za 'operiranje z mrtvimi' sem se odločil zaradi preglednosti in zanesljivosti dostopnih podatkov; pod kategorijo žrtev (casualty) vojske namreč prištevajo vse svoje pripadnike, ki so izločeni iz boja, kar pomeni še celo skupino podkategorij – umrl v boju (KIA: killed in action), ranjen v boju (WIA: wounded in action), pogrešan v boju (MIA: missed in action), itd., tako da so koalicijske (in ameriške) žrtve v Iraku po tej kategorizaciji šle že v desetisoče. Zaradi vsega tega se mi zdi najbolj pregledno, kot spremenljivko vzeti število ameriških vojakov umrlih zaradi odporniških metod delovanja.

V grafikonih sem upošteval šest posplošenih odporniških metod; tako metoda IED (improvizirane eksplozivne naprave) vključuje vse verzije IED, tudi samomorilce, a je ločena od metode avtobombe; kategorija sovražni ogenj zajema umrle v zasedah, zaradi strelnega orožja (small arms fire), delovanja ostrostrelcev itd.

Čeprav sem analizo razdelil na štiri enako dolga, osemmesečna obdobja, se vsako obdobje posrečeno konča z nekim pomembnim družbeno-političnim oziroma z varnostjo povezanim dogodkom, za katerega lahko domnevam, da bo vplival na varnostne razmere v naslednjem obdobju. S tem v zvezi opazujem, koliko so pomembni družbeno-politični dogodki, kot so ujetje

¹ Raziskovalci ugotavljajo, da se je pomanjkanje natančnega forenzičnega poročanja o vsakem IED napadu, v kombinaciji z nezadostnim sistemom shranjevanja in analiziranja dobljenih podatkov, pokazalo kot glavna ovira v boju proti grožnji IED. Koalicija nima uradnega standarda za poročanje o IED napadih, zato je možno, da ima njena baza podatkov večkratna poročila o enem incidentu, vsako poročilo pa poroča o drugačni lokaciji in o drugačnem času za incident, ki je bil le eden (Goldfarb, 2006: internet). Tudi Cordesman (2006b: 7) je v svoji ostri kritiki rednih četrtletnih poročil ameriškemu kongresu, ki jih izdaja obrambno ministrstvo, zapisal, da je analiza trenda napadov potencialno uporabna, vendar ima to hudo pomanjkljivost, da ne obstaja definicija o tem, kaj se šteje pod 'napad'. Zdi se, da termin 'napad' zajema samo očitna odporniška dejanja, ignorira pa sektaško in etnično nasilje, izginotja, ugrabitve, akcije 'vodov smrti'. Avtor (ibid.: 2) svari, da če ZDA hočejo zmagati v Iraku, morajo imeti pošteno in objektivno sliko o tem, kaj se dogaja. Tedenska, kot četrtletna poročila kongresu, ki so glavni vir informacij o napredku v Iraku, po avtorjevem mnenju nimajo te kredibilnosti, saj so zavajajoča in pomanjkljiva. Osebnostno se temu mišljenju pridružujem, saj s strani koalicije nikakor nisem uspel najti preglednih in zanesljivih podatkov o številu napadov s posamezno metodo; na voljo so le letna poročila o številu napadov pa še za ta se ne ve, katere napade vključujejo.

Sadama Huseina, ustavodajne in parlamentarne volitve ipd., vplivali na povečanje ali zmanjšanje števila napadov. Tako se *I. obdobje* začne 1. maja 2003, ko je predsednik Bush razglasil konec večjih vojnih operacij v Iraku (Bush calls end to 'major combat', 2. maj 2003: CNN), traja pa do konca leta 2003 oziroma ga neuradno zaključi ujetje skrivajočega se Sadama Huseina 13. decembra 2003 (Saddam Hussein arrested in Iraq, 14. december 2003: BBC); *II. obdobje* se začne s 1. januarjem 2004 in se zaključi s koncem avgusta 2004, ko je tudi doseženo premirje in se zaključijo spopadi med koalicijskimi silami in šiitsko Mahdijevo vojsko (Iraq Occupation Timeline: April-June 2004, julij 2004: 1). V II. obdobju denimo posebej opazujem spremembe v varnostnih razmerah okrog 28. junija 2004, ko je bila suverena oblast prenešana z okupatorjev (koalicije) na nove iraške oblasti (U.S. returns sovereignty to Iraq, 28. junij 2004: CNN). *III. obdobje* traja od 1. septembra 2004 do 30. aprila 2005 – 28. aprila je bila na podlagi izidov volitev Iraškega prehodnega narodnega zbora formirana Iraška prehodna vlada (Iraqi lawmakers OK Cabinet for new government, 28. april 2005: CNN). V III. obdobju me med drugim zanima vpliv vseiraških volitev 30. januarja na varnostne razmere v državi. *IV. obdobje* se začne 1. maja 2005 in se konča s koncem leta 2005. Tudi to obdobje se ustrezno neuradno konča z iraškimi parlamentarnimi volitvami 15. decembra 2005 (Katzman, 2006: 1–6). Analizi sledi sklep z verifikacijo hipotez, navedba virov in priloge.

2.2 Cilji preučevanja

Cilji preučevanja so:

- definirati in razmejiti odporniške skupine ter teroristične organizacije;
- predstaviti etnično-versko heterogenost v Iraku in politično zgodovino Iraka;
- predstaviti ključne akterje v iraški vojni, njihovo organizacijo, cilje in metode;
- med ključnimi akterji posebej razdelati iraške odporniške skupine, njihovo organizacijo, cilje in metode; navesti vzroke za razvoj odporništv; razdelati in predstaviti ločeno sunitske in šiitske odporniške skupine; podati vpogled v financiranje odporniških skupin, tuje borbe v iraškem odporništvu;
- ugotoviti trende v napadih iraških odporniških skupin na glavne tarče; ugotoviti trende v uporabi odporniških metod delovanja; ugotoviti trende v geografski distribuciji uporabe metod delovanja.

2.3 Uporabljene metode

Pri izdelavi naloge sem si pomagal z več raziskovalnimi metodami: *metodo analize in interpretacije primarnih virov* sem uporabil pri raziskovanju uradnih dokumentov in poročil, kot so uredbe in ukazi začasne iraške vlade in redna poročila ameriškemu kongresu; *metodo analize in interpretacije sekundarnih virov* sem uporabil pri raziskovanju knjig, člankov in raziskovalnih poročil. *Metodo primerjalnega raziskovanja* sem koristil v drugem delu naloge, pri primerjavi trendov odporniških napadov med posameznimi obdobji. V tem delu naloge sem raziskoval s pomočjo *statistične metode*, s katero sem izdelal in interpretiral grafikone ter z *metodo zgodovinske analize* in sicer zgodovinsko-razvojne in primerjalno-zgodovinske analize, ko me je zanimalo, kako so se spreminjale varnostne razmere v Iraku skozi štiri obdobja.²

2.4 Hipoteze

H 1: Ločnica med odporniškimi skupinami in terorističnimi organizacijami/skupinami v Iraku je nejasna in težko določljiva. Oboje uporabljajo tako teroristične kot gverilske metode bojevanja.

H 2: Odporniki se odzivajo na protiukrepe nasprotni strani in uporabljajo vse bolj razvite metode delovanja.

H 3: Skozi čas in z napredkom v iraškem političnem procesu se napadi odpornikov ne zmanjšujejo, pač pa povečujejo. Pomembni politični in družbeni dogodki v državi aktivnost odpornišтва še povečajo.

² Večji delež virov za moje diplomsko delo sem našel na internetu, ker drugače ni bilo možno priti do raziskav z inštitutov, najnovejših analiz, uradnih poročil. Obravnavam namreč temo, ki je tako aktualna, da se knjige o njej šele pišejo, dokumenti pa čakajo na tiskano izdajo. Precej tiskanih raziskovalnih člankov sem vzel iz publikacije Jane's Intelligence Review, ki spada pod založniško hišo Jane's, svetovno referenco za področje obrambnih zadev, raziskovalna poročila pa sem našel na spletnih straneh raznih uglednih inštitutov, kot so The Brookings Institution, Center for Strategic and International Studies, Council on Foreign Relations. Publicistične članke sem jemal iz online izdaj uglednih časopisov, kot so The Washington Post, nemški Spiegel Online, The New York Times ter CNN in BBC.

2.5 Opredelitev temeljnih pojmov

2.5.1 Analiza

Analiza je ugotavljanje sestavnih delov česa, razčlenjevanje (SSKJ, 1970: 40). Prof. Žabkar o analizi piše sledeče: » ... analiza se /pri znanstvenem raziskovanju/ pojavlja kot proces miselnega razčlenjevanja raziskovanega dogodka ali pojava na njegove sestavne dele (elemente, značilnosti ali nasprotja) in njihovega preučevanja, da bi odkrili njihovo bistvo. Razlikujemo štiri vrste analize:

- (1) strukturno analizo, s pomočjo katere odkrivamo strukturo oziroma dejavnike in vezi, ki vplivajo na pojave;
- (2) funkcionalno analizo, s katero odkrivamo medsebojne odnose in odvisnosti med dejavniki ali deli pojava;
- (3) primerjalno analizo, s pomočjo katere primerjamo lastnosti, zakone, zakonitosti in načela do katerih prihaja pri pojavih;
- (4) genetsko analizo, katere cilj je odkriti spremembe, nastanek in izginjanje pojavov.« (Žabkar, 2004a: 62).

2.5.2 Varnostne razmere

Definicijo termina *varnostne razmere* bom moral izpeljati glede na potrebe moje naloge. Vsakomur je jasno, kaj termin pomeni; denimo, če rečemo, da so se varnostne razmere v določeni državi poslabšale, mislimo s tem, da se je povečala stopnja kriminala in nasilja, da je naraslo število avtomobilskih, naravnih in drugih nesreč, skratka, da je stopnja varnosti nižja, kot je bila poprej. Samo varnost Grizold opredeli kot stanje, v katerem je zagotovljen uravnotežen fizični, duhovni in duševni ter gmotni obstoj posameznika in družbene skupnosti v razmerju do drugih posameznikov, družbenih skupnosti in narave (Grizold, 1999: 23).

V nalogi bom obravnaval metode delovanja iraškega odpornišтва in terorističnih skupin. To pomeni, da bom zajel metode, ki povzročajo žrtve med ljudmi ter materialno škodo, ne bom pa denimo vključil avtomobilskih, delovnih, okoljskih in drugih nesreč, če niso nastale kot

posledica delovanja katere od vpletenih strani. Čeprav je pojem varnosti izredno širok in posega globoko v družbene pore, bi analiza varnostnih razmer na vseh področjih močno preseгла koncept moje naloge, zato se osredotočam le na grožnje varnosti, izhajajoče iz omenjenih metod. O recimo socialni varnosti, brezposelnosti, stanju oskrbljenosti iraškega prebivalstva s pitno vodo in elektriko itd., obstajajo natančna poročila OZN in še nekaterih organizacij, medtem ko so analize, kakršna bo ta naloga, vsaj v slovenskem jeziku, redke.

2.5.3 Terorizem, teroristična aktivnost in teroristična organizacija

Z definiranjem terorizma se ne bom preveč ukvarjal, saj vsak avtor, država, organizacija, ponuja svojo definicijo, globalno sprejete definicije pa ni. Termin *terorizem* je zato izredno pripraven za prirejanje v skladu s svojimi interesi in je posledično lahko zelo širok ali pa ozek.

Slovar vojaških terminov, ki ga je izdalo ameriško obrambno ministrstvo, tako pojasnjuje, da je */terorizem/* preišljena uporaba nezakonitega nasilja za povzročitev strahu: predviden je za priganjanje ali zastraševanje vlad ali družb, sledeč ciljem, ki so običajno politični, verski ali ideološki (Dictionary of Military Terms, 1999: 381). *Terorist* je po tej definiciji: posameznik, ki se poslužuje nasilja, terorja in zastraševanja za doseg rezultata (Dictionary of Military Terms, 1999: 381–382).

Ker imamo opravka z ameriško "vojno proti terorizmu", je ustrezno navesti še njihovo definiranje, kaj spada pod teroristično aktivnost.

Teroristična aktivnost pomeni vsakršno aktivnost, ki je nazakonita po zakonih kraja, kjer je zagrešena /.../ in ki vključuje karkoli od sledečega:

- (1) Ugrabitev ali sabotiranje kateregakoli prevoznega sredstva (vključno z letali, plovili ali vozili).
- (2) Ugrabitev ali pridržanje in grožnje z ubitjem, poškodovanjem ali nadaljevanjem pridrževanja drugega posameznika, da bi se prisililo tretjo osebo (vključno z vladno organizacijo), da izvrši ali se vzdrži izvršitve katerega dejanja, kot nedvoumen ali brezpogojen pogoj za izpustitev ugrabljenega ali pridržanega posameznika.
- (3) Nasilen napad na mednarodno zaščiteno osebo /.../ ali na svobodo takšne osebe.
- (4) Atentat.
- (5) Uporaba naštetega:

- (a) bioloških in kemičnih agensov, jedrskega orožja ali naprav ali
 - (b) eksploziva ali strelnega orožja (drugo kot samo za osebno denarno korist), z namenom, da se ogrozi, neposredno ali posredno, varnost enega ali več posameznikov, oziroma da se povzroči znatna škoda na premoženju.
- (6) Grožnja, poskus ali zarota za izvršitev karkoli od naštetega.

Sodelovanje v terorističnih aktivnostih pomeni storiti, v lastni izvedbi ali kot član organizacije, akt teroristične aktivnosti ali dejanje, za katerega storilec ve ali bi po logiki moral vedeti, da z njim nudi materialno podporo posamezniku, organizaciji ali vladi za izvajanje teroristične aktivnosti v kateremkoli času, vključno z naslednjimi dejanji:

- (1) Priprava ali načrtovanje teroristične aktivnosti.
- (2) Zbiranje informacij o potencialnih tarčah za teroristično aktivnost.
- (3) Oskrbovanje s katerokoli vrsto materialne podpore, vključno z varnim domovanjem, prevozom, komunikacijami, denarjem, lažno identifikacijo, orožjem, eksplozivom ali urjenjem kateremukoli posamezniku, za katerega storilec ve ali ima razlog za domnevo, da je storil ali da namerava storiti dejanje teroristične aktivnosti.
- (4) Pridobivanje denarja ali drugih stvari, ki imajo vrednost za teroristično aktivnost ali za vsako teroristično organizacijo.
- (5) Pridobivanje vsakršnega posameznika za članstvo v teroristični organizaciji, terorističnem gibanju ali za sodelovanje v teroristični aktivnosti (Background Information on Foreign Terrorist Organizations, 1999: internet).

Teroristična organizacija je vsaka organizacija (tuja), ki sodeluje v terorističnih aktivnostih, kot so opisane zgoraj ali poseduje zmožnosti in namen za sodelovanje v terorističnih aktivnostih ali terorizmu (Foreign Terrorist Organizations: Fact Sheet, 2003: internet).

Tako široko zastavljena definicija teroristične aktivnosti pojasnjuje, zakaj v medijih vsakodnevno spremljamo podatke o velikem številu zajetih teroristov. Definicija namreč v to kategorijo vključuje prav vse, ki karkoli vedo o terorističnih aktivnostih ali pa nudijo katerokoli vrsto podpore. Po teh opredelitvah sodeč v Iraku sploh ni odporniških skupin, pač pa samo teroristične.

2.5.4 Odporniška skupina/organizacija

Priročnik ameriške vojske za boj proti gverili (U.S. Army Counterterrorism Operations Handbook) jasno razlaga fenomen odporniškega gibanja. *Odporniška organizacija* (insurgent organization) ima lahko javen in tajen del: javen element je gverila, ki jo podpira tajen del – ta vzpostavlja odporniško infrastrukturo. Odporniške skupine imajo prav tako politične in vojaške strukture. Preden se lahko odporništvo pojavi, morajo biti izpolnjeni trije predpogoji: dovolj prebivalstvo, vodstvo primerno za usmerjanje ljudi, pomanjkanje vladnega nadzora. Da odporniško gibanje uspe, morajo obstajati ali biti ustvarjeni še mnogi drugi pogoji: podpora prebivalstva, enotnost boja, volja do upiranja, poveljevanje, disciplina, obveščevalni podatki, propaganda, ugodno okolje, zunanja podpora. Odporniška organizacija gre skozi tri razvojne faze: 1. latentno in začetno odporništvo; 2. gverilsko vojskovanje; 3. vojna gibanja (war of movement) (U.S. Army Counterterrorism Operations Handbook, 2004: 1. poglavje, str. 1–4).

Alexander idr. (2003: 3), ki se sklicuje na avtorja dela *Terrorism and Insurgency* Barda O'Neilla, govorijo o sedmih znanih tipih odporništva, od katerih ima vsak tip svoje značilne strategije in metode delovanja. Tipi odporništva so: restavracijsko (restorationist = obnovitven), anarhistično, egalitaristično (komunistično/socialistično), tradicionalistično, pluralistično, secesionistično, reformistično in prezervacionistično (preservationist = ohranitven). V Iraku naj bi po mnenju avtorjev (ibid.) šlo za restavracijsko (ponovno postaviti na oblast elitno skupino nasprotujočo okupacijski avtoriteti, da se spet dobi nazaj politično in ekonomsko moč) in v primeru iraških Kurdev reformistično odporništvo (pridobiti avtonomijo in znova razdeliti politične in materialne vire znotraj obstoječega političnega sistema). Ker je analiza *The Iraqi Insurgent Movement*, ki jo povzemam, nastala novembra 2003, so po mojem mnenju bili avtorji še preveč pod vplivom mišljenja, da so za večino odporništva v Iraku krivi nekdanji baasisti. Osebno bi, upoštevajoč omenjenih sedem tipov odporništva, navedel kot značilno za Irak še tradicionalistično odporništvo, ki se zavzema za odstranitev trenutnega političnega sistema, vrline, ki ga navdihujejo pa so prvinske in izhajajo iz prednikov in religije.

V nalogi bom za številne skupine iraškega odpora, ki so bodisi čiste gverilske skupine, bodisi podružnice mednarodnih terorističnih organizacij ali pa kombinacija obojega, uporabljal skupno ime *odporniške skupine* oziroma termin *iraško odporništvo*. Dognal sem namreč, da resni

analitiki v iraškem primeru ne ločujejo teh dveh kategorij, v nadaljevanju pa bom dokazal, da je ločitev v večini primerov pravzaprav nemogoča.

2.5.5 Gverilsko vojskovanje/Urbana gverila

Klasične gverilske vojne modernega časa so bile denimo boji jugoslovanskih in sovjetskih partizanov proti nemškemu okupatorju v drugi svetovni vojni, boji revolucionarnih gibanj v Južni Ameriki v 50-ih in 60-ih letih (Castro, Che Guevara), Vietnam, Afganistan v 70-ih letih. Pod vplivom dognanj iz teh vojn so nekateri pisci zatrjevali, da lahko gverilci delujejo in uspejo le na ruralnih območjih, kjer se lahko skrijejo, se urijo, zdravijo, reorganizirajo, kjer jih podpira lokalno kmečko prebivalstvo. Možnost uspešne urbane gverile so zreducirali na posamezne nepovezane mestne teroristične skupine.³

Glede na opis taktike urbane gverile v omenjenem ameriškem priročniku, imamo v Iraku čist primer le-te. Njena taktika vključuje:

- (1) Razbitje industrije ter javnih služb s stavkami in sabotажami.
- (2) Povzročanje razširjenih nemirov z namenom, da se razvleče sredstva protigverilske sile.
- (3) Povzročanje incidentov ali zbiranje množic, da se zvabi protigverilske sile v past.
- (4) Provociranje protigverilske sile v upanju, da se bo ta odzvala prestrogo in si ustvarila sovražno propagando.
- (5) Podpihovanje medfrakcijskih konfliktov.
- (6) Ostrostrelno delovanje po cestnih zaporah, postojankah in stražarnicah.
- (7) Napadanje vozil in stavb z raketami in minometi.
- (8) Postavljanje eksplozivnih naprav proti določenim tarčam ali nedoločeno, za povzročanje zmede in uničenja ter za znižanje morale ljudi.

³ V svoji zgodovinski študiji o gverili (*Guerrilla: A Historical And Critical Study*) iz leta 1984 Walter Laqueur piše: *"Bistvo gverilskega vojskovanja leži v dejstvu, da se gverila lahko skrije na podeželju, kar pa je, samoumevno, nemogoče storiti v mestu. /.../ Bile so gverilske enote desettisočih mož in žena, toda urbana teroristična skupina malokdaj, če sploh, obsega več kot le nekaj ljudi, in urbano teroristično 'gibanje' redko sestoji iz več kot nekaj sto pripadnikov. Čemur se zdaj navadno pravi 'urbano gverilsko' vojskovanje, je seveda terorizem v drugi preobleki."* (Laqueur, 1984: XI). Ti pisci očitno niso upoštevali ali pa so podcenjevali skokovito rast mest in odseljevanje s podeželja, kot vsesvetovni trend. Poročilo OZN o svetovni urbanizaciji navaja ocene in projekcije s tega področja: na začetku ugotavlja, da je vidna velika razlika med urbanizacijo v bolj in v manj razvitih regijah; med letoma 2000 in 2030 se pričakuje, da bo svetovno mestno prebivalstvo raslo za 1.8 % na leto (iz 3 na 5 milijard), v manj razvitih regijah bo to 2.3 % letno. Pravzaprav bo skoraj vsa rast mestnega prebivalstva odpadla na nerazvite regije, s tem pa seveda odseljevanje s podeželja (*World Urbanization Prospects: The 2003 Revision*, 2004: 3–5).

(9) Postavljanje zased patroljam in streljanje na helikopterje.
(U.S. Army Counterguerrilla Operations Handbook, 2004: B-2)

3. ZGODOVINSKO-POLITIČNI OKVIR ZA ANALIZO AKTUALNIH VARNOSTNIH RAZMER V IRAKU

3.1 Etnična in verska heterogenost v Iraku

Vsaka od treh glavnih skupin, ki sestavljajo prebivalstvo Iraka, sunitski Arabci, šiitski Arabci in sunitski Kurdi, je razpeta med dve zvezi: kot Iračani in kot pripadniki etničnih ali verskih skupin. Ker je iraška država relativno nova tvorba, je iraška identiteta še najmanj zakoreninjena. Etnično in versko sorodstvo ima globlje korenine, večjo zgodovinsko težo in transnacionalni karakter. Iraški Arabci so naravnani k interakcijam kot člani skupin-družin, klanov, vasi, soseščin, plemen, itd. Plemenska ureditev je postala, poleg arabizma in islama, poglavitna sestavina iraške identitete. Plemena igrajo tudi neke vrste združevalno vlogo v sodobnem Iraku, saj mnoga obsegajo sunitske in šiitske sekcije (Societal Framework: internet.).

V Iraku naj bi živelo nekaj več kot 26 milijonov ljudi (ocena za julij 2005: 26.074.906), od tega je po etnični pripadnosti Arabcev 75–80 %, Kurdov 15–20 %, ostalih 5 % je Turkomanov, Asirijcev in drugih. 97 % prebivalcev je muslimanov, in sicer 60–65 % šiitov ter 32–37 % sunitov, ostali 3 % so kristjani in ostalo. Uradni jezik je arabski, na kurdskih območjih tudi kurdski, govori se tudi asirsko in armensko (The World Factbook: Irak: internet). Položaj je grafično prikazan v **Prilogi A**: Distribucija etnično-verskih skupin in glavnih plemen.

Razcep v prvotni islamski skupnosti se je začel po smrti preroka Mohameda (umrl leta 632), ko se je postavilo vprašanje, kdo bo postal njegov naslednik. Medtem ko je del vernikov (poznejši suniti) menil, da mora naslednik biti izbran na podlagi soglasja v skupnosti vernikov, je drugi del (poznejši šiiti) zatrjeval, da je lahko naslednik izbran zgolj na genealoški podlagi oziroma, da mora izhajati iz prerokove rodovne skupnosti – njegovega klana Hašim (Šterbenc, 2005: 67–68).⁴

⁴ Za voditelja muslimanov (kalif) je bil izbran Abu Bakr, prerokov tast in njegov odločni privrženec. Po njegovi smrti je vodstvo muslimanske skupnosti in položaj kalifa prevzel Omar, za njim pa Osman. Ta je bil v nasilnem

Čeprav so si šiiti in suniti v večini pogledov podobni, so najpomembnejše razlike: trpljenje šiitske skupnosti je blagoslovljeno s trpljenjem (mučeništvom) prvih imamov; funkcijo imama podeli Bog izbrani osebi iz Mohamedove družine; ti imami so duhovo popolna elita in so zato nezmotljivi; vrnitev skritega imama bo prinesla zmago nad nepravičnim političnim redom, proti kateremu so bili pravi verniki vedno v opoziciji; medtem šiitsko skupnost vodijo mudžtahidi. Kot razlike glede na sunite, šiiti prepoznavajo tudi: začasno zakonsko zvezo, pretvarjanje v primeru nevarnosti, recitacije in spomin na imame, romanje h grobnicam, in pred vsemi, narava in identiteta imama (Bowker, 1997: 889).

Šiitov je okrog 80 milijonov (10 % vseh muslimanov) in živijo v Iranu, Iraku, Afganistanu, Pandžabu in na Bližnjem vzhodu (Libanon, Sirija) (Opći religijski leksikon, 2002: 926). Obstajajo tri temeljne šiitske ločine: dvanajstniki, zajditi in ismailiti (nizariti ali asasini in mustaliti), kot specifični ločini je možno obravnavati skupini družov in nusajritov (alavitov) (Šterbenc, 2005: 115).

Kurdi so pripadniki etnične skupine, ki naseljuje gorovji Zagros in Taurus v jugovzhodni Turčiji, severozahodnem Iranu, severnem Iraku in mejna območja v Siriji in Nakičevanu (Hiro, 1996: 171). V Iraku, kot rečeno, tvorijo 15–20% prebivalstva in živijo v strnjeni skupnosti v severnem in severovzhodnem delu države.⁵

uporu leta 656 usmrčen, za novega kalifa pa je večina vernikov podprla in izbrala Alija (Ali Ibn Abi Talib), prerokovega bratranca in zeta, vendar so tej odločitvi nasprotovali nekateri pomembni segmenti skupnosti vernikov, še posebej Osmanovi sorodniki. Ali se je moral tako na začetku svojega kalifata soočiti z odkritim vojaškim odporom. Po več bitkah in nekaterih nespametnih političnih potezah, zaradi katerih ga je zapustilo veliko privržencev, je bil leta 661 v Kufi ubit. Kalif je postal njegov rival Muavija. Takega stanja niso priznali Alijevi zvesti pristaši (šiiti) z juga Iraka, ki so kot kalifu prisegli Alijevemu starejšemu sinu Hasanu, vendar se ta ni nameraval boriti; odrekel se je vodenju kalifata, se pogodil z Muavijo in posledično lagodno živel do okoli leta 670, ko je bil verjetno zastrupljen. Povsem drugače je nastopil drugi Alijev sin Husein, ki leta 680 za kalifa ni priznal Muavijevega naslednika in se je napotil v Kufo na pomoč šiitom. Skupaj z vojaškim spremstvom (72 mož) in celotno družino so ga pri Karbali obkolile kalifove sile (4000 bojevnikov) in ga po osmih dneh na pekočem soncu v puščavi, ko se ni hotel podrediti kalifu, v celodnevni bitki 10. oktobra 680 pokončale skoraj s celotnim spremstvom vred. Mnogi avtorji trdijo, da je bilo Huseinovo mučeništvo pri Karbali ključen dogodek za izkristaliziranje posebnega etosa šiizma. Celotna duhovna zgradba šiizma je bila zgrajena na ljubezni in pripadnosti Aliju, ki je postal obravnavan kot prvi imam – legitimni voditelj muslimanske skupnosti in duhovni naslednik preroka Muhamada (Šterbenc, 2005: 67-101).

⁵ Domovina Kurdiv, Kurdistan, se razprostira čez ogromno ozemlje štirih sosednjih držav: Turčije, Irana, Iraka, Sirije. Kurdi si za svojo neodvisno državo prizadevajo že desetletja, a jim neugodna naselitev v več državah, kjer so manjšina, poleg mednarodnih in drugih faktorjev, to vseskozi onemogoča. Kurdistan po kurdskih podatkih (Burkay: internet) obsega pol milijona kvadratnih kilometrov, kar je skoraj velikost Francije, in ima 35 milijonov prebivalcev. Po drugih podatkih (Kurdistan-Kurdish Conflict: internet) šteje kurdska populacija okrog 16 milijonov ljudi, sam pa sem s seštevanjem števila Kurdiv v dotičnih štirih državah (The World Factbook: internet) prišel do grobe številke 25 milijonov ljudi.

3.2 Politična zgodovina Iraka

Ozemlje današnjega Iraka je postalo islamska država, ko so ga v 7. stoletju našega štetja zavzeli Arabci. Del Otomanskega imperija je bilo od leta 1534 pa vse do prve svetovne vojne, ko so Turke pregnale britanske sile. Kot nadaljevanje britanskega vojskovanja v Mezopotamiji med prvo svetovno vojno, so deželo okupirali Britanci, ki jim je bila za njo dodeljena odgovornost z mandatom Društva narodov (1920–1932) (A Dictionary of World History, 2000: 308).

Država Irak je nastala z britansko združitvijo treh otomanskih provinc Basre, Bagdada in Mosula. Vladni ministri, višji državni uradniki in častniški zbor oboroženih sil so bili pritegnjeni izključno iz sunitskih vrst, čeprav so suniti predstavljali manj kot 20 % prebivalstva. To ni bila dobra osnova za novo nastalo državo. Zaradi nezadovoljstva z britanskim vladanjem in s težnjami po neodvisnosti Iraka, je tako že junija 1920 izbruhnil večinoma šiitski upor, ki je bil krvavo zatrt, a ostalo je večdesetletno sovražstvo do oblasti v Bagdadu (Tripp, 2000: 30–45).

Irak je leta 1921 postal monarhija, kralj pa Faisal I., ki je med prvo svetovno vojno vodil arabski upor in je bil v Iraku razmeroma dobro sprejet, saj kot inozemec ni bil vpleten v domače zdrahe (Tripp, 2000: 47–49). Oktobra 1932 je Irak z blagoslovom Društva narodov postal neodvisen, naslednje leto je umrl kralj Faisal I., ki ga je nasledil kralj Ghazi, slednjega pa je po smrti leta 1939 nasledil mladoletni sin Faisal II., a je do njegovega uradnega ustoličenja leta 1953 dejansko vladal regent princ Abd al-Ilah (Tripp, 2000: X–XI).

Stalnica iraške notranje politike v neodvisni državi so postali poskusi državnih udarov. Prvi je bil leta 1936, nato se jih je samo do leta 1941 zvrstilo še šest; tudi odprava monarhije in razglasitev republike je bila izvršena v uspelem vojaškem udaru armadnih častnikov leta 1958, kralj pa je bil usmrčen (History of Iraq: internet).

Od leta 1968 je Iraku vladala stranka Baas (angl. uradno ime: The Arab Baath Socialist Party – Arabska socialistična stranka Baas). Nastala je v Damasku v Siriji leta 1954 z združitvijo Arabske stranke Baas in Arabske socialistične stranke, njena osnovna načela pa so bila: enotnost in svoboda arabskega naroda znotraj svoje domovine, konec kolonializma in pospeševanje humanitarizma. V osnovi je bila stranka nacionalistična, populistična, socialistična in revolucionarna. V Iraku so si baasisti pridobivali podporo zaradi neuspeha predsednika Arifa pri sodelovanju v arabsko-izraelski vojni junija 1967. Sredi julija 1968 je koalicija voditeljev Baasa in nebaasističnih vojaških oficirjev vrgla z oblasti Arifa, čez štirinajst dni so baasisti izrinili še

svoje nebaasistične zaveznike in prevzeli popolno oblast. Stranka je najprej povečala svoj vpliv v vojski, policiji in obveščevalnih službah. Najvišji organ oblasti je postal petčlanski Revolucionarni poveljniški svet (RCC – Revolutionary Command Council), ki ga je vodil predsednik Ahmad Hasan Bakr, sedež v svetu pa je novembra 1969 dobil tudi Sadam Husein (Hiro, 1996: 40–41).⁶

Irak je že zgodaj aktivno posegel v meddržavne odnose v regiji, pod baasističnim režimom pa je ta aktivnost dobila še večji polet. V izraelsko-arabskih vojnah v letih 1948, 1967 in 1973 je Irak na pomoč arabski strani poslal svoje vojaške enote; od 1955 do 1959 je svojo varnost iskal v tako imenovanem Bagdadskem paktu; 1958 sta se Irak in Jordanija povezala v Arabsko Unijo. Med hladno vojno so, glede na lastne interese, Iračani paktirali z obema hladnovojnima stranema, tako so s Sovjetsko zvezo 1972 podpisali petnajstletno Pogodbo o prijateljstvu in sodelovanju, leta 1984 pa so obnovili diplomatske odnose z ZDA (Tripp, 2000: X–XIII).

Leta 1980 se je z invazijo Iraka začela iraško-iranska vojna, ki je trajala do 1988, končala pa se je v pat poziciji in z obojestransko izčrpanostjo. Ocenjuje se, da je terjala med 750 000 do milijon mrtvih, veliko več na strani Irana. Vzroki, ki so privedli do vojne, so skrajno omejeni; med njimi so natančna razmejitev vodne poti Shatt al Arab in nadzor nad iransko mejno provinco Kuzestan pa tudi bistvene verske razlike med obema muslimanskima državama ter strah Sadama Huseina pred lastnim uničenjem s strani radikalnega Irana. Končno je bilo vmes tudi rivalstvo za dominantno vlogo v pokrajini, še posebej za nadzor nad naftnimi polji in pristaniškimi zmogljivostmi (Bond, 1998: 192–193).

V invaziji Iraka na Kuvajt 2. avgusta 1990, se je mednarodna skupnost odzvala skoraj enoglasno. OZN je odobrila vojaško akcijo zaradi jasne kršitve mednarodnega prava. 34 držav je v koaliciji pod vodstvom ZDA pet mesecev kopičilo svoje zračne in kopenske sile, preden se je začela glavna zračna akcija. Večina držav v regiji je pristopila h koaliciji, Savdska Arabija pa je postala največja izhodiščna baza za vojaško operacijo. Koalicijski zračni in raketni napadi na

⁶ Sadam Husein (1937-) je svoj položaj v stranki zgradil skozi obveščevalni aparat. Kot cilj si je določil popoln nadzor Iraka in njegovih prebivalcev in ga je uspešno zasledoval skozi strankin nadzor nad državo, v ozadju pa skozi svoj nadzor nad stranko. V času utrjevanju strankine oblasti je bil odgovoren za prirejanje razkazovanja Baasine moči in njene odločenosti prek javnih spektaklov (Miller in Mylroie, 1990: 93). Na javnih sojenjih in usmrtitvah, pa tudi z drugimi kriminalnimi metodami, so najprej obračunali s staro iraško politično elito, ki bi lahko bila potencialna opozicija, nadalje z židovsko skupnostjo v Iraku, Sadam Husein pa se je po vrsti znebil svojih rivalov znotraj stranke, tako da je do leta 1973 postal nesporen prvi človek režima (ibid.: 93–98).

iraške položaje so trajali skoraj šest tednov, nakar je koalicija v borih stotih urah kopenske operacije pregnala Iračane iz Kuvajta (Wilkinson in Garden, 2004a: 107–108). Zakaj se je po osvoboditvi Kuvajta (I. Zalivska vojna oz. operacija Desert Storm) tedanji ameriški predsednik George Bush starejši odločil za prekinitev zasledovanja bežeče iraške vojske v Irak ter ohranitev iraškega režima, je več razlag, med drugim, da bi Irak brez Sadama Huseina zapadel v kaos, spremenilo bi se ravnotežje sil v regiji itd., realnost je skratka bila, kakor navaja Bond (1998: 196), da je že čez nekaj mesecev premagani diktator javno razglašal, da je Irak dosegel veliko zmago proti več kot tridesetim državam pod vodstvom ZDA.

Po iraškem porazu v zalivski vojni 1991 so svoj trenutek, poleg šiitov na jugu, izkoristili tudi Kurdi na severu države in sprožili upor, ki pa je bil krvavo zatrt, skoraj dva milijona kurdskih beguncev je zbežalo čez mejo v Iran in Turčijo. Zaradi navala beguncev čez turško mejo so zavezniki na severu Iraka ustvarili cono 'svobodnih nebes'; iraškim silam vstop tja ni bil dovoljen, iraškim letalom pa prepovedani leti severno od 36. vzporednika (Tripp, 2000: 256–257).⁷

Naslednje desetletje je bil Irak podvržen mednarodnim sankcijam in prisiljen sodelovati z inšpektorji Združenih narodov, ki so demontirali večino iraškega raketnega arzenala in njegov jedrski program (Clarke, 2004: 29). Zaradi sankcij je v Iraku močno trpelo predvsem civilno prebivalstvo, ki mu je primanjkovalo tudi najosnovnejših dobrin. OZN je zato ponudila iraški vladi, da lahko preko programa Oil-for-Food proda določene količine nafte, s čimer bi lahko financirala nabavo humanitarnih potrebščin za svoje prebivalstvo ter pokrila stroške aktivnosti OZN v zvezi z Irakom.⁸

⁷ Zavezniška intervencija je omogočila ustanovitev Kurdske avtonomne regije, kjer sta zavladali dve vodilni kurdski politični stranki: Kurdska delavska stranka (KDP) pod vodstvom Masouda Barzanija na severu in Patriotska unija Kurdistana (PUK) pod vodstvom Jalala Talabanija na jugu avtonomne regije okrog Sulajmanije. Na volitvah za Kurdsko regionalno vlado (KRG) maja 1992 sta stranki dobili približno vsaka 50 % glasov. Iz nesoglasij glede teritorija, jurisdikcije, razdelitve mednarodne humanitarne pomoči itd., je prišlo med milicama obeh glavnih strank do oboroženih spopadov, ki so v naslednjih letih terjali na tisoče življenj. V bratomorni vojni je KDP poiskala pomoč Turčije in celo iraške vojske, PUK pa se je obrnila na Iran (Tripp, 2000: 271–273).

⁸ Oil-for-Food program je bil ustanovljen z resolucijo Varnostnega sveta res. VS 986 (1995) iz 14. aprila 1995, začel pa je šele naslednje leto, medtem ko je prva pošiljka hrane v Irak prispela v začetku leta 1997 (Office of the Iraq Programme Oil-for-Food: Background: internet). Med decembrom 1996 in 20. marcem 2003 je Irak v okviru programa izvozil okrog 3,4 milijard sodčkov nafte v vrednosti 65 milijard dolarjev. 72% tega denarja je bilo porabljenega za humanitarne potrebe, 25 % za reparacije iz Zalivske vojne, 2,2 % za administracijske in operativne stroške programa, 0,8 % pa za stroške programa oboroževalnih inšpekcij. V Irak je bilo poslano za 31 milijard dolarjev humanitarne pomoči in opreme (Office of the Iraq Programme Oil-for-Food: internet).

Vojno,⁹ ki je dokončno odnesla Sadama Huseina in baasistični režim, imenujejo tudi Druga zalivska vojna, sprožila pa jo je koalicija držav pod vodstvom ZDA in Velike Britanije.

Bojni pohod proti Iraku se je začel 20. marca 2003 in se je končal nekaj tednov pozneje s simbolično zrušitvijo Huseinovega kipa v centru Bagdada 9. aprila in s padcem Tikrita, rojstnega mesta Sadama Huseina, 14. aprila (Wilkinson in Garden, 2004a: 107). Analizo te vojne dobro podajata Wilkinson in Garden (2004b: 120–33), na kratko jo povzemam po njunem članku. Iraške sile so štejele okrog 375.000 mož, vključno z 80.000 pripadniki Republikanske garde in 20.000–25.000 Specialne republikanske garde. Ti dve vojaški formaciji sta bili namenjeni neposredni obrambi iraškega režima in Sadama Huseina, med njima predvsem Specialna republikanska garda, ki je bila specialna enota izurjena za urbano bojevanje. Ob teh silah je sodelovala še Specialna varnostna organizacija in pa milica Fedajinov.¹⁰ Turčija je zavrnila prošnjo ZDA za operiranje z njenega ozemlja, zato je zavezniško poveljstvo za zavzetje ključnih letališč in naftnih polj okoli Kirkuka uporabilo specialne ter zračno premične enote, ki so v sodelovanju z obema kurdskima milicama (peshmerga) dobro opravile zadane naloge. Glavni napad so zavezniki izvedli z oklepnimi in mehaniziranimi enotami iz Kuvajta v dveh smereh in sicer ena proti Nasiriji ter naprej proti Bagdadu in druga proti Basri ter tamkajšnji naftni in pristaniški infrastrukturi. Istočasno je letalstvo z manevrirnimi raketami in natančno vodenimi bombami intenzivno uničevalo ključne vojaške in vladne tarče. Konec prvega tedna vojne se je vreme močno poslabšalo, peščeni viharji pa so bolj kot iraška vojska upočasnili koalicijsko napredovanje; to je bil tudi kritičen trenutek za koalicijo, ker so uporniške milice v zaledju motile logistične poti, množične predaje iraške vojske pa ni bilo. Vseeno so se v zavezniškem štabu

⁹ Zakaj je bila vojna potrebna in kaj je bil njen vzrok, se skozi legalne aspekte sprašuje Verdirame (2004: 98–99) in ugotavlja, da posedovanje orožja za množično uničevanje, česar je bil obtožen Irak, to ne more biti, ker tega orožja v Iraku dokazano niso našli; drug vzrok oziroma kar željeni cilj, bi lahko bil spodkopati bližnjevzhodni terorizem z odstranitvijo Sadama Huseina in posledično stabilizacijo Bližnjega vzhoda – tej filozofiji, da bo širitev demokracije, četudi z orožjem, doprinesla k trajnemu miru med narodi, reče avtor tudi *demokratični mesijanizem*; nazadnje ugotavlja, da bi pravi motiv za intervencijo lahko bil preemtivni napad, saj so ga ZDA vključile v svojo novo Strategijo nacionalne varnosti, a z njim začuda niso zagovarjale napada, pač pa so iskale legalno podlago za posredovanje v nekdanjih resolucijah Varnostnega sveta OZN.

¹⁰ Fedajini (Sadamovi fedajini) so bili iraška paravojaška enota 30.000 do 40.000 mož, ki jo je ustanovil Huseinov starejši sin Uday leta 1995. Podrejena je bila neposredno njemu, mimo vojaške linije poveljevanja, uporabljal pa naj bi jo za osebne namene, za tihotapljenje, za napade, mučenja in umore nasprotnikov. Obstajajo pričevanja, da naj bi fedajini delovali tudi kot vodi smrti, ki so izvajali posebne kazenske eksekucije. ZDA jih na primer obtožujejo, da naj bi v okviru protiprostitucijske kampanje v Iraku obglavili čez 200 žensk. Člani fedajinov so bili mladi suniti, stari 16 let in več. V spopadih s koalicijskimi silami naj bi za vnašanje zmede uporabljali civilna oblačila in bili oboroženi z mitraljezi, raketometi in artilerijskimi orožji montiranimi na džipe. Na splošno o milici fedajinov ni veliko znanega (What is the Fedayeen Saddam?: internet).

odločili, da z napredovanjem nadaljujejo. 7. aprila so Britanci zavzeli Basro, potem ko so imeli mesto že dober teden obkoljeno in ni prišlo do pričakovanega šiitskega upora proti režimu. Od 1. do 10. aprila so ameriške sile razbile enote Republikanske garde okrog Bagdada, mesto obkolile in ga nepričakovano lahko in hitro zavzele. Druga zalivska vojna se je končala 1. maja 2003.

4. KLJUČNI AKTERJI V "POVOJNEM" IRAKU, NJIHOVA ORGANIZACIJA, CILJI IN METODE DELOVANJA

4.1 KOALICIJSKE SILE

4.1.1 Predstavitev in organizacija koalicijskih sil

Ob iskanju držav podpornic in sestavljanju koalicije za napad na Irak, je ameriška administracija poskrbela, da so se države v Evropi dodobra sprle med seboj, Evropska unija pa se je v zelo občutljivem času navidezno razdelila na dva dela. Vojaške intervencije v Iraku v prvi vrsti nista podprli glavni državi v EU Nemčija in Francija, medtem ko so to množično storile vzhodnoevropske države ('New Europe' Backs EU on Iraq, BBC: internet; Peel, Quentin idr., 2003: internet). Zaradi velikih izgub, zamenjave oblasti v domovini in drugih razlogov so določene države svoje vojake umaknile iz Iraka ali pa to še načrtujejo.

1. julija 2005 je bilo v koaliciji poleg ZDA še 26 drugih držav: Velika Britanija (12.000 vojakov, od tega v samem Iraku 8.500), Južna Koreja (3.300), Italija (skupno 3.030), Poljska (1.500), Ukrajina (950), Gruzija (850), Romunija (730), Japonska (800, od tega v samem Iraku 600), Avstralija (570 oz. skupaj s pomorsko komponento ter enoto za zaščito ambasade 1.370), Danska (540), Bolgarija (400-450), El Salvador (380), Azerbajdžan (151), Latvija (136), Mongolija (130), Litva (120), Albanija (120), Slovaška (100), Češka (90), Armenija (45), Bosna in Hercegovina (36), Makedonija (35), Estonija (34-35), Kazahstan (27), Norveška (10; zmanjšala s 150), Nizozemska (4; zmanjšala s 1.345). Skupno so te države na omenjeni dan v koaliciji imele 27.000 vojakov, od tega jih je bilo v samem Iraku 23.000. Države, ki so imele vojaške enote v Iraku, a so jih dotlej umaknile: Nikaragva, Španija, Dominikanska republika,

Honduras, Filipini, Tajska, Nova Zelandija, Tonga, Madžarska, Portugalska, Moldavija (Iraq Coalition Troops: internet).

Daleč največ vojaških enot ter materialnih in finančnih sredstev so za t. i. operacijo Iraška svoboda namenile Združene države Amerike. 30. aprila 2003 so imele ZDA v operacijo vključenih 466.985 oseb, od tega: vojska (USA) 233.342, rezerva vojske (USA Reserve) 10.683, Nacionalna garda vojske (USA National Guard) 8.866; letalstvo (USAF) 54.955, rezerva letalstva (USAF Reserve) 2.084, Nacionalna garda letalstva (USAF National Guard) 7.207; mornarica (USN) 61.296, rezerva mornarice (USN Reserve) 2.056, Obalna straža (US Coast Guard) 681; marinski korpus (USMC) 74.405, rezerva marincev (USMC Reserve) 9.501 (Carter, 2005: CRS-2). Skozi čas se je število vojakov na terenu spreminjalo glede na potrebe in je 21. novembra 2005 glede na vojaške zvrsti in rezerve le-teh dosegalo naslednje številke:

Tabela 4.1: Stalna in rezervna sestava oboroženih sil ZDA v Iraku 21. novembra 2005

Zvrsti – stalna sestava	Število oseb	Rezerva	Število oseb
Vojska (USA)	78.490	Rezerva vojske	10.320
		Nacionalna garda vojske	34.662
Letalstvo (USAF)	7.559	Rezerva letalstva	665
		Nacionalna garda letalstva	447
Mornarica (USN)	2.315	Mornariška rezerva	650
Marinski korpus (USMC)	20.600	Marinska rezerva	2274
SKUPNO	108.964	SKUPNO	49.018
		Skupno stalna in rezervna sestava	157.982

Vir: Carter, 2005: CRS-1 in CRS-2.

Dne 21. novembra 2005, je bilo v Iraku in v širši regiji 199.400 pripadnikov ameriških oboroženih sil, od tega je bila sila iz Tabele 4.1 157.982 oseb nameščena znotraj meja Iraka v podporo operaciji Iraška svoboda. Poleg teh sil je bilo v Iraku še približno 23.000 pripadnikov vojska iz koalicijskih držav (Carter, 2005: CRS-1).

Ameriške kopenske enote v Iraku se izmenjujejo v dvanajstmesečnih rotacijskih ciklih. Prva velika rotacija je bila spomladi 2004 – zamenjava Operation Iraqi Freedom 1 (OIF1) z Operation Iraqi Freedom 2 (OIF2).¹¹ Naslednja rotacija je bila spomladi 2005 (OIF2 z OIF3).¹²

Ameriške in koalicijske enote v Iraku in v širši regiji so pod poveljstvom ameriškega Centralnega poveljstva – U.S. Central Command (USCENTCOM ali krajše CENTCOM), ki pokriva 27 držav Bližnjega vzhoda, vzhodne Afrike in Srednje Azije, sedež pa ima v letalskem oporišču v Tampa na Floridi. Poveljevanje Centralnemu poveljstvu je 7. julija 2003 od predhodnika generala Tommya R. Franksa prevzel general John P. Abizaid. Poveljnik CENTCOM-a poroča državnemu sekretarju za obrambo prek načelnika združenih štabov (CENTCOM: FAQ: internet).

Ameriškem Centralnemu poveljstvu so neposredno podrejene t. i. Multinacionalne sile v Iraku (*Multi-National Force-Iraq – MNF-I*), ki so zbrane v Multinacionalnem korpusu v Iraku (Operation Iraqi Freedom: Chain of Command: internet). *Multi-National Corps-Iraq (MNC-I)* je taktična enota, odgovorna za poveljevanje in nadzor nad operacijami v Iraku; svoj sedež in poveljstvo ima v bazi Camp Victory v Bagdadu, s tem da ima Irak razdeljen na šest območij odgovornosti (AOR – Areas of Responsibility), ki jih obvladujejo njegove podrejene enote MNF-I s svojimi poveljstvi: *Multi-National Force – West* vključuje mesti Ramadi in Faludža, poveljuje pa mu Marinska ekspedicijska enota; *Multi-National Division – Baghdad* je poznana tudi kot Task Force Baghdad, njeno operativno območje pa je samo glavno mesto; *Multi-National Division – Central South* (centralno južni sektor) vključuje mesta Al Kut, Al Hillah in Karbala, poveljuje mu poljska vojska; *Multi-National Division – North* ali Task Force Band of Brothers vključuje mesta Balad, Kirkuk, Tikrit, Mosul in Samara; *Multi-National Division – South East* (jugovzhodni sektor) pokriva južni del države z mesti Basra, Nasirija, As Samawah, Al Amarah, poveljuje pa mu britanska vojska; *Logistical Support Area Anaconda* je odgovorna za logistično podporo enotam na bojišču (Multi-National Corps – Iraq: internet).

¹¹ V tej rotaciji se je zamenjalo skoraj četrto milijono vojakov, prepeljati je bilo treba okrog 600.000 ton opreme, 50.000 članov podpornega osebja pa je bilo potrebnih za ta največji premik vojaštva in orožja po II. sv. vojni (Pan, 2004: internet).

¹² V zamenjavi OIF2 z OIF3 je bilo denimo načrtovano, da 1. brigada 25. pehotne divizije na severu Iraka zamenja 3. brigado 2. pehotne divizije; v severno-centralnem sektorju 42. pehotna divizija Nacionalne garde iz države New York zamenja 1. pehotno divizijo; v zahodnem sektorju II. Marinska ekspedicijska enota (Marine Expeditionary Force – MEF) zamenja I. Marinsko ekspedicijsko enoto (I MEF); 2. brigada 10. gorske divizije zamenja brigado 1. oklepne divizije v poljskem južno-centralnem sektorju; 3. pehotna divizija prevzame centralni sektor z Bagdadom iz rok 1. konjeniške divizije (US Forces Order of Battle: internet).

Tuje enote v Iraku so nameščene v vojaških bazah; sredi maja 2005 so na primer ameriški vojaki zasedali 106 baz, ki so bile po velikosti zelo različne, od ogromnega kompleksa Camp Victory na bagdadskem letališču pa do majhnih postojank s petsto vojaki (Iraq Facilities: internet).

Multinacionalne sile imajo z resolucijo Varnostnega sveta OZN 1546 (2004) z 8. junija 2004, mandat OZN za delovanje v Iraku; 8. novembra 2005 je VS OZN z resolucijo 1637 (2005) na zahtevo Iraške prehodne vlade mandat tem silam podaljšal do 31. decembra 2006 (Operation TELIC: Key Facts and Figures: internet).

Resolucija VS 1546 (2004) potrjuje formiranje začasne vlade, razpustitev CPA (Začasne koalicijske oblasti), konec okupacije in s tem predajo suverenosti Iračanom do 30. junija 2004. Glede mandata multinacionalnih sil, resolucija določa sledeče:

- oznanja, da so multinacionalne sile v Iraku prisotne na prošnjo Iraške prehodne vlade;
- odloča, da imajo multinacionalne sile pooblastila za sprejetje vseh potrebnih ukrepov, ki bi prispevali k vzdrževanju varnosti in stabilnosti v Iraku in določa njihove naloge, vključno s preprečevanjem in odvrčanjem terorizma;
- oznanja, da so Iraške varnostne sile odgovorne ustreznim iraškim ministrstvom, da ima suverena iraška vlada moč zaupati Iraške varnostne sile multinacionalnim silam za skupne operacije;
- odloča, da se mandat multinacionalnih sil revidira na prošnjo iraške vlade ali dvanajst mesecev od te resolucije, in da se njihov mandat izteče ob zaključku političnega procesa. Na prošnjo iraške vlade se mandat zaključi predčasno;
- določa, da bodo multinacionalne sile pomagale izgrajevati zmožnosti Iraških varnostnih sil in institucij skozi program rekrutacije, urjenja, opremljanja, svetovanja in opazovanja.
- zaproša ZDA, da v imenu multinacionalnih sil poroča Svetu v treh mesecih od datuma te resolucije o prizadevanjih in napredku multinacionalne sile, nakar se poroča četrtletno (United Nations, Res. VS 1546 (2004): internet).

4.1.2 Cilji koalicijskih sil

Cilje Združenih držav Amerike v Iraku opredeljuje Nacionalna strategija za zmago v Iraku (National Strategy for Victory in Iraq) iz novembra 2005, za katero pa v uvodu piše, da le razčlenjuje širšo strategijo, ki jo je predsednik (Bush) objavil v letu 2003.

Strategija vsebuje tri enotne poti (*tracks*) – politično, varnostno in gospodarsko – vsaka z ločenimi cilji, čeprav napredek na eni poti okrepi napredek na ostalih dveh.

Politična pot (*The Political Track*): cilj je pomagati Iračanom pridobiti širše podprt nacionalni dogovor za demokratično vlado, s tem, da se osamí sovražne elemente iz širše javnosti. Za dosego cilja, se pomaga iraški vladi:

- osamiti (*isolate*) trdolinijske sovražne elemente pred tistimi, ki se jih da pridobiti z miroljubnimi sredstvi;
- pritegniti (*engage*) tiste izven političnega procesa in povabiti tiste, ki se želijo odvrniti od nasilja;
- izgraditi (*build*) stabilne, pluralistične in učinkovite nacionalne institucije.

Varnostna pot (*The Security Track*): cilj je razviti iraške zmožnosti za zavarovanje države, obenem pa nadaljevati kampanjo za uničenje teroristov in nevtralizacijo odpornišva. Za dosego cilja se pomaga iraški vladi:

- očistiti (*clear*) območja pod sovražnikovim nadzorom z ostajanjem v ofenzivi, ubiti in ujeti sovražne borce ter jim onemogočiti varna zatočišča;
- zadržati (*hold*) očiščena območja v rokah iraške vlade z zagotavljanjem zadostne navzočnosti Iraških varnostnih sil;
- izgraditi (*build*) Iraške varnostne sile in zmožnosti lokalnih institucij za izvajanje storitev, pospeševati vladavino prava, vzgajati civilno družbo.

Gospodarska pot (*The Economic Track*): cilj je pomagati Iračanom pri vzpostavitvi temeljev za zanesljivo gospodarstvo z zmožnostmi za izvajanje osnovnih storitev. Za dosego cilja, se iraški vladi pomaga:

- obnoviti (*restore*) iraško zanemarjeno infrastrukturo, da se bo zmožna soočiti z naraščajočimi zahtevami in potrebami rastočega gospodarstva;
- preurediti (*reform*) iraško gospodarstvo, ki so ga izoblikovale vojna, diktatura in sankcije, da bo v prihodnosti samooskrbno;

- izgraditi (*build*) zmožnosti iraških institucij za vzdrževanje infrastrukture, ponovno pridružitve mednarodni gospodarski skupnosti in izboljšanje splošnega blagostanja vseh Iračanov

(National Strategy for Victory in Iraq, november 2005: 7–9).

4.1.3 Metode delovanja koalicijskih sil

Ameriška vojska ima metode delovanja v protigverilskem in protiterorističnem boju natančno razdelane v vojaških priročnikih. Ker so bile razvite na podlagi bogatih praktičnih izkušenj, jih povzemajo tudi oborožene sile drugih držav, kar še posebej velja za vojske, ki z Američani sodelujejo v Afganistanu in Iraku. Ameriške metode oziroma taktične aktivnosti v protigverilskem in protiterorističnem boju v Iraku so torej prevladujoče in zadostuje, da navedem le-te.

V priročniku U.S. Army Counterterrorism Operations Handbook iz leta 2004, kot že rečeno, razvoj odporniške organizacije in s tem povezan njen način bojevanja, delijo na tri razvojne faze: 1. latentno in začetno odporništvu; 2. gverilsko vojskovanje; 3. vojna gibanja. V priročniku so ameriške metode (ofenzivne operacije) razvrščene glede na posamezno razvojno fazo odporniške organizacije, tj. fazo, v kateri se pričakuje, da bodo določene metode največ uporabljane. Ob tem opozarjajo, da so navedene operacije (metode) možne v katerikoli fazi odporništvu.

1. Latentno in začetno odporništvu;

V tej fazi se pričakuje manjše subverzivne aktivnosti, napade na policijske sile ter manjše vojaške akcije za vplivanje na prebivalstvo in izzivanje vladnih sil. Ameriške sile torej izvajajo operacije policijske narave, kot so denimo preiskave:

- a) preiskave oseb;
- b) nadzorne točke, cestne zapore in preiskava vozil;
- c) preiskava pozidanih območij – *cordon and search operations*: ozemlje se razdeli na preiskovalne cone, za vsako cono se dodeli preiskovalna skupina. Takšna skupina je sestavljena iz preiskovalnega elementa (*search element*), ki izvaja preiskavo, varnostnega elementa (*security*

element), ki obkoli ozemlje, prepreči vhode in izhode ter zavaruje odprte predele, in rezervnega elementa (*reserve element*) za pomoč, če je potrebno;

d) zračno preiskovalne operacije (*aerial search operations*): ozemlje se preiskuje iz oboroženih helikopterjev, ko so odporniki opaženi, se jih napade iz zraka ali pa se izkrca enota, ki se z njimi spoprime na tleh;

e) posredovanje v civilnih izgredih in nadzor nad nemiri.

(U.S. Army Counterterrorism Operations Handbook, 2004: poglavje 3, 16–21)

2. Gverilsko vojskovanje;

Ta faza je dosežena, ko odporniško gibanje pridobi zadostno lokalno ali zunanjo podporo in začne z organiziranim gverilskim vojskovanjem. Odporniške sile si prizadevajo prisiliti vladne enote v statično obrambne naloge, prekiniti ali uničiti komunikacijske linije, zajeti ali uničiti oskrbo. V tej drugi fazi se proti gverilcem izvajajo operacije z manjšimi enotami (*small unit operations*), ker so učinkovitejše in ker tudi gverila nastopa v manjših enotah. Metode so:

a) vpad (*raid*): nenaden vdor na sovražno ozemlje z namenom zaščititi informacije, vznemirjati gverilske sile ali pa jih uničiti. Konča se z načrtovanim umikom. Vpadi so navadno naperjeni proti posameznim, izoliranim gverilskim baznim taborom, temeljijo na točnih, pravočasnih in natančnih informacijah in se izvajajo v neprijaznem vremenu, zmanjšani vidljivosti ali na terenu, ki se smatra za neprehodnega. Vpadna sila je organizirana v napadni element in varnostni element, uporablja pa se predvsem zračno premične enote.

b) patrolje (*patrols*): so bojne in izvidniške, izvajajo pa se za najdenje in uničenje gverilske sile oziroma za zbiranje informacij, ko le-teh ni na voljo ali pa so omejene. Poznano je tudi zasičeno patroljiranje (*saturation patrolling*), pri katerem ozemlje temeljito prečesujejo lahko oborožene, majhne in hitro gibajoče se patrolje.

c) zaseda (*ambush*)/nočna zaseda: dobro načrtovana in dobro izvedena zaseda je morda najbolj uspešna operativna metoda boja proti gverilcem.

d) obkolitev (*encirclement*)

(U.S. Army Counterterrorism Operations Handbook, 2004: poglavje 3, 21–25).

3. Vojna gibanja

V tej fazi začne gverila v večjem obsegu uporabljati konvencionalne vojne taktike in se včasih celo odloči braniti teren, če ji je to v interesu oziroma če meni, da je zmožna premagati vladne sile. Za boj proti gverili na tej stopnji se torej more uporabiti konvencionalne taktike in po obsegu velike enote. Metode so:

- a) premikanje s kontaktom (*movement to contact*): enote izvajajo agresivno bočno in frontalno patroljiranje ter vzdržujejo stik;
- b) izvidovanje s silo (*reconnaissance in force*);
- c) hiter napad (*hasty attack*): izvede se takoj, ko je vzpostavljen stik z nasprotnikom;
- d) premišljen napad (*deliberate attack*): pred napadom se poskrbi za natančne informacije o nasprotniku, njegovih položajih, polno se uporabi elektronsko vojskovanje;
- e) izrabljanje (*exploitation*): če napad uspe, sledita izrabljanje in zasledovanje. Sile za izrabljanje so velike, samozadostne, podprte iz zraka; delujejo hitro po nasprotnikovih poveljniško-nadzornih funkcijah, poteh za umik, rezervah in opremi, preprečujejo reorganizacijo obrambe gverilcev;
- f) zasledovanje (*pursuit*): nastopi kot zaključna faza izkoriščanja, ko nasprotnikova enota razpade in začne bežati. Cilj je uničiti nasprotnika

(U.S. Army Counterterrorism Operations Handbook, 2004: poglavje 3, 25–29).

4.2. IRAŠKE VARNOSTNE SILE

4.2.1 Predstavitev in organizacija Iraških varnostnih sil

Pod termin Iraške varnostne sile (Iraqi Security Forces – ISF) prištevam sile iraškega Ministrstva za obrambo in Ministrstva za notranje zadeve, torej vojsko, policijo in vse ostale specialne in pomožne varnostne enote obeh ministrstev.

Razpustitev iraške vojske, policije, obveščevalnih služb in sploh varnostnih sil, po zmagi nad režimom Sadama Huseina, je po mnenju mnogih strokovnjakov največja napaka, kar so jih zagrešile koalicijske sile v celotni iraški kampanji. Upokojeni ameriški general Jay Garner, ki je bil prvi civilni upravitelj Iraka, kritizira svojega naslednika Paula Bremerja in njegov dekret iz

sredine maja 2003, s katerim je razpustil iraško vojsko, saj je, po njegovih besedah, 400.000 mož nenadoma ostalo brez službe in s sovraštvom do Amerike, če pa dodamo še njihove družinske člane, je bilo s to odločitvijo neugodno prizadetih čez 2,5 milijona Iračanov (Corera, 2004: 32). Američani so tudi pričakovali, da se bo iraška vojska množično predala zmagovalcu, kot v prvi zalivski vojni, saj so jo nameravali uporabiti za varovanje meja ipd., vendar je v nasprotju s pričakovanji celotna armada "izhlapela", izginila (ibid.).¹³

Zaradi navedenih dogodkov in pa silnih zadržkov okupacijskih sil, da bi v nove Iraške varnostne sile sprejeli kogarkoli kontaminiranega s prejšnjim režimom, je bilo kvaliteten nov kader izredno težko nabrati. Kot ugotavlja Cordesman (2005: 21–23), sta Začasna koalicijska oblast (CPA) in Začasna iraška vlada (IIG) razpustili vse posebne varnostne in obveščevalne službe in za ponovno zaposlitev izključili mnoge sposobne nekdanje baasistične in karijerne vojaške ter policijske častnike.¹⁴ To je vključevalo ogromno nedolžnih Iračanov, ki so z bivšim režimom sodelovali za preživetje, najbolj pa so te odpustitve udarile sunitsko skupnost, ker je pod Huseinom zasedala večino uradniških služb v državni upravi in je predstavljala večino višjega poveljujočega kadra v varnostnih silah, zato je prišlo do pojava, kot pravi nadalje Cordesman (2005: 22), da so za protigverilsko in protiteroristično bojevanje izurjeni ljudje bili potisnjeni med odpornike.

Prvi poskusi izoblikovanja nove iraške vojske so se začeli v juliju in avgustu 2003. Na začetku se je urjenje kandidatov za novo vojsko izvajalo predvsem v Jordaniji z jordanskimi častniki, poleg tega je bila v Iraku ustanovljena akademija za podčastnike. Cilj je bil izoblikovati tri ameriško izurjene in opremljene bataljone, ki bi postali kader za urjenje ostalih iraških sil. Končno bi ustvarili tri lahke motorizirane brigade, ki bi lahko čez čas narasle v tri divizije (Cordesman, 2005: 41–42). Kot rečeno so bili na začetku veliki problemi zaradi izropanih

¹³ Razkroju varnostnih sil je sledila popolna anarhija in masovno ropanje vsega vrednega iz poslopij državnih institucij, ministrstev, policijskih postaj, vojašnic in tudi neprecenljivih zakladov iz iraških muzejev. Corera (2004: 31–32) po pogovoru z generalom Garnerjem piše, da je le-ta pričakoval ropanje Sadamovih palač, vendar pa je bilo oropano vse, kar bi omogočilo lažji prevzem oblasti; množice so potrgale iz sten vso električno in vodovodno napeljavo, odnesle vse, kar se je dalo, nakar so stavbe zažgale. Uničenih je bilo tako 17 od 20 ministrstev, bolnišnice, UNICEF-ove pisarne in celo jedrski raziskovalni centri. Skladišča orožja so ostala nezavarovana in so jih ljudje izropali. Cordesman (2005: 19) piše, da ko so se prvi pripadniki vojske in policije začeli vračati na svoja prejšnja delovna mesta, so spoznali, da so ostali brez vsega; policijske postaje so bile prazne, brez orožja, pohištva, vozil, komunikacijske opreme.

¹⁴ Analitiki ugotavljajo, da je ameriška administracija preveč upoštevala nasvete in pritiske iraške, večinoma šiitske emigracije, posebej še Iraškega narodnega kongresa (INC) z Ahmedom Čalabijem na čelu, ki je vneto zahtevala debaasifikacijo oziroma odstranitev vseh iraških uslužbencev, ki so sodelovali s Huseinovim režimom, obenem pa zatrjevala, da bodo ameriške sile v Iraku s strani prebivalstva pričakane kot osvoboditeljice (Corera, 2004: 32–33; Cordesman, 2005: 23; Garnett, 2004: 252).

vojašnic, pomanjkanja kadra, opreme in orožja, a so jih sčasoma z donacijami drugih držav odpravili.¹⁵ Urjenju in opremljanju novih Iraških varnostnih sil se je pridružila tudi zveza NATO s svojimi članicami; 30. julija 2004 je NATO odprl misijo urjenja iraškega vojaškega in policijskega osebja srednjega in višjega ranga, kar izvaja v bazi na obrobju Bagdada ter izven države v NATO šolah in učnih centrih (NATO's assistance to Iraq: internet).

18. novembra 2004 so obstajale naslednje iraške vojaške in varnostne sile (dodajam število, ki pove, koliko ljudi je na dolžnosti, izurjenih in opremljenih): pod Ministrstvom za obrambo Vojska (*Army*) 4.507; Nacionalna garda (*National Guard*) 41.409; Intervencijske sile (*Intervention Force*; je del iraške vojske namenjen posebej za boj proti odpornikom) 1.816; Sile za specialne operacije (*Special Ops Forces*; vojaške specialne sile) 590; Letalstvo (*Air Force*) 167; Obalne obrambne sile (*Coastal Defense Force*; mornariška komponenta Iraških oboroženih sil) 536; pod Ministrstvom za notranje zadeve Policija (*Police*) 47.342; Posebni bataljoni policijskih komandosov (*Special Police Commando Battalions*; udarna sila notranjega ministrstva, večinoma bivši specialci) 900; Obmejne sile (*Border Enforcement*) 14.593; Avtocestna straža (*Highway Patrol*) 370; Urad za zaščito dostojanstvenikov (*Bureau of Dignitary Protection*) 484; Enota za odzivanje v nevarnosti (*Emergency Response Force*; elitna enota za odzivanje v kriznih razmerah, reševanje talcev, tvegane preiskave, aretacije itd.) 168; Enota za civilno posredovanje (*Civil Intervention Force*) 1.091. Skupno je bilo na omenjeni dan v oboroženih silah 24.437 oseb, od tega na dolžnosti, izurjenih in opremljenih 7.080; v silah notranjega ministrstva je bilo 151.375 oseb, od tega na dolžnosti, izurjenih in opremljenih 106.357 (Cordesman, 2005: 84–89). Iz številke je razvidno, da je imela iraška Vojska na voljo desetkrat manj izurjenih ljudi, kot denimo policija in da je bila celotna vojaško-varnostna organizacija še v povojih.

Čez slabo leto, septembra 2005, je imela iraška Vojska 88 bojnih bataljonov, ki so sodelovali v protiodporniških operacijah; v teh enotah je bilo 75.000 izurjenih in opremljenih vojakov, organiziranih v devet pehotnih divizij in eno mehanizirano divizijo ter z dodatnimi 12.000 vojaki, ki so izvajali podporne naloge, urjenje in specialne varnostne naloge. Do septembra 2005 je bilo izurjenih in opremljenih 67.500 pripadnikov iraške policije, novembra pa

¹⁵ V začetku avgusta 2004 so v Irak prispele ogromne pošiljke orožja in materiala od koalicijskih partnerjev. Do konca leta 2004 so kosi opreme in orožja dosegli številke: skoraj 290.000 komadov orožja, 24.000 vozil, 75.000 radijskih naprav in več kot 190.000 zaščitnih jopičev (Iraqi Military Reconstruction: internet).

je MNSTC-I sporočilo, da je skozi urjenje šlo 111.226 oseb z notranjega ministrstva (Cordesman, 2005: 237–240).

O izurjenosti ISF, njihovi učinkovitosti, lojalnosti in še čem je bilo podanih mnogo kritik. Zasedbene oblasti na papirju operirajo z desetstisoči izurjenih in visoko motiviranih pripadnikov teh sil, na bojišču pa je situacija nekoliko realnejša. Cordesman (2005: 111) poroča, da je sredi največjih bojov za Faludžo II., 12. novembra 2004, ob napadu odpornikov dezertiralo 75 % od 4000 iraških vojakov. Ob istem času so odporniki udarili v Mosul, pri čemer je 14.000 iraških policistov pobegnilo, zapustili pa so nezaščitenih 30 policijskih postaj in za 40 milijonov dolarjev opreme (Cockburn, 15. maj 2005). Poročil o dezertacijah, odklonitvah sodelovanja v bojih s svojimi rojaki, nemarnem ravnanju z opremo ipd. je skratka veliko. Do poletja 2005 je MNSTC-I razvila sistem ocenjevanja ISF,¹⁶ ki zajema precej več faktorjev, kot le izurjenost in opremljenost; po tem sistemu so bili sredi leta 2005, od 81 iraških bataljonov, samo trije ocenjeni na najvišjo raven pripravljenosti in usposobljenosti, čeprav tudi ti niso bili zmožni izvajanja samostojnih operacij (Cordesman, 2005: 219).

4.2.2 Cilji Iraških varnostnih sil

Poslanstvo nove iraške Vojske je zapisano v Odredbi št. 22 (Coalition Provisional Authority Order Number 22) z naslovom Ustanovitev nove iraške vojske (Creation of a New Iraqi Army), s katero je bila 18. avgusta 2003 uradno ustanovljena nova iraška Vojska. V dokumentu je zapisano, da je poslanstvo nove iraške Vojske in obrambnih sil na splošno, vojaška obramba naroda, vključno z obrambo državnega ozemlja in vojaško zaščito ključnih instalacij, infrastrukture, linij komunikacije in oskrbe ter prebivalstva. Cilji omenjenih sil so tudi razviti vojaške zmožnosti, kot podlago za vojaško učinkovite, profesionalne in nepolitične oborožene sile za vojaško obrambo naroda (CPA Order No.22: internet). Razvidno je torej, da morajo ISF najprej poskrbeti zase, se postaviti na noge, nakar je njihova naslednja najpomembnejša naloga

¹⁶ Ocenjevalni sistem pozna štiri stopnje, kamor uvršča ocenjene bataljone ali druge enote: 1.stopnja (zmožen načrtovanja, izvajanja in oskrbovanja v protiodporniških operacijah neodvisno od koalicijskih sil); 2.stopnja (zmožen načrtovanja, izvajanja in oskrbovanja v protiodporniških operacijah s koalicijsko pomočjo); 3.stopnja (zmožen izvajanja protiodporniških operacij le obenem s koalicijskimi silami); 4.stopnja (nezmožen izvajanja operacij) (Cordesman, 2005: 219).

zatreti odporniške skupine in napraviti red v deželi. Šele potem bodo lahko izvajale naloge obrambe domovine in prebivalstva.

4.2.3 Metode delovanja Iraških varnostnih sil

O metodah, ki se jih poslužujejo ISF v boju proti odporniškim skupinam, lahko rečemo, da so enake metodam ameriških in koalicijskih sil, saj nove iraške sile nastajajo pod taktirko ameriških in zahodnih inštruktorjev. Metode delovanja izhajajo iz značaja posamezne službe (vojska, policija, specialne sile).

4.3. ODPORNIŠKE SKUPINE

4.3.1 Vzroki za nastanek odpornišva

Določen odpor proti zasedbenim silam po koncu vojaških operacij v Iraku so analitiki pričakovali, predvsem med suniti, ki so zaradi odstranitve Huseinovega režima največ izgubili. White in Schmidmayr (2003: 1–3) navajata in razčlenjujeta **vzroke za nastanek odpornišva** v Iraku:

- iraška armada se ni predala, pač pa je izhlapela; vojaki so odšli domov, izginilo pa je tudi na desettisoče pripadnikov varnostnega osebja Huseinovega režima: milica stranke Baas, Specialna republikanska garda, milice fedajinov itd.;
- suniti niso dobili ustreznega zastopstva v Začasni koalicijski oblasti (CPA) in so zagrenjeni zaradi izgubljene pretekle moči postali glavna baza odpornišva – območje *sunitskega trikotnika*;¹⁷
- Iračani so "osvoboditelje" pričakali z velikimi pričakovanji glede izboljšanja ekonomskih razmer, kar pa se ni zgodilo čez noč in je doprineslo k razočaranju;

¹⁷ Sunitski trikotnik je poimenovano približno trikotno ozemlje v Iraku severozahodno od Bagdada; glavno mesto je v vzhodnem kotu trikotnika, v severnem kotu je Tikrit, rojstni kraj Sadama Huseina, v zahodnem kotu tega namišljenega trikotnika leži mesto Ramadi, znotraj pa se nahajajo še Faludža, Al Habanija, Taji, Balad, Samara. Ozemlje je večinsko poseljeno s suniti in je postalo glavno osišče iraškega odpora proti zasedbenim silam (The Sunni Triangle: internet). Glej **Prilogo B: Sunitski trikotnik**.

- CPA se je izkazala za šibko, julija 2004 izvoljen Iraški vladajoči svet pa ni užival podpore;
- po iraških ulicah so se začeli širiti miti, kot na primer, da se bo Sadam Husein vrnil, da je Iračane osvobodil bog, ne pa Bush itd.;
- Irak je preplavljen z orožji tistih tipov, ki so najustreznejši za gverilsko bojevanje: lahka in težka avtomatska orožja, ročne bombe in RPG-ji,¹⁸ mine, vojaški eksplozivi, minometi.

Beehner (2005: internet) z inštituta Council on Foreign Relations, je zbral in razčlenil še nekatere povode za iraško odporništvu. Med njimi so:

- organiziran kriminal: z njim se za lastno korist ukvarjajo organizirane kriminalne združbe in t. i. priložnostni odporniki – brezposelni Iračani, ki s kriminalom lahko precej zaslužijo. Nastavitev in eksplozija improvizirane eksplozivne naprave je plačana od 100 do 200 dolarjev, ubitje ameriškega vojaka pa do 1000 dolarjev. Pred ameriško invazijo je Sadam Husein menda iz zaporov izpustil 100.000 do 200.000 zapornikov, ki se jim tudi pripisuje določen del kriminalnih dejanj;
- plemenski spori: izraziti so na podeželju in v sunitskem trikotniku, kjer obstaja močna navezanost na družino in klan. Lokalni voditelji se tam zavedajo, da bo v moderniziranem sekulariziranem Iraku njihova moč zmanjšana;
- maščevanje: nekateri se pridružijo odpornikom zaradi bolj osebnih razlogov – ker so zaradi vojne izgubili svoje bližnje ali pa ne morejo nahraniti družin. Ob tem tudi ne bi smeli zanemarjati dejavnikov, kot sta čast in pravičnost v arabski kulturi;
- zarota sosednjih držav: nekatere bližnjevzhodne države si ne želijo ameriško demokratiziranega Iraka v soseščini in zato ne preprečujejo skrajnim islamistom prehajanja mej. Tu sta mišljeni predvsem Sirija in Iran.

¹⁸ Ročni raketometi RPG (rusko: raketnyj protivotankovoj granatomet) so priljubljeno orožje gverilcev v tretjem svetu. Najbolj razširjen in poznan je RPG-7. Prof. Žabkar navaja njegove karakteristike: začetna hitrost izstrelitve 300 m/s, kaliber lansirne cevi 40 mm, nadkalibrskega projektila 85 mm, domet 500 m; najstarejše bojne glave so prebijale tankovske oklepe debele do 400 mm, najnovejša dvojnokumulativna glava pa poleg eksplozivnega tankovskega oklepa prebije še 600 mm valjan homogeni jekleni oklep. V uporabi so še različice protipehotnih bojnih glav, aerosolsko eksplozivnih, bojnih glav za uničevanje bunkerjev itd. (Žabkar, 2004b: 246–247).

Čeprav odporne v njihovo dejavnost vodijo raznoliki in mešani vzgibi, ki sem jih nevedel v zgornjih vrsticah, se v analizah s tega področja pojavljajo tri kategorije, kamor avtorji uvrščajo iraške odporne skupine. Na uradni spletni strani MNF-I govorijo o privrženih bivšega režima (pripadniki stranke Baas, fedajinov, Specialne republikanske garde), nacionalistih (ki nočejo Huseinove vrnitve in so sovražni zahodnim silam), tretji so islamisti (mnogi so tujci in so bili izurjeni v tujini); nekatere aktivnosti pripisujejo še kriminalnim združbam (Multi-National Force – Iraq: The Insurgency: internet).

4.3.2 Sunitško odporništvo

Sunitom pripisujejo daleč največji delež odporne aktivnosti v Iraku. V njihovo protiameriško in protivladno nasilje jih, po mnenju Barama (Baram, 2005: 2), vodijo tri glavne, na identiteti sloneče gonilne sile: *sekularizem/ideologija, pleme, islamizem*.

V skupino s sekularističnimi/ideološkimi motivi avtor zajema baasiste, sadamiste in arabske nacionaliste. Baasisti so se dolgo definirali kot panarabski nacionalisti in iraški patrioti, na te občutke pa danes igrajo v oboroženem boju proti koalicijskim silam in iraški vladi. Nesunitski Iračani na ta namigovanja gledajo sumničavo, saj menijo, da vodijo v podpiranje specifičnih interesov arabsko-sunitske skupnosti z izključitvijo drugih iraških etničnih in verskih skupnosti. Privrženost panarabskemu nacionalizmu v novem Iraku ima več funkcij: daje spodobno ideološko legitimacijo vrnitvi baasistov na oblast oziroma vrnitvi nekdanjega položaja sunitske skupnosti, prav tako pa obeta vojaško, politično, finančno pomoč sunitško arabskega sveta, še posebno zalivskih držav, ki nasprotujejo povečanju vpliva šiitov. Suniti se zavedajo, da bi uspešen reprezentativni sistem dal šiitom več moči, kot so je kdajkoli imeli v Iraku, seveda na račun sunitske skupnosti. V odporništvo jih ženeta izgubljen družbeno-socialni status in strah pred oblastjo šiitov (Baram, 2005: 3–6).

Druga gonilna sila za sunitško odporništvo, je po Baramu povezana s plemenskimi interesi, vrlinami, normami, najsi bodo gospodarske, kulturne ali politične. Alexander idr. (2003: 8) piše, da je vsaj tri četrtine Iračanov pripadnikov enega izmed 150 plemen v državi; družinske vezi in strog kodeks časti jih vežejo bolj kot etnični izvor, vera ali poklicne zveze – čast je najbolj pomembna vrlina v življenju Arabcev, bolj kot življenje samo.¹⁹

¹⁹ V zvezi s tem Baram (2005: 7–9) razlaga, da so koalicijske sile z brezčutnim in za lokalno prebivalstvo žaljivim ravnanjem napravile velike napake. Največ sovraštva so povzročili primeri, ko so Američani ubili demonstrante ali

Islamizem je tretja gonilna sila za sunitsko odporništvu. Baram (2005: 2) islamiste deli na dva tabora: zmerne in radikalne na eni strani, ki bodo morda nekega dne dosegli sporazum s koalicijskimi silami in iraško vlado, ter na drugi strani ultraradikalne salafiste²⁰ in vahabiste,²¹ s katerimi zблиžanje nikoli ne bo možno. Z izjemo te manjšine salafističnih-vahabističnih islamistov ter peščice nekdanjih baasistov, ki jih iščejo zaradi zločinov proti človečnosti, in okorelih kriminalcev, sta identiteta in motivacija večine odpornikov elastični in večplastni. Avtor (ibid.: 9-10) nadalje ugotavlja, da se je zadnje desetletje vladavine baasistov v Iraku tamkajšnja družba vse bolj obračala k veri, saj je v času embarga vladajoča stranka izgubljala zaupanje prebivalstva, hkrati pa so tudi baasisti spoznali, da prihaja nova doba, ko bo religija vse bolj pomembna.

Koliko pripadnikov štejejo sunitske odporniške skupine posamezno in vse skupaj, skoraj ni mogoče ugotoviti. Analitiki si pomagajo s primerjalnimi izračuni glede na to, kolikšen delež prebivalstva (znotraj tega deleža se računa tudi razmerje med borci in podporniki) je sodeloval v odporniških gibanjih in gverilskih vojnah v 20. stoletju, nadalje s preštevanjem števila napadov, ki se jih pomnoži z domnevnim številom ljudi, ki so potrebni za izvedbo napada določene vrste, itd. Skratka, izračuni o številu odpornikov se zaradi različnih pristopov k štetju precej razlikujejo. Eisenstadt in White (2005: 7–11) postavljata pod vprašaj trditve visokih ameriških vojaških

neborce, saj takšna smrt po plemenskih normah zahteva maščevanje, sicer je družina žrtve podvržena zaničevanju ali celo nasilju s strani drugih članov plemena. Ponekod so se koalicijski vojaki zapletli v notranje medplemenske spore in je to vzrok za napade na njih; velik negativnen odmev za koalicijske sile so imeli primeri, kot je zapor Abu Graib, kjer je bilo razkrito sistematično mučenje iraških zapornikov.

Podaja tudi primere, kolikšna žalitev je recimo za Arabca, da mora vklenjen klečati pred nogami ameriških vojakov pred očmi cele družine, ali pa da mu stopajo s škornji na glavo, ko je v nekaterih kontekstih v tej kulturi že stopiti v človekovo senco obravnavano kot žalitev. Huda žalitev, ki prizadene celo družino, je tudi telesna preiskava iraške ženske s strani ameriškega moškega vojaka. Na jugu, kjer je bilo dolgo časa relativno mirno, so Britanci ravnali nepravilno, ko so privatne hiše preiskovali s psi, ki se smatrajo za nečiste živali itd. (Baram, 2005: 7).

²⁰ Salafisti so privrženci salafizma, gibanja v sunitskem islamu; ponekod ga imenujejo tudi vahabizem, česar pa večina salafistov ne sliši rada. Trdijo, da so njihova prepričanja čisti islam, kot so ga prakticirale prve tri generacije islama. Pridigajo očiščen islamski monoteizem, nasprotujejo čaščenju prerokov in svetnikov, preprečujejo fotografiranje vseh bitij z dušo, zavračajo praznovanje Mohamedovega rojstnega dne. So proti sufizmu in šiizmu. Verjamejo, da je edini odgovor na mizerijo v današnjem islamu nasilen džihad, zato jim pravijo tudi islamisti, džihadisti in jih povezujejo s terorizmom (Salafi: internet).

²¹ Vahabisti so privrženci vahabizma (wahhabiya), ultrakonzervativnega, puritanskega muslimanskega gibanja. Ustanovitelj gibanja je bil Muhammad ibn Abd ab-Wahhab (1703–87), njegovih idej pa se je najbolj oprijel plemenski voditelj Muhammad ibn Saud, čigar potomci danes vladajo Savdski Arabiji, kjer je vahabizem najmočnejši. Vahabisti trdijo, da so vsi objekti čaščenja, razen Alaha, napačni, in da vsi njihovi častilci zaslužijo smrt. Nasprotujejo vsakemu čaščenju svetnikov in grobov, prepovedujejo dekoriranje mošej, zavračajo razkošje in prepovedujejo vsako uvažanje kulture nevernikov. Nadalje, vse muslimane, ki ne sprejemajo njihovega prepričanja, imajo za nevernike, še posebej šiite, ki so po njihovem smrtni sovražniki islama (Bowker, 1997: 1031).

uslužbencev (generala Abizaida in drugih) iz pomladi 2005, da sunitska odporniška gibanja v Iraku štejejo 3.500 borcev, 12.000 do 20.000 vseh članov in okrog 1.000 tujih džihadistov. Predpostavljata, da 20 % sunitov ob 27 milijonih prebivalcev Iraka pomeni v številkah 5,4 milijona, od tega 1,35 milijona mož v letih za vojaško službo. Analiza sedmih odporniških gibanj iz 20. stoletja je pokazala, da je v teh gibanjih sodelovalo od 0.5 do 2 % vsega prebivalstva; v iraškem primeru bi to med sunitsko skupnostjo pomenilo od 27.000 do 108.000 odpornikov, glede na celotno prebivalstvo Iraka pa visoke številke od 135.000 do 540.000 odpornikov. Avtorja opozarjata, da imajo sunitske odporniške skupine v sunitski skupnosti v Iraku velik rekrutni bazen za nove člane in da njihovo članstvo zaenkrat ostaja nizko, kar pa ne pomeni, da med suniti ne uživajo podpore, saj o tem pričajo javnomnenjske raziskave; izgleda, da odporniki zmorejo brez težav nadomestiti vse izgube v živi sili in da vodstvo samo uravnava število članov zaradi operativne varnosti in izogibanja dodatnim izgubam (ibid.).

Z lokalno in svetovno javnostjo odporniki komunicirajo prek sodobnih medijev, predvsem svojih spletnih strani na internetu. Uporaba interneta je postala značilna za iraške odporniške skupine in sodobne teroristične organizacije. Študija *Electronic Propaganda of the Iraqi Insurgency* ugotavlja, da so cilji odporniške medijske kampanje zelo dobro definirani in da spadajo v osem prekrivajočih se kategorij: publiciteta in propaganda, psihološko vojskovanje, miniranje novic, zbiranje prispevkov, rekrutacija, networking, načrtovanje in koordinacija, podajanje informacij (*Electronic Propaganda of the Iraqi Insurgency*, 2005: 4).

Na začetku okupacijskega obdobja je skoraj vsak teden razglasila svoj obstoj nova odporniška skupina, tako da jih je do konca julija 2003 to storilo že 19 ali več (White in Schmidmayr, 2003: 11). Najbolj znane sunitske odporniške skupine, ki so se obdržale skozi čas in ki so razvile svoje prepoznavne metode delovanja in medijsko podobo, so:

Ansar al Islam je bila ustanovljena decembra 2001. Je sunitska islamistična skupina, sestavljena večinoma iz Kurdiv, privržencev skrajnega islama. Prvotno se je bojevala proti Patriotski uniji Kurdistana (PUK) na severovzhodu Iraka, kjer je še danes njeno območje delovanja. Za skupino se trdi, da ima tesno zvezo s teroristično organizacijo Al Kajda in da so se mnogi njeni pripadniki urili v Afganistanu v času Talibanov (*Ansar al Islam (Supporters of Islam)*: internet). V operaciji *Iraška svoboda* je skupina utrpela hude izgube, tako da bi naj pozneje imela manj kot 500 članov (*Ansar al-Islam*: internet). Evropske obveščevalne službe so ugotovile, da je *Ansar al Islam* v

sodelovanju z iskanim teroristom Zarkawijem²² in njegovo organizacijo Al Tawhid razpredel široko mrežo po zahodnoevropskih državah, kjer so pripravljali teroristične napade, zbirali prispevke in prostovoljce (Blanche, 2004: 18–21).

Ansar al Sunnah je skupina iraških džihadistov, ustanovljena 1. maja 2003 z namenom formiranja islamske države Irak pod širiatskim pravom, kar nameravajo doseči z zmago nad koalicijskimi silami. Članstvo v skupini se spreminja, vendar naj bi bili v njej operativci iz skupine Ansar al Islam, tuji Al Kajdini operativci in iraški suniti. Skupina je zelo aktivna, pripisuje se ji mnoge uspešne napade na koalicijske in iraške sile, vladne institucije in na kurdsko politično osebje (Ansar al-Sunnah Army: internet). Skupina izdaja dnevna sporočila, mesečno kompilacijo sporočil svojega vojaškega krila Mudžahedinova žetev (*Hasad al-Mujahidin*) kot tudi svojo politično revijo. Do novembra 2005 je urejala svojo spletno stran, nakar je bila le-ta ukinjena (In Their Own Words: Reading The Iraqi Insurgency, 2006: 2).

Revolucionalne brigade 1920 (1920 Revolution Brigades, arab. *Kata'ib Thawrat al-Ishreen*) je sunitska islamistična skupina, ki ji pripisujejo izvedbo nekaterih odmevnih akcij. Prvič se je pojavila junija 2003 kot 'nacionalistično džihadistično gibanje' posvečeno umiku ameriških sil iz Iraka in izgradnji islamske države. Revolucionalne brigade 1920 uporabljajo enako taktiko kot druge iraške odporniške skupine, vendar so izjavile, da prepovedujejo napade na javna območja in naftne naprave ter na splošno prepovedujejo ubijanje muslimanov (1920 Revolution Brigades: internet).

²² Abu Musab al-Zarkawi je jordanski skrajnež, salafistični islamist, vodja izpostave Al Kajde v Iraku. Leta 1989 se je bojeval proti Sovjetom v Afganistanu, kjer naj bi spoznal Osamo bin Ladna. 1992 so Zarkawija zaprli v Jordaniji zaradi obtožb, da je pripravljal zaroto proti monarhiji. Izpustili so ga 1999, nakar je odpotoval v Afganistan, kjer naj bi vodil vadbeni kamp za teroriste. Leta 2001 je bil v Jordaniji v odsotnosti obsojen na smrt zaradi terorističnega napada na znan hotel. 2002 naj bi se na severu Iraka pridružil skupini Ansar al-Islam in vodil tudi svojo islamistično skupino al-Tawhid. Oktobra 2004 je svojo skupino podredil organizaciji Al Kajda. Njega in njegovo organizacijo obtožujejo nekaterih najbrutalnejših zločinov, denimo obglavitev, v katerih naj bi osebno sodeloval, ter nekaterih najbolj odmevnih akcij odpornišva v Iraku nastrojenih proti ZDA in šiitom. Ameriška vlada je za informacije, ki bi pomagale pri prijemu Zarkawija, ponudila nagrado 25 milijonov dolarjev, enako kot za najbolj iskanega terorista na Zemlji, Osamo bin Ladna (Abu Musab al-Zarkawi: internet). V času, ko to pišem, so koalicijske sile v Iraku sporočile, da so al-Zarkawija skupaj z nekaj sodelavci ubile v letalskem napadu na neko hišo blizu Bakube v Iraku 7. junija 2006. Fotografije trupla in razdejane hiše so prikazali na novinarski konferenci. Pravo identiteto trupla so dokazali po prepoznavi obraza, brazgotin in tetovaž po telesu ter prstnih odtisih (Der Angriff auf Sarkawi, 8. junij 2006: Spiegel Online).

Organizacija Al Kajde v deželi dveh rek (arab. *Tanzim Qa'idat al-Jihad fi Bilad al-Rafidayn*, pred preimenovanjem znana kot Tawhid and Jihad, arab. *Jama'at Al-Tawhid Wa'al-Jihad*, pa tudi Al Tawhid, Zarkawijeva mreža, itd.) je skupina jordanskega skrajneža Al Zarkawija. Oktobra 2004 je ta skrajna islamistična skupina razglasila svojo zvestobo Osami bin Ladnu in Al Kajdi ter se podredila njihovim ukazom in navodilom. Skupina je odgovorna za nekatere najbolj odmevne napade in akcije, med njimi tudi obglavitve, samomorilske napade itd. (Al-Qaeda Organization in the Land of the Two Rivers: internet). Skupino naj bi sestavljali tuji prostovoljci, pripravljeni umreti, in je tudi postala sinonim za tuje borce, vendar naj bi večino članov vseeno predstavljali Iračani (Cordesman, 2006a: 184). Skupina izdaja dnevna sporočila, do decembra 2005 je urejala dve spletni strani, izdaja kratko mesečno revijo Biografije velikih mučenikov (*Siyar A'lam Al-Shuhada'*) in drugo bolj neredno Glas Džihada (*Sawt al-Jihad*) (In Their Own Words: Reading The Iraqi Insurgency, 2006: 1–2).

Islamic Army in Iraq (Islamska vojska v Iraku, arab. *al-Jaish al-Islami fi al-Iraq*) naj bi bila po karakterju bolj nacionalistična in naj bi jo sestavljalo jedro izkušenih iraških častnikov in drugih članov bivšega režima, neizkušenih, a gorečih borcev, kot tudi iraških salafističnih pridigarjev z vezami po muslimanskem svetu; takšna mešana sestava pojasnjuje relativno homogenost te skupine (Cordesman, 2006a: 148). Znana je po nekaterih brutalnih akcijah proti tujcem v Iraku (obglavitve ipd.), tistim, ki sodelujejo s koalicijo pod vodstvom ZDA, morila pa je tudi tuje novinarje, pogodbene delavce in druge (Islamic Army in Iraq: internet). Skupina izdaja dnevna sporočila in mesečno revijo do 50 strani *al-Fursan*, do novembra 2005 je delovala tudi njena spletna stran, ki so jim jo zaprli, a je bila pozneje spet reaktivirana (In Their Own Words: Reading The Iraqi Insurgency, 2006: 2).

4.3.3 Šiitsko odporništvo

White in Schmidmayr (2003: 12) sta v analizi Resistance in Iraq podala zanimivo napoved, in sicer pišeta: da so šiiti potencialno večja grožnja koaliciji in vsaki prehodni vladi kot suniti. Mnogi šiiti že imajo izkušnje profesionalnih odporikov. Če njihovim političnim zahtevam ne bo ugodeno, se bodo vsaj nekateri šiitski elementi verjetno poslužili odpora. Če bo temu tako, bodo predstavljali glavno grožnjo.

V šiitski skupnosti izstopajo predvsem oborožene privatne milice in milice političnih strank, ki se lahko potencialno podajo v odporništvo, kot je bil primer pri milici Mahdijeva vojska.

Al-Mahdi Army (Mahdijeva vojska) je milica mladega šiitskega klerika Muqtade al-Sadra,²³ ki ima svoje privrženke med množico nezadovoljnih, nezaposlenih in slabo izobraženih mladih mož v iraških mestih (Diamond, 2004: 3). Al-Sadr je svojo organizacijo vzpostavil kmalu po zrušitvi Huseina, koalicijske sile so zanj vedele, vendar je prišlo do prvega oboroženega konflikta med obema stranema šele v avgustu 2003, ko je al-Sadr uradno oznanil ustanovitev Mahdijeve vojske, milice za zaščito šiitskih svetišč; od oktobra 2003 do marca 2004 ni bilo večjih konfliktov med al-Sadrovimi ljudmi in koalicijo, ker se je Mahdijeva vojska očitno v tem času organizirala ter širila svoj vpliv in razvijala vojaške zmogljivosti (White in Philips, 2004: 22–23). Ko je civilni upravitelj ukazal zapreti al-Sadrov hujškaški časopis in ko so 2. aprila 2004 zaprli njegovega tesnega sodelavca, je al-Sadr sprožil množičen upor na šiitskem jugu; njegova Mahdijeva vojska je prevzela nadzor nad Nadžafom, Karbalo in drugimi pomembnimi mesti ter se taktično povezala s sunitскими odporniki, ki so ravno takrat zavzeli Faludžo (Diamond, 2004: 3). Šiitski odpor je resno ogrozil in izzval koalicijske sile, ki so se znašle v vojni na dveh frontah; do konca aprila 2004 so Mahdijevi vojski zadale občutne izgube in zatrle odpor, vendar je al-Sadr postal pomembna politična figura v Iraku, njegova milica pa kdarkoli pripravljena na nov nastop (White in Philips, 2004: 23–28). Barnett (2004: 22) je avgusta 2004 ocenil, da Mahdijeva vojska nima več kot 6.000 do 10.000 pripadnikov in da so daleč od disciplinirane in centralno vodene organizacije; njeni pripadniki so revni mladi šiiti z malo ali nič vojaškega znanja, a z veliko verske vneme. Nasprotno je Sadrova organizacija zelo razvita na višjih ravneh; priznava pomen pozitivne medijske podobe, previdno so povabili tuje novinarje v obkoljeno džamijo Imama Alija, izvajajo novinarske konference in ima večjezične častnike za stike z mediji.

²³ Muqtada al-Sadr je star okrog 30 let in je sin velikega ajatole Muhammada al-Sadra, ki so ga skupaj z dvema sinovoma ubili Huseinovi agenti leta 1999. Je karizmatičen vodja in nadarjen govornik, vendar ni dovolj izobražen, izkušen in zrel, da bi mogel konkurirati šiitskim avtoritetam, kot je veliki ajatola Ali al-Sistani. Vseeno je postal simbol upora in kult osebnosti med mladimi; njegova moč izhaja iz dvomilijonskega Sadr Citya, bagdadskega predmestja, kjer so njegovi privrženki vzpostavili strog islamski režim podoben talibanskemu. Al-Sadra obtožujejo, da je dal spomladi 2003 ubiti dva pomembna šiitska dostojanstvenika – mladega verskega voditelja in pa 'ključarja' grobnice Imama Alija. Oktobra 2003 so potem Al-Sadrovi privrženki zavzeli svetišča v Karbali in grobnico Imama Alija, kar je privedlo do krvavih spopadov z drugo šiitsko oboroženo skupino – Badrovo milico. Razvidno je, da gre za konflikt med radikalnim mladim klerikom in uglednim ter zmernim velikim ajatolo al-Sistanijem, pri čemer je slednji še vedno nesporna avtoriteta (Raphaeli, 2004: internet).

Badr corps (Badrov korpus, Badrove brigade, Badrova organizacija) je milica Vrhovnega sveta za islamsko revolucijo v Iraku (Supreme Council for the Islamic Revolution in Iraq – SCIRI), največje šiitske politične stranke v Iraku. Milica skrbi za zaščito mnogih šiitskih verskih objektov, kot tudi posvetnih in verskih voditeljev, denimo velikega ajatole Ali al-Sistanija. Badrova organizacija je bila vpletena v maščevalne uboje baasistov ter v poulične spopade z Mahdijevo vojsko (Cordesman, 2006a: 194). Kot trdijo na spletni strani SCIRI, je Badrovo organizacijo ustanovil ajatola Mohammad Baqir al-Hakim v začetku 80-ih v Iranu; mobiliziral je Iračane, ki so pred nasiljem Huseinovega režima pobegnili v Iran, iraške begunce, iraške častnike in vojake, ki so prebegnili na iransko stran med iraško-iransko vojno, člane Islamskega gibanja ter prebegle borce po zatrti vstaji v Iraku leta 1991. Milica, ki so ji včasih rekli Badrove brigade, je zdaj korpus s pehotnimi, artilerijskimi, oklepnimi protiletalskimi in specialnimi enotami (Badr Corps: internet). Badrov korpus ima okrog 10.000 pripadnikov in je razvil močno navzočnost v južnih iraških provincah; SCIRI je vzpostavil odnos izmenjavanja obveščevalnih podatkov s koalicijskimi silami, a ima prevelik in nevaren vpliv v iraškem notranjem ministrstvu (Knights, 2005a: 12).

Dawa militia (Milica stranke Dawa; ime milice je v originalu **Shahid al-Sadr** – mučenik al-Sadr); stranko Dawa (*Hizb al Da'wa al Islamiyya; al-Da'wa*) so ustanovili Muhammad Baqir al-Sadr, Mahdi al-Hakim in drugi šiitski verski učenjaki leta 1957. Nastala je kot odgovor šiitskih *ulam* na rastočo grožnjo sekularnih arabskih nacionalistov in levičarske politične ideologije (Shanahan, 2004: 17).²⁴ V osemdesetih letih je vojaško krilo stranke, Shahid al-Sadr, izvedlo več odmevnih terorističnih akcij proti baasističnemu režimu: 1981 samomorilski napad na iraško ambasado v Bejrutu; 1982 poskus atentata na Sadama Huseina, ob katerem je bilo v streljanju ubitih 150 ljudi; 1987 spet spodletel poskus atentata na Huseina; 1996 skoraj uspel atentat na Sadamovega starejšega sina Udaya; vmes pa še cela serija podobnih napadov, med njimi tudi napad na ameriško in francosko ambasado v Kuvajtu (Abedin, 2003: internet). Milica Shahid al-Sadr je zelo skrivnostna organizacija, njeno članstvo ni znano in očitno trenutno ni vojaško aktivna (Ridolfo: internet).

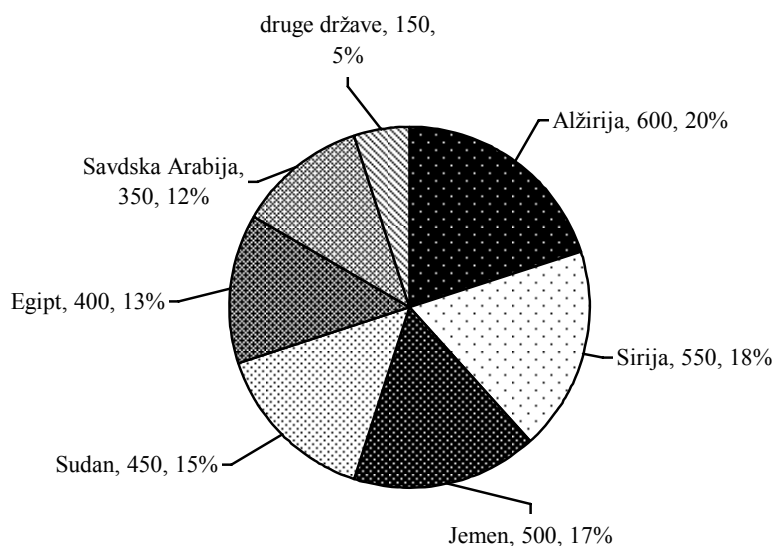
²⁴ Baasisti so po prihodu na oblast posebej kruto preganjali njene člane; baasistično revolucionarno sodišče je leta 1974 na smrt obsodilo 75 članov stranke Daawa, po neuspelem antentatu na iraškega zunanjega ministra Tariqa Aziza pa je režim aretiral in usmrtil Muhammada Baqir al-Sadra ter njegovo sestro (Shanahan, 2004: 18).

4.3.4 Tuji borci v iraškem odporištvu

Irak meji na šest držav in ima 3.650 km dolgo mejo (glej **Prilogo C**: Politična karta Iraka); od tega na Iran odpade 1.458 km, Savdsko Arabijo 814 km, Sirijo 605 km, Turčijo 352 km, Kuvajt 240 km in Jordanijo 181 km, dolžina iraške obale je 58 km (The World Factbook 2005: Irak: internet). Postavlja se vprašanje, koliko so bližnjevzhodne in Iraku sosednje države vpletene v vojno v Iraku; kakšni so interesi teh držav za ali proti stabilnemu, demokratičnemu in sekulariziranemu Iraku, kakršnega ponuja koalicija mednarodnih sil. Zanima nas od kod in kako prihajajo tuji borci v Irak.

Glede na poročilo Iraq Index je v iraškem odporištvu januarja 2004 delovalo 300–500 tujih borcev, junija, julija in avgusta 2005 jih ocenjujejo na 750–1000, ostale mesece do konca leta 2005 pa na 700 do 2000 tujih borcev (O'Hanlon in Kamp, 2006: 18). Cordesman in Obaid (2005: 5–6), ki se v analizi o savdskih borcih v Iraku iz septembra 2005 sklicujeta na izsledke obveščevalnih služb Savdske Arabije in drugih držav, navajata številko 3000 tujih borcev v Iraku. Dodajata tudi grafični prikaz iz katerih držav so tuji borci v Iraku in kolikšen je delež posameznih držav glede na celoten kontingent 3000 mož.

Grafikon 4.1: Število in deleži tujih borcev v iraškem odporištvu (september 2005).

Vir: Cordesman in Obaid, 2005: 6.

Iz Grafikona 4.1 je razvidno, da je največ tujih borcev v Irak prihajalo iz oddaljene Alžirije (20 %), zatem iz Sirije (18 %), Jemna (17 %), Sudana (15 %), Egipta (13 %), Savdske Arabije (12 %) ter iz ostalih držav 5 %. Ker ni natančnih podatkov o številčni moči iraškega odporništva, vzorci aretacij in obveščevalne analize nakazujejo, da je delež tujih borcev v iraškem odporništvu precej pod 10 % in naj bi bil bližje 4–6 % (Cordesman in Obaid, 2005: 4).

Osebnostni profil teh tujih borcev je drugačen, kot bi pričakovali. Savdske obveščevalne službe so iz zaslišanj na meji ujetih svojih državljanov in z drugimi obveščevalnimi metodami dognale, da so ti bodoči tuji džihadisti v Iraku prihajali iz različnih provinc in krajev Savdske Arabije, izhajali so iz najbolj pomembnih konzervativnih plemen in so na splošno sodili v srednji razred; večina je bila zaposlenih, mnogi izobraženi in vsi so bili suniti. Nekaj jih je imelo družine in majhne otroke. Povprečna starost teh ljudi je bila 17–25 let, nekaj je bilo starejših (v nasprotju s temi, so borci drugod iz Bližnjega vzhoda in severne Afrike v svojih poznih 20-ih in 30-ih letih). Glede motivov za pridružitve iraškemu odporništvu, je velika večina zajetih Savdijcev odgovorila, da sploh niso bili militantni pred vojno (85 % jih ni bilo na vladni črni listi znanih ekstremistov in militantnežev); enako so obveščevalci ugotovili, po pogovorih z družinami ubitih prostovoljcev v Iraku, da je njihove sinove v ekstremizem prignala sama vojna (Cordesman in Obaid, 2005, 8–9).²⁵ Ugotovitve o profilu borcev iz posameznih držav se bržkone nekoliko razlikujejo, glavno je spoznanje, da ne gre za neizobražene reveže, pač pa za situirane mlade arabske idealiste, večinoma uglednega izvora in z določeno izobrazbo.

Tuji borci v Irak prihajajo po več kanalih, vendar po mnenju strokovnjakov največ čez mejo iz Sirije. V Irak vstopijo južno od goratega kurdskega ozemlja na severu, kjer je dežela redko poseljena z nomadskimi sunitskimi plemeni, ali pa iz smeri Dayr al-Zawra v Siriji v iraško provinco Anbar. Slednja pot je še posebej priljubljena, ker so prebivalci na obeh straneh meje naklonjeni odporništvu, ob meji raztresene vasi ponujajo dobre možnosti prikritega gibanja, nenehni odporniški napadi na območju pa se zdijo, da drugače zaposlujejo ameriške sile. Po obveščevalnih ocenah je glavna tranzitna pot iz Sirije prehod Bab al-Waleed (Cordesman in Obaid, 2005: 10–11).

²⁵ Cordesman in Obaid (2005: 9–10) podrobneje razlagata povode teh Savdijcev za pridružitve iraškemu odporu: večina jih je bila močno prizadeta nad dejstvom, da so Nearabci okupirali arabsko deželo; ta čustva so še podpihovali prizori okupacije, ki so jih videli na televiziji in internetu. Dokončno so bili odločeni, da gredo v Irak, ko so videli izživljanje Američanov nad iraškimi zaporniki v Abu Grajbu, tudi slike iz Guantanamo na Kubi so dale piko na i, nekateri so na internetu prepoznali ime sorodnika ali prijatelja in so začutili, da se morajo pridružiti stvari; kombinacija vseh teh povodov z agitacijami klerikov pri petkovih molitvah pa je doprinesla k utrditvi odločitev.

4.3.5 Odporniške mreže in njihovo financiranje

Odporniki so združeni v dobro organizirane celice, delujoč v majhnem številu. Značilno ima vsaka celica izbor članov, specializiranih za različne naloge. Ena skupina odpornikov je na primer imela dva poveljnika, štiri podpoveljnike in 30 članov. Po aktivnostih je imela en par financerjev, dve celici izdelovalcev avtomobilov bomb, enega atentatorja, minometne in raketometne ekipe in tiste, ki so skrbeli za obcestne bombe in zasede. Člani odporniških celic delujejo določen čas, nakar poniknejo med civilno prebivalstvo, ko so akcije zaključene (McFate, 2005: 38–39).

Povezanost manjših odporniških skupin v večje mreže je nejasna in neraziskana. Eisenstadt in White (2005: 14) pravita, da sunitsko odporništvo ni organizirano striktno hierarhično in v tem smislu ni tip klasičnega odporniškega gibanja. Je hibrid z nekaterimi elementi hierarhije, kombiniranimi z ohlapno celično strukturo. Ima neformalno vodstvo z elementi, entitetami in organizacijami razvrščenimi v celice, ki jih povezujejo osebne, plemenske in organizacijske vezi.

International Crisis Group v analizi *In Their Own Words: Reading The Iraqi Insurgency*²⁶ razlaga, kako je na več ravneh potekala evolucija iraškega odporništva, kar utegne razjasniti, kako je z odporniškimi mrežami. Evolucija je po njihovih dognanjih potekala v treh fazah:

1. **faza** (odprava spačene oblike v 2004): COMPETITION (tekmovanje); na začetku so oborožene skupine nastajale in izginjale, za napade niso prevzemale odgovornosti, razvile so osnovne komunikacijske sposobnosti, vendar skorajda internetno niso bile navzoče. Do konca leta 2004 so postali njihovi videoposnetki zelo kvalitetni in vse bolj popularni med ljudmi. Internet je postal glavni medij komuniciranja znotraj odporništva, kot tudi z zunanjim svetom. Počasi so majhne skupine izginile ali pa se združile z večjimi; najbolj pomembne skupine so ustanovile specializirane podenote (za nadzor nad informacijami, za analizo podatkov, za odnose z javnostmi ipd.), prišlo je do večje vojaške specializacije (znotraj Tandhim al-Qaida je bila denimo ustanovljena brigada za odkrivanje, opazovanje

²⁶ International Crisis Group je spremljala komunikacijo odporniških skupin prek njihovih spletnih strani, internetnih klepetalnic, odporniških revij, prospektov, video materiala; spremljanje je trajalo od sredine leta 2003 pa do januarja 2006 in je bilo usmerjeno izključno v skupine, ki so prevzemale odgovornost za oborožene napade v letu 2005, kar pomeni večino aktivnega odporništva. Nastala je dobra analiza evolucije iraškega odporništva glede njegovega govora, politične, komunikacijske in vojaške strategije. Delo posrečeno pokriva obdobje, ki ga obravnavam v svoji diplomski nalogi.

in eliminiranje 'najnevarnejših' članov Badrove organizacije, v neki drugi skupini pa so ustanovili enoto za ugrabljanje zahodnih talcev). Prišlo je do teritorialne alokacije znotraj skupin in med samimi skupinami: določene 'brigade' ali 'bataljoni' so postali odgovorni za operacije v svojih regijah. Skupine so začele skrbeti za svojo podobo, ustvarile svoj logo in značilen način predstavljanja. Čez čas se je pojavila neformalna delitev dela med skupinami; ene so se usmerile v samomorilske napade na proameriške cilje, druge na napade na Iraške varnostne sile. Vseeno je med skupinami večkrat prišlo do oboroženih konfrontacij (In Their Own Words: Reading The Iraqi Insurgency, 2006: 6–8).

- 2. Faza** (od sredine 2004 do sredine 2005): CONSOLIDATION (utrditve); odporniške skupine so pri Iračanih legitimizacijo za svoje delovanje dobile v dveh dogodkih: prvi je bil prijetje Sadama Huseina decembra 2003, s čimer se je odporništvo zne bilo imidža bojevanja za korist osovražene bivšega režima, mu dalo nov zagon in poudarilo njegovo domoljubno, nacionalistično in versko džihadistično noto. Drugi tak dogodek je bilo odporniško zavzetje Faludže aprila 2004 obenem z napadom Al Sadrove milice, kar je dvignilo ljudsko naklonjenost do odpora. Za mnoge je bilo tesno sodelovanje med sunitskimi borci in šiitsko milico božji dar. Vendar je zlata doba kratko trajala: med skupinami je prišlo do brutalnih praks; ugrabljanja talcev, obglavitve, naglih eksekucij državnih uslužbencev. Polarizacija se je dramatično povečala, možnost čezsektaškega zavezništva pa izginila. Čez čas je odporništvo spet postalo povezano, obrnilo se je k islamskemu diskurzu, še posebej k salafističnim pridigarjem; odporništvo je postalo striktno sunitsko arabsko.²⁷ V iskanju legitimizacije so skupine opustile najbolj skrajne metode – obglavitve so izginile tekom leta 2005, usmrtnitve so začeli po vojaško izvajati strelski vodi, ustanovili so verska sodišča, kjer so skrbno posneli dokaze, obtožbe itd. Skupine so razvile posebna pravila, recimo za ravnanje z ujetniki, izdale so prve priročnike. Postalo je skorajda nemogoče razločevati skupine na nacionalistične ali džihadistične, saj so oboje mešale te teme na različne načine. Postalo je 'nujno' biti domačin, Iračan (tudi Zarkawijeva skupina je za šefa svojih vojaških operacij imenovala Iračana). Zavezniške analize so predvidevale, da bo slej ali prej prišlo do razkola med

²⁷ Sunitska koncepcija džihada predvideva, da je treba dejanja soditi glede na namen in ne na rezultat. Po tej logiki so civilne žrtve upravičene, dokler so tarče napada sovražniki in ne iraško civilno prebivalstvo. Še več, v primerih, da se sovražnik pomeša med muslimane, da bi jih uporabil kot živi ščit, tako imenovano pravilo *tatarrus* legalizira napade, ki terjajo civilna življenja; civilisti, kot borci, ki so povzročili njihovo smrt, veljajo za mučenike (In Their Own Words: Reading The Iraqi Insurgency, 2006: 11).

nacionalistično in džihadistično strujo, kar pa se ni zgodilo, a bi se lahko prav hitro v primeru zmage odporništva. Džihadisti namreč vidijo boj kot širši spopad med muslimani in neverniki, iraške borce pa bolj skrbi prihodnost Iraka v eventuelnem razširjenju in zmagi islama (In Their Own Words: Reading The Iraqi Insurgency, 2006: 8–13).

- 3. Faza** (od sredine 2005 naprej): CONFIDENCE (samozavest); odporništvo se obnaša, kot bi doseglo svoje: pokazalo zlobnost političnega procesa pod taktirko ZDA in grožnjo v obliki iraške vlade, ki spodjeda iraško enotnost in suverenost. Prikazujejo večje zaupanje v izid oboroženega boja, podcenjujejo iraški politični proces in ameriška poročila o zmagah na bojišču. Razjasnilo se je dejstvo o popolni zmagi in o hitrem umiku tujih sil (glede na nizko podporo vojni v ZDA, premeščanja sil itd.). Če ZDA odidejo, je odpornikom jasno, da bodo domače varnostne sile in institucije hitro razpadle. Ta nova samozavest je vidna na vseh ravneh (In Their Own Words: Reading The Iraqi Insurgency, 2006: 13–14).

Iz zgornjega povzetka širše analize je torej razvidno, da je iraško odporništvo prešlo precejšnjo strukturno in doktrinarno evolucijo: iz raztresenih, nepovezanih militantnih skupin, se je povezalo v kompleksnejše mreže, kjer se je začela delitev dela po specializacijah, prišlo je do teritorialne alokacije znotraj skupin in med skupinami samimi. Odporništvo je sčasoma osvojilo internet, skupine so skrbno razdelale svojo javno podobo, v iraški družbi so poiskale legitimizacijo za svoje delovanje. Kljub trenjem in spopadom med skupinami, do dokončnega razdora na ločnici nacionalistične-islamistične skupine ni prišlo.

Če ni možno natančno razdelati strukture odporniške mreže v Iraku in kako poteka komunikacija med odporniškimi skupinami, bo povezava med njimi morda bolj jasna z vpogledom v način financiranja odporniških dejavnosti. Prav za denar, pravita Knights in Snyder (2005: 10), da povezuje skupaj očitno nezdržljive skupine in označuje posamezne operacije kot sponzorirane s strani ene ali druge iraške odporniške skupine. Sodelovanje med sunitskimi islamističnimi skupinami in elementi nekdanjega režima kot tudi med tujimi in iraškimi elementi se pogosto spusti na finančno ali logistično sponzoriranje napada. To je še posebej očitno, ko baasisti uporabijo sekularne ali islamistične celice, s katerimi jih ne vežejo nobene plemenske ali socialne vezi, da izvedejo napade v njihovem imenu in z njihovim dovoljenjem.

Odporništvo v Iraku potrebuje precejšnja finančna sredstva za kupovanje manjkajoče specialne opreme, kot so GPS sistemi, sanitetna oprema, včasih avtomobili za prevoz in uporabo kot avtobombe. Za tuje borce morajo plačati vmesne nastanitve, hrano, prevoz, morebitne najeme varnih hiš (Knights in Snyder, 2005: 10).

Odporništvo se zanaša na zunanje in notranje vire financiranja in oskrbovanja. Denimo Zarkawijeva mreža in druge džihadistične skupine uporabljajo klasične teroristične finančne mehanizme, kot so: denar iz dobrodelnih ustanov, iraških izgnancev ter drugih premožnih donatorjev, največ iz Zaliva pa tudi iz Sirije, Libanona, Jordanije, Irana in Evrope; drug vir prihaja iz kriminalnih aktivnosti, kot so ugrabitve za odkupnino, morebitna trgovina z mamili, ropi, tatvine, izsiljevanja, tihotapljenje in ponarejanje (dobrin in denarja). Nekdanji režimski elementi financirajo svoje dejavnosti z gotovino izmaknjeno bivšemu režimu ter iz skrivnih računov v tujini.²⁸ Omenjeni elementi v samem Iraku, kot tudi domača plemena in lokalne milice, se obenem zanašajo na lokalne dobrodelne ustanove in mošeje, lokalne simpatizerje, zakonite posle, donacije iraških poslovnežev srednjega razreda in ljudskih donacij v podporo. Poleg tega zastopniške skupine, ki jih podpira Iran, prenašajo denar in materialna sredstva neposredno iz Irana v Irak (Glaser, 2005: internet).

Ker iraški bančni sistem skorajda ne deluje, transakcije niso možne, tako da se denar prenaša na velike razdalje prek sistema hawala ali pa s fizičnim prenašanjem preko kurirjev. Slednje izvajajo na več načinov: kurir se recimo pripelje z avtomobilom iz Jordanije in ga proda v Iraku, iztržek pa gre za odporniške aktivnosti. Osebni kurirji prehajajo mejo iz Sirije na dveh mestih: eno je po dolini reke Evfrat blizu Qaima, skozi Haditho in naprej v Ramadi, Faludžo in Bagdad; drugi prehod je na severu skozi Tal Afar in Mosul. Med tujimi prostovoljci so zaželeni borci iz bogate Savdske Arabije, ker s sabo prinesejo velike vsote denarja, včasih tudi po več tisoč dolarjev (Knights in Snyder, 2005: 12–13).

²⁸ Huseinov režim si je s protizakonitim trgovanjem v obdobju sankcij, predvsem s Sirijo, napravil ogromne denarne rezerve; po nekaterih ocenah naj bi s temi dejavnostmi zaslužil vsaj 9 milijard dolarjev. Ta denar so potem nakazovali iz ene tuje banke na drugo, na predvečer vojne pa naj bi imel režim rezerve vsaj 842 milijonov dolarjev v Siriji in milijardo dolarjev v Iraku. Na ta dan naj bi posebna ekipa skupaj s Huseinovim sinom Qusayem iz iraške Centralne banke umaknila 920 milijonov dolarjev in 90 milijonov evrov in jih v okrog 180 označenih, nerjavečih jeklenih zabojih, razvozila na varna mesta okrog po državi. Ves ta denar naj bi še bil v Iraku, razen 132 milijonov dolarjev, ki so jih koalicijske sile našle v več skrivališčih v času prijetja Sadama Huseina. Poleg tega denarja je bilo iz sirijske poslovne banke umaknjenih 600 milijonov dolarjev, za katere ameriški preiskovalci ne vedo, kam so poniknili (Knights in Snyder, 2005: 10–11).

Očitno je, da iraške odporniške skupine, kolikor niso povezane v mrežo s skupnim poveljstvom, sodelujejo vsaj pri črpanju denarnih in materialnih sredstev. Robb (2004: internet) govori o tako imenovanem *bazarju* ali tržnici nasilja v Iraku: pravi, da je glavna razlika med prejšnjimi odporniškimi gibanji in današnjo gverilsko vojno v Iraku ta, da slednji manjka center gravitacije (ideologija/stranka, etnična neodvisnost itd. ali hierarhija); njen edini center gravitacije je bazar nasilja, to je tam, kjer kombinacija lokalnega in globalnega vročega denarja financira raznolike garniture skupin, vsako s svojimi lastnimi metodami in povodi. Skupine delujejo v kooperaciji (co-opetition = cooperation + competition; tj. sodelovanje + tekmovanje), kjer si delijo sredstva, obveščevalne podatke in kapital (glej **Prilogo D**: Bazar nasilja v Iraku).

O odsotnosti centra gravitacije v Iraku govori tudi Hoffman (2004: 16–18) v študiji *Insurgency and Counterinsurgency in Iraq* (RAND). Ugotavlja, da v iraškem odporništvu ni jasnega voditelja (ali vodstva), ni poskusov osvojiti ozemlje ali ga dejansko obdržati in ni ene, definirane ter združevalne ideologije. Najpomembneje – ni razpoznavne organizacije. Po njegovem mnenju je iraška realnost najbližje terminu, ki se mu reče *netwar* in ki pomeni majhne skupine, ki komunicirajo, koordinirajo in vodijo svoje akcije na medmrežen način (internetted manner) brez točno določenega centralnega poveljstva. V tem ohlapnem, nejasnem in stalno spreminjajočem se okolju, konstelacije celic in združbe posameznikov gravitirajo druga proti drugi za izvajanje oboroženih napadov, izmenjevanje obveščevalnih podatkov, preprodajo orožja ali udeležbo pri skupnih urjenjih, nakar se čez čas razkropijo in nikoli več ne sodelujejo. Avtor še dodaja, da je možno, da odporništvo v Iraku predstavlja novo obliko vojskovanja za novo, omreženo stoletje (networked century).

4.3.6 Cilji odporniških skupin

Skupno odporniškim skupinam je, da se borijo za izgon ameriških in koalicijskih sil iz Iraka ter za motenje iraškega političnega procesa. Njihovi cilji se do neke mere skladajo z vzroki za odporništvo in so: vrnitev baasistov na oblast, vzpostavitev islamistične države, pregon tujcev (nacionalisti) (Beehner, 2005: internet). Predpostavka za vse ostalo je razumljivo pregon koalicijskih sil iz države, vendar pričevanja mnogih novinarjev, ki so imeli možnost vpogleda v odporniško skupnost, nakazujejo tudi na precej bolj globalne cilje.

Michael Ware, šef bagdadske pisarne revije Time, novinar, ki je precej časa preživel med odporniki na terenu, pravi, da je glavna ideologija tujih borcev v Iraku džihad, in sicer idealistična borba za ustvaritev ultimativnega islamskega kalifata, kjer meje izginejo, nacionalne države ne obstajajo več in se en velik muslimanski svet razteza od Španije, čez Severno Afriko, Bližnji vzhod, vse dol do Indonezije in v dele Azije. To tvorbo vodi kalif po širiatskih načelih. Ware nadalje pravi, da je s to idejo navdahnjena cela mlada generacija, za katero, če hoče služiti stvari, ni boljšega mesta na svetu, kot je bojišče v Iraku. Glede odpornikov nacionalistov in predvsem baasistov, čeprav so kot bivši profesionalni častniki hrbtenica odpora, Ware pravi, da počasi izgublajo tla pod nogami v nasprotju s tujimi in domačimi džihadisti, da so med obema taboroma močne napetosti in da jih vse več prehaja na stran džihadistov (Ware, 2005: internet).

Podobno o idealističnih mladih tujih borcih, ki se pridružujejo boju v Iraku za džihad in v razlikah med domačimi nacionalisti, govori Ghaith Abdul-Ahad, iraški fotoreporter, ki je nekaj časa preživel med borci v Faludži. Po njegovem tudi med samimi džihadisti obstaja določen razkol glede vprašanja, ali naj bodo tarča svete vojne tudi šiiti, za kar se zavzemajo predvsem tuji borci, Al Kajda in Abu Musab al-Zarkawi (Abdul-Ahad, 2005: internet).

4.3.7 Metode delovanja odporniških skupin

Metz in Millen se poglobljata v značaj in strategijo iraškega odporništva. Pravita, da začetna strategija iraškega odporništva odraža ohlapnost, celo nepovezanost gibanja, kar pa je obenem tudi tehnika preživetja, saj bolj kot se odporništvo konsolidira in razvije povezano organizacijo, postopke in strategijo, bolj postane ranljivo za politične in vojaške akcije koalicije. Strategija, ki jo ubira odporništvo v Iraku, kakorkoli nepovezano že je, je precej standardna za odpornike proti zunanjim okupatorjem; poteka po treh paralelah: 1) pokazati šibkost okupatorja z doseganjem nezmožnosti normalnega vladanja v državi – izvajati kakršnekoli akcije, ki povzročajo nestabilnost, kaos, konflikt in strah; 2) dvigovati si podporo s kazanjem poguma in provociranje protiodporniških sil v ukrepe, ki bi jih odtujili od prebivalstva ali ga razjezili; 3) neposredno spodkopavati voljo protiodpornikov z zadajanjem žrtev. Skratka, protiodporništvo ne sme nikoli biti zmožno dati vtisa, da gredo stvari na bolje. Komponente iraškega odporništva uporabljajo radikalno različne metode delovanja, ki zahtevajo od protiodporništva različne pristope (Metz in Millen, 2004: 8–9).

Odporništvo v Iraku je hibrid med urbano (teroristično), zarotniško in razvlečeno ljudsko odporniško strategijo. Uporabljene metode so dejanja urbanega terorizma nad prebivalstvom, infrastrukturo in varnostnimi silami, kot tudi gverilski napadi na konvencionalne vojaške sile (improvizirane eksplozivne naprave, zasede) na ruralnih območjih. Demonstracije in propagandni dogodki so podporne metode za vplivanje na nacionalno, regionalno in mednarodno javnost, da se upraviči nasilje nad vladajočo avtoriteto in se diskreditira koalicijo (Alexander idr., 2003: 5).

Iraško odporništvo uporablja, kot rečeno, tako teroristične, kot tudi gverilske metode bojevanja. Uporablja tako stare, preizkušene metode gverilcev in teroristov iz preteklosti, kot tudi svoje, v sodobni iraški realnosti razvite prijeme boja proti modernim oboroženim silam.

1. IED (*Improvised Explosive Devices*) ali uporaba Improviziranih eksplozivnih naprav. Knights (2005b: 13) ugotavlja, da so IED največja grožnja multinacionalnim silam v Iraku (84 % napadov na njih je vključevalo uporabo IED); v prvih 22 mesecih okupacije je med ameriškimi vojaki zaradi IED bilo 263 smrtnih primerov, medtem ko jih je bilo samo v zadnjih 8 mesecih 229; povprečno število umrlih ameriških vojakov zaradi IED pa je iz 19 na mesec v letih 2003–2004, poskočilo na 38 mesečno v letu 2005. McFate (2005: 37) izdelavo IED pri odpornikih pripisuje nekdanjim članom Iraške obveščevalne službe (Mukhabarat), natančneje njeni specialni enoti M-21, ki je v bivšem režimu razvijala te naprave in posel razvila do zavidljive ravni.

Knights (2005b: 14–15) opisuje, da je povprečna velikost celice za izdelavo IED med šest in osem ljudi; financer ali posrednik poveljuje celici in se dogovarja z lokalnimi odporniškimi skupinami, kjer trži znanje svoje celice in ji išče naročila. Navadno imajo še določenega izdelovalca bomb in njegovega vajenca ter 'nastavljalca', visoko kvalificiranega operaterja, zmožnega nastaviti bombo in jo maskirati. Ostali manj izkušeni člani lahko opazujejo okolico med nastavljanjem, zbirajo in prenašajo eksploziv in komponente, iščejo tarče za IED, sprožijo bombo ali pa snemajo med napadom. Običajne tarče so konvoji civilnih vozil in cistern z gorivom, ker ponujajo visoko vrednost in zelo vidno uničenje; nekatere celice se lotevajo posebno trdih in prestižnih tarč, kot je tank M1 abrams in oklepno bojno vozilo M2 bradley, druge pa raje napadejo mehkejše tarče, kot so humveeji. Knights (ibid.) še razlaga, da je trend v Iraku v postopnem povečevanju velikosti in uničevalnosti IED.²⁹

²⁹ Od začetne uporabe vrste manjših artilerijskih in pehotnih projektilov, so odporniki začeli uporabljati raznovrstne tipe težkih artilerijskih granat ali raketnih konic iz večcevni raketometov, raketnih motorjev in 225 kg letalskih

2. Zaseda – je pogost način napada na vojaške konvoje in patrolje, pri čemer odporniki uporabljajo predvsem avtomatske puške in ročne raketomete. Obljudeno in strnjeno urbano okolje, na podeželju pa palmovi nasadi in drugo rastlinje, ponujajo snovalcem zasede dobro kritje. Ameriška vojska je z dodatnim oklepom na humveejih ter ostalih vozilih, ki so najpogostejša tarča zased, precej zmanjšala ranljivost pred izstrelki iz jurišnih pušk, za slabo zaščitene Iraške varnostne sile pa so zasede ostale zelo smrtonosne. V zasedah sodeluje manjše število odpornikov, ki takoj po akciji izginejo s prizorišča, izvedenih pa je bilo tudi nekaj velikih zased, kot je bil napad na koalicijski konvoj v Samari 30. novembra 2003, ko je sodelovalo 100 odpornikov in ogromna zaseda na koalicijski konvoj v Sadr Cityju 4. aprila 2004, ko je sodelovalo 1000 pripadnikov Mahdijeve vojske (Iraqi Insurgency: internet).

Zasede so odporniki uporabljali v različnih kombinacijah z drugimi metodami, kot je ostrostrelno delovanje, obstreljevanje z minometi in raketami, za izvedbo ugrabitev.

3. Ostrostrelno delovanje – med mnogimi odporniškimi ostrostrelci se je najbolj proslavil mož z vzdevkom Juba, za katerega ne vedo, kako izgleda, ne poznajo njegovega imena in ne izvora, postal pa je mora koalicijskih vojakov v Iraku. Znan je po tem, da ustrelil samo enkrat in s smrtonosno natančnostjo; ob koncu leta 2005 naj bi po nekaterih podatkih ubil že blizu 150. koalicijskega vojaka. Svoje zadetke ves čas snema, tako da je Islamska vojska v Iraku izdala propagandni video s temi posnetki, ki je na internetu postal velik hit (Der Mann, der Juba überlebte, 8. januar 2006: Spiegel Online). Njegov način delovanja je takšen, da najprej počaka, da vojaki izstopijo iz vozil ali pa se dvignejo v kupoli humveeja, nakar poišče nepokrita mesta v njihovih telesnih oklepih na križu, rebrih ali nad prsmi, nakar sproži le en strel (Rory, 2005: internet). Nastajajoči mit o ostrostrelcu Jubi je lahko tudi odporniška izmišljotina, dejstvo pa je, da ima izreden psihološki učinek na koalicijske vojake.

4. Minometni in raketni napadi – izvajajo jih kot 'udari in zbeži' (*hit and run*) napade na koalicijska oporišča ali na lokacije povezane z iraško vlado oziroma prisotnostjo tujcev. Odporniki izstrelijo nekaj min ali raket, nakar hitro zbežijo, preden bi nasprotnik utegnil izslediti njihovo pozicijo in protiukrepati. Delujejo v gosto naseljenih urbanih področjih, da odvrnejo

bomb. Te bombe so recimo že zakopali za napad na močno oklepljena vozila; januarja 2005 je 550 kg letalska bomba uničila tank Abrams, isti mesec je IED, izdelana iz 152 mm artilerijske granate, uničila oklepno bojno vozilo Bradley (Knights, 2005b: 15).

nasprotnikov povračilni ogenj, na podeželju pa v kritju palmovih nasadov in sadovnjakov. Večkrat pritrdijo minomete na prtljažnike civilnih poltovornjakov, kar jim omogoča hiter pobeg s kraja izstrelitve min, vendar je metoda precej nenatančna, ker nimajo časa za natančnejše merjenje. Za obstreljevanje določenih stavb v mestih so tudi že uporabili improvizirane večcevne raketomete (Iraqi Insurgency: internet).

5. Napadi na helikopterje in letala – so pogosti, predvsem napadi na helikopterje, ker so to izredno drage in prestižne tarče, s sestrelitvijo, denimo transportnega helikopterja, pa je lahko v trenutku mrtvih deset ali več koalicijskih vojakov. Zaradi nevarnosti obcestnih bomb se koalicijske sile precej zanašajo na zračni transport med mesti, vendar so ranljivi tudi v zraku. Oprotniki navadno napadejo helikopterje ob pristajanju, pri čemer uporabljajo razna orožja: prenosne protiletalske raketne sisteme (SA-7, SA-14, SA-16), pred katerimi se lahko piloti helikopterjev ob ustrezni opremi delno zaščitijo, zato so na dovolj kratke razdalje bolj nevarni ročni protioklepni raketometi (RPG). Piloti so zaradi napadov iz teh orožij začeli leteti zelo nizko in pri veliki hitrosti, kar je zmanjšalo število sestreljenih helikopterjev, vendar jih je izpostavilo obstreljevanju iz mitraljezov, tako da je bilo več bojnih helikopterjev apache močno poškodovanih ali sestreljenih, ko se je posameznega lotilo več mitraljezcev na razdaljah od 50–400 metrov (Iraqi Insurgency: internet; Knickmeyer, 2005: internet; Walker in Hafez, 2006: internet).

6. Sabotaže – ameriški in iraški uradniki v Iraku ugotavljajo, da so oprotniki dosegli nesluteno raven koordinacije in izvedenosti pri napadih na naftno, elektroenergetsko pa tudi vodovodno infrastrukturo, da imajo odlično obveščevalno službo in znanje, ki ga morejo imeti le uslužbenci bivšega režima ter da se napadi načrtno vršijo predvsem za motenje oskrbe glavnega mesta, kar državljanom posredno dokazuje nezmožnost vlade za zagotavljanje osnovnih dobrin (Glanz, 2005: internet).³⁰

³⁰ Irak ima čez 7000 km naftovodov in 16.000 km električnih daljnovodov, ki so postali stalna tarča napadov sunitskih oprotnikov. Še posebej je to kritično na severnih naftnih poljih okrog Kirkuka in na naftovodu Irak-Turčija, ki gre skozi nemirno arabsko sunitsko-kurdsko mešano ozemlje. Največja iraška nahajališča nafte so sicer na šiitskem jugu, vendar naftovodi potekajo čez večetnična ozemlja okrog Basre, ključni del strateškega naftovoda v smeri sever-jug pa poteka ravno čez sunitski trikotnik pri mestih Ramadi in Hadita, enako glavna elektroenergetska infrastruktura leži v sunitskem trikotniku (Knights, 2006: 20–21).

Za napade uporabljajo v prvi vrsti ročne raketomete, ročno nameščene IED ali ročne bombe ter ogenj iz strelnega orožja. Kjer je bila lokalna zaščita močna, so največ uporabili ročne raketomete in minomete. Skoraj vsi napadi so se zgodili v času med 19:00 in 9:00, odvisno pač od svetlobnih razmer. Odporniki so svojo taktiko še razvili in povezali uničenje naftovodov z namestitvijo dodatnih IED in postavljanjem zased, s čimer so ogrozili delo popravljalnih ekip. V zvezi z napadi na naftno industrijo je bilo v Kirkuku in Mosulu umorjenih več pomembnih uradnikov tega sektorja. Večji napadi na naftno infrastrukturo na jugu države so se začeli konec aprila 2004; zelo nevaren in poučen je bil napad samomorilskih ekip z majhno ladjo in dvema hitrima čolnoma, naloženima z eksplozivom, na naftna terminala Kahr al-Amaya in Basra Oil Terminal na iraški obali Perzijskega zaliva. Napadalci so načrtovali, da se bodo približali terminalom in se razstrelili ob zasidranih naftnih tankerjih, a jih je ameriška mornarica še pravi čas uničila (Knights, 2006: 22–23).

7. Samomorilski napadi – število samomorilskih napadov je od začetka okupacije naprej nenehno rastlo; samo aprila 2005 je bilo 69 teh napadov, kar je več, kot v obdobju celega leta pred 28. junijem 2004. Iračani naj bi sestavljali velik del napadalcev (Williams, 2005: internet).³¹ Uporabljajo bodisi IED bodisi VBIED (Vehicle Borne Improvised Explosive Device; improvizirane eksplozivne naprave v vozilih oziroma *avtobombe*). IED so treh kategorij: kovček/nahrbtnik ali nek objekt, ki ga napadalec nosi; telovnik ali pas, ki ga ima napadalec oblečenega; ročna bomba/granata, ki jo napadalec razkrije tik pred detonacijo. VBIED ali avtobombe uporabljajo na več načinov: pokvarjen avto/tovornjak – napadalec vozilo parkira ob cesti, kjer naj bi se peljala žrtev in se dela, kot da popravlja motor ali menja gumo, nakar sproži, ko je žrtev v bližini; enojen napad – napadalec se z vozilom približa žrtvi do ustavitve ali pa pospeši, da zajame žrtev v radiusu eksplozije med premikanjem; napad z več vozili – je izveden enako, kot enojen; napad na ciljno točko – napadalec se z avtobombo zabije v kontrolno točko in se razstreli ali pa izvede akcijo kot navidezen napad, da bi se pripeljal bliže dejanski tarči; napad

³¹ Samomorilski napadi so pogosta metoda odpornikov zaradi svojih posebnih značilnosti: samomorilski napadi lahko povzročijo ogromno škodo in veliko žrtev – samomorilec je 'pametna bomba', ki se sproži na najprimernejšem mestu ob najugodnejšem času in uspeh je vedno zagotovljen; tovrstni napadi imajo izreden psihološki učinek zaradi občutka nemoči pri preprečevanju napadov; samomorilski napadi so relativno poceni, a zelo učinkoviti; čeprav je za izvedbo potrebno obsežno načrtovanje in podpora, so ti napadi vseeno preprostejši od drugih operacij, ker ne zahtevajo umika po izvedbi akcije; samomorilski napadi predstavljajo za teroristične/odporniške skupine minimalno tveganje, da bi jih izsledili, saj napadalec v akciji umre; medijska pokritost dogodka je vedno zagotovljena (Suicide Bombing in the COE, 2005: III-1,2).

na stavbne komplekse ipd. – uporabi se dve ali več vozil, s prvim udarom se uniči varovanje kompleksa, z drugim pa se zapelje v notranjost do cilja, kjer se razstreli; napad na konvoj s podporo – samomorilcu pomaga drugo vozilo, ki izvaja opazovanje ali pa zadržuje konvoj, da se mu lahko napadalec ugodno približa (Suicide Bombing in the COE, 2005: VI-1, 2, 3). Pogoste tarče napadov samomorilcev so postali rekruti za Iraške varnostne sile, ki so v vrstah čakali pred nabornimi centri; napadalec se je vmešal med njih in se razstrelil ali pa je v množico zapeljal z avtobombo (Suicide bombs cause Iraq carnage, 11. maj 2005: BBC News). Obstajajo tudi poročila o ujetih samomorilskih napadalcih, ki jim napad ni uspel oziroma so jim bombni mehanizmi zatajili, češ da so bili močno pod vplivom mamil (Semple, 2005: internet).

8. Napadi na nevojaške in civilne tarče – tovrstni napadi so se začeli v avgustu 2003 in so se odtlej samo še stopnjevali. Posebej so na udaru pripadniki Iraških varnostnih sil in policije, ki jih pobijejo iz zased ali pa usmrtijo po zajetju, ter tuji pogodbeni delavci³² in drugo nekoalicijsko podporno osebje. Namen teh napadov naj bi bil vnesti zmedo in zanetiti medsektaško nasilje (Iraqi Insurgency: internet). Poročilo Human Rights Watch obravnava devet kategorij civilistov, ki jih napadajo sunitske iraške odporiške skupine: 1. pripadnike številnih iraških verskih in etničnih skupin – šiite, Kurde, krščansko skupnost; cilj napadov so, ker domnevno sodelujejo z okupacijskimi silami, za skrajne islamistične skupine pa so šiiti neverniki, ki so izdali islam; 2. Iračane, ki delajo za tuje vlade ali njihove oborožene sile kot pogodbeni delavci, prevajalci, čistilci, šoferji idr.; 3. Iračane na vladnih ali političnih položajih, tudi delavce na voliščih v času volitev; 4. civiliste, ki čakajo na sprejem v službo v policiji in vojski; 5. osebje mednarodnih in nevladnih organizacij, kot sta OZN in Rdeči polmesec; 6. novinarje in medijske delavce; 7. iraške intelektualce in strokovnjake, vključno z zdravniki, odvetniki in akademiki; namen teh napadov naj bi bil uničiti intelektualno elito, določen delež je kriminalno pogojen, ker se za ta sloj ljudi pričakuje, da so zmožni plačati višje odkupnine, določen delež napadov je zaradi maščevanja; 8.

³² Med pogodbene delavce so vključeni delavci, ki obnavljajo iraško infrastrukturo in pa problematični uslužbenci zasebnih varnostnih podjetij; do septembra 2005 je v Iraku delovalo vsaj 36 zasebnih varnostnih podjetij, večina iz ZDA in Velike Britanije, in dodatnih 16 iraških zasebnih varnostnih podjetij, za vsaj 50 podjetij pa se je domnevalo, da so delovala nelegalno. V tem času je skupno moštvo teh pogodbenih delavcev, ki so večinoma nekdanji vojaški veterani, štelu okrog 25.000 oseb. Opravljajo naloge oboroženega varovanja pomembnih oseb in objektov, spremljanja konvojev itd., a so izven kontrole ameriških oboroženih sil in koalicije, prav tako so po zakonu, ki ga je sprejela iraška prehodna vlada zaščiteni pred preganjanjem iraškega sodstva. Koalicijske oblasti so zaradi delovanja teh zasebnih vojsk, ki so krive za mnogo nasilja in umorov, zelo zaskrbljene, še posebej, ker je iraško maščevanje naslovljeno na koalicijske enote (Finer, 2005: internet).

ženske; njih napadajo zaradi morebitnih služb pri okupacijskih silah, humanitarnih organizacijah, iraški vladi itd., skrajni islamisti pa tudi zaradi 'nemoralnega' in 'neislamskega' obnašanja žensk, ki se zavzemajo za svoje pravice in si ne zakrivajo obraza; 9. tuje državljane, kot so šoferji, poslovneži, pogodbeni delavci, novinarji, diplomati, humanitarni delavci in drugi v civilnih službah (Human Rights Watch, 2005: 4–6).

9. Ugrabitve – v okupiranem Iraku so postale resen nacionalnovarnostni problem in zelo odmevna odporniška metoda ali taktika. Do aprila 2004 so večino ugrabitvev izvedle kriminalne združbe, ki so za ugrabljene osebe zahtevale odkupnine, ugrabljale pa so predvsem Iračane srednjega in poslovnega razreda, kar je povzročilo eksodus tega razreda Iračanov iz države (Aaron, 2005: 9). Narava ugrabljanj se je spremenila z 31. marcem 2004, ko so bili v Faludži ubiti štirje ameriški pogodbeni delavci; od takrat so začele tuje civiliste ugrabljati tako kriminalne združbe kot odporniške skupine, s tem, da so kriminalne združbe prodajale svoj plen odporniškim skupinam. 25 teh skupin je potrdilo vpletenost v ugrabitve tujih civilistov, šest skupin je izvajalo usmrtnitve talcev, in od teh so bile tri odporniške skupine še posebej smrtonosne: Ansar al Sunnah, Al Kajda v Iraku in Islamska vojska v Iraku; zadnji dve sta, bolj kot ostale, ugrabitve uborabljali za propagandne namene s prenašanjem prek interneta in drugih medijev (Aaron, 2005: 9–10). Z ugrabljanjem tujcev so začele, da bi odvrnile matične države žrtev od pošiljanja vojakov v Irak ali od sodelovanja pri obnovi Iraka (Jones, 2005: 6). Ugrabitelji se niso ozirali na izvor tarč: od aprila 2004 do januarja 2005 so bili ugrabljeni državljani iz 37. držav, 23 držav od tega niso bile članice koalicije, 11 držav je bilo večinsko muslimanskih; ugrabitelji so ubili 25 % državljanov iz nemuslimanskih držav ter 12 % tistih iz večinsko muslimanskih držav (Aaron, 2005: 11–12).

Študije primerov nakazujejo, da ugrabitelji tuje tarče opazujejo že tedne vnaprej in da so zelo dobro organizirani; njihova ekipa sestoji iz 20 do 30 oseb, ki so razdeljene po dolžnostih: poveljevanje in nadzor, zaščita in opazovanje, sama ugrabitvev, pridrževanje žrtve ali žrtev. Poveljevalna skupina je navadno z vozilom in ima dva do štiri ljudi (poveljnik, šofer in zaščita), ugrabiteljska skupina ima navadno tri osebe na tarčo in še nekaj članov za izločitev morebitnega varnostnega osebja. Ugrabitelji zelo pogosto uborabljajo preobleko – iraške policijske uniforme za ustavljanje vozil na kontrolnih točkah ali za vstop v stavbe (Aaron, 2005: 12–13).

10. Obglavitve (nadaljevanje ugrabitev) – obglavitve ugrabljenih žrtev v Iraku so po svetu sprožile veliko ogorčenja in velik odmev, še posebej v primerih, ko so bili žrtve neiraški civilisti in ker so odporne skupine ta dejanja skrbno video dokumentirale, posnetke pa spravile na internet in v medije. Jones (2005: 1–3) razlaga, kakšen simbolni pomen so imele obglavitve v različnih kulturah v zgodovini in ugotavlja, da so to teroristično metodo začele uporabljati sodobne radikalne skupine, ker lahko z uporabo interneta ustvarijo medijski dogodek na taktični ravni, ki pa ima ogromen strateški vpliv; teroristi upajo, da bodo vsejali strah med ljudi z namenom vplivanja na politične odločitve in oslabili odločenost držav in posameznikov, ki bi imeli namen podpreti globalno vojno proti terorizmu. Ta dejanja imajo tudi izreden kulturni in simbolni učinek na odpornikom domače občinstvo, ki vključuje druge odporne, potencialne rekrute in lokalne prebivalce.

Posnetki obglavitvev so nosili sporočilo za vsaj pet naslovnikov. Svarili so vse Irčane, ki so služili v varnostnih silahčasne vlade ali pa "kolaborirali s križarsko ameriško vojsko." Enako je veljalo za šiite in Kurde, ki so jih sunitski odporne obtoževali sodelovanja z Američani, zato so obglavili več šiitskih in kurdskih talcev. Mednarodna podjetja naj bi ugrabitve in obglavitve pregnale iz Iraka ali odvrnile prihodnje investitorje od sodelovanja pri ameriško vodeni obnovi države. Zaradi tega so bili obglavljeni turški vozniki tovornjakov in drugi. Državljanetistih držav, ki so imele svoje vojake v Iraku ali pa so jih tja nameravale poslati, so odporne ugrabili, da bi posvarili oziroma prisilili te države, naj svoje enote umaknejo. Ugrabitelji so zato obglavili južnokorejskega talca, državljane Italije, Pakistana in Nepala. Uspelo jim je, da so Filipini, zaradi grožnje z obglavitvijo filipinskega državljana, umaknili iz Iraka svoj kontingent 51 vojakov in policistov. Sporočilo odporne vladama ZDA in Velike Britanije je bilo, da se ne strinjajo z njuno vojno proti terorizmu. Američan Nicholas Berg je bil tako obglavljen v povračilo za zlorabe iraških zapornikov v Abu Grajbu, v zameno za izpustitev britanskega inženirja so ugrabitelji zahtevali izpustitev vseh iraških žensk v koalicijskih zaporih. Zahtevi ni bilo ugodeno, kljub angažiranju vlad iz več držav, zato so Britanci obglavili. Svetovni mediji so posebej pozorno spremljali usodo ugrabljenegumanitarne delavke Margaret Hassan; zahteva ugrabiteljev je bila, da Britanci ne premestijo 850 svojih vojakov v bližino Bagdada. Britanska vlada se temu ni uklonila in Hassanovo so obglavili, kar je sprožilo velikansko ogorčenje tudi v samem Iraku. Ugrabitve so odporne izrabili še za vplivanje na tuje voditelje, naj spremenijo svojo politiko do širših islamskih vprašanj, ki niso imela zveze z Irakom. Avgusta

2004 je tako Islamska vojska v Iraku za dva ugrabljena francoska novinarja zahtevala, da francoska vlada v 48 urah prekliče sprejet zakon, po katerem muslimanska dekleta v Franciji niso več smela v šolo z rutami na glavi (Al-Marashi, 2004: 4–8).

Jones (2005: 6–7) opisuje, kako navadno izgleda obglavitev žrtve, kakor jo je videti na odporniških video posnetkih: ugrabitelji so zamaskirani, oblečeni so v črno (kot rablji) in v rokah držijo orožje. Zastava za njimi sporoča ime skupine (povečuje formalno in avtoritativno vzdušje). V ospredju žrtev kleči, sedi oziroma izgleda v ponižnem ali bednem stanju; včasih je žrtev oblečena v oranžen kombinezon, kot so zaporniki v Abu Grajbu. Rablji preberejo 'kazniva dejanja' ali 'zločine', ki jih je žrtev zagrešila, nakar ima ta možnost izreči zadnje besede ali zaprositi javnost, da ugotovi zahtevam ugrabiteljev in ji zagotoviti izpustitev. Nato eden izmed zakrinkanih mož izvleče nož in začne žrtvi rezati vrat, dokler ne loči glave od telesa, nazadnje pa dvigne odrezano glavo in jo prikaže v kamero.

5. PRVO OBDOBJE: 1. MAJ 2003 – 31. DECEMBER 2003

5.1 Razvoj dogodkov v I. obdobju

Mnogi elementi, ki so pozneje postali značilni za odporniško delovanje, so bili prisotni že spomladi in poleti 2003. Tako so bili napadi na mošeje in naftno infrastrukturo priljubljeni že od začetka, enako napadi na lokalne iraške uradnike in policijske rekrute, na splošno pa so se odporniki osredotočili na koalicijske tarče, nevladne organizacije ter tuje diplomate. Načrtno ubijanje iraških uradnikov in rekrutov ter protiameriško nasilje se je razmahnilo oktobra in novembra 2003, prav tako se je zvišala kompleksnost napadov; prvi koordiniran samomorilski napad se je zgodil oktobra, novembra so bili sestreljeni prvi helikopterji. To je opozarjalo na začetek precej bolj nevarnega odporništva (Cordesman, 2006: 9–11).

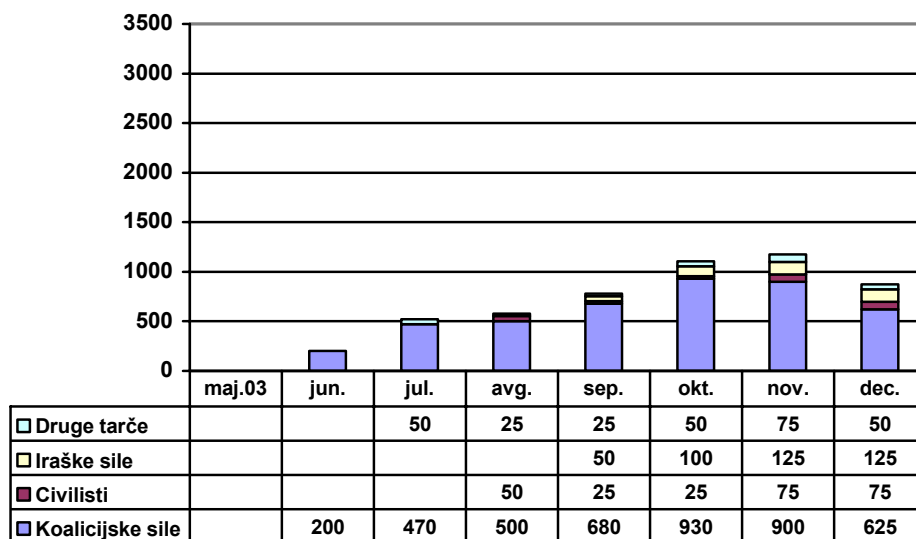
12. maja je bila vzpostavljena začasna koalicijska oblast (CPA – Coalition Provisional Authority), **13. julija** pa iraški vladajoči svet (IGC - Iraqi Governing Council), katerega je sestavljalo 25 Iračanov po imenovanju zasedbene oblasti, imel pa je možnost imenovanja ministrov in sodelovanja pri pripravi ustave (Iraq War Timeline: January 2002 to July 2003: internet). **22. julij** – ameriške sile so v Mosulu ubile Udaya in Qusaya Huseina, sinova Sadama

Huseina. Odporniki so z bombnimi napadi udarili po raznolikih ciljnih: **7. avgusta** eksplozija bombe pred jordansko ambasado v Bagdadu (16 mrtvih); **19. avgusta** pred sedežem OZN prav tako v Bagdadu (24 mrtvih, vključno z visokim komisarjem OZN za človekove pravice); **29. avgusta** bomba pred mošejo imama Alija v Nadžafu ubije enega najpomembnejših šiitskih verskih voditeljev, ajatolo Mohammeda Bakr al-Hakima ter še okrog 80 drugih. **27. oktobra** so štirje usklajeni samomorilski napadi razdejali sedež Rdečega polmeseca in pet policijskih postaj v Bagdadu (43 mrtvih in čez 200 ranjenih), **12. novembra** pa je v eksploziji tovornjaka bombe pred sedežem italijanskega kontingenta v Nasiriji umrlo 16 italijanskih vojakov in še 9 Iračanov; istega dne je OZN iz Iraka umaknila vse svoje neiraško osebje (Iraq Timeline 2003: internet). **13. december** – ameriške sile ujamejo Sadama Huseina.³³

³³ Huseina so, po poročanju ameriške vojske, našli na podlagi zaslišanj članov njegovega klana. Skrit je bil v majhni podzemni luknji (1,8 do 2,5 m globoko) z vhodom pokritim s preprogo, opekami in zemljo, na kmetiji okrog 15 km južno od Tikrita, njegovega rojstnega mesta. Koča na kmetiji, kjer se je sicer skrival, je imela dve zelo majhni sobi, spalnico in kuhinjo s tekočo vodo. Ob prijemu je imel bivši iraški predsednik razmršene daljše lase in dolgo črno-sivo brado, oborožen je bil s pištolo. Pozneje so prijeli še dva njegova pomagača in zasegli orožje ter 750.000 dolarjev v gotovini (Saddam Hussein arrested in Iraq, 14. december 2003: BBC).

5.2 Frekvenca uporabe metod delovanja odpornikov

Grafikon 5.2: Število napadov odpornikov na ključne tarče, I. obdobje³⁴

Vir: Christoff, 2006: 6.

Iz Grafikona 5.2 (število napadov odpornikov na ključne tarče za vsa obdobja skupaj je v **Prilogi E**) je razvidno, da se je število napadov odpornikov v I. obdobju povečevalo iz meseca v mesec, tako da so se oktobra vsaj napadi na koalicijske sile podvojili glede na mesec julij (iz 470 na 930). Padec števila napadov v decembru si razlagam sledeče: po podatkih Iraq Index (O'Hanlon in Kamp, 2006: 17) so koalicijske sile v novembru ubile ali zaprle najvišje število 'odpornikov' – glede na ocene kar 3.000, medtem ko prejšnje mesece precej manj (maj, junij, julij, avgust po 1.000 na mesec, september in oktober po 750 na mesec, decembra nato spet 1.000). Te operacije so očitno močno oslabile odporniške skupine, saj tudi **Priloga F** (število napadov odpornikov na dan) kaže, da je po strmem naraščanju števila napadov na dan, ko jih je bilo julija 16, oktobra in novembra pa že po 32, število napadov na dan v decembru nenadoma upadlo na 19 in se je do marca v naslednjem obdobju dvignilo komaj na 24.

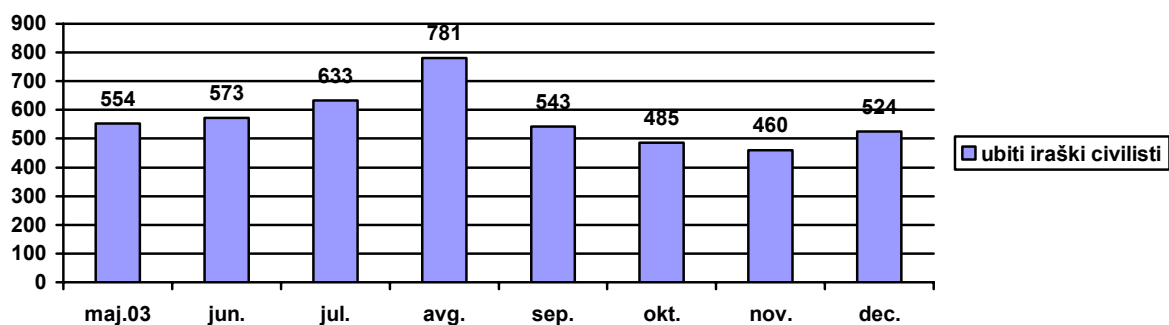
³⁴ Za mesec maj ni podatkov, za junij avtor opozarja, da so nepopolni, julija pa so bile premajhne vrednosti, da bi mogel, razen vrednosti za kategorijo Koalicijske sile, z gotovostjo razbrati, koliko napadov gre kateri od treh ostalih kategorij, zato sem 50 nerazporejenih napadov dal pod Druge tarče. Enako za avgust ni bilo možno razbrati števila napadov na iraške sile in na druge tarče, zato sem 25 napadov dal pod kategorijo Druge tarče. Pri ostalih mesecih v tem obdobju pa tudi v nadaljnjih treh obdobjih, ko so vrednosti višje, so tudi izračuni natančnejši.

V I. obdobju so odporniki izvedli 28 samomorilskih napadov in sicer avgust 1, september 2, oktober 9, november 4, december 12 (Iraq Index, 13. februar 2004: 8). Samomorilski napadi so torej postajali vse pogostejši, vendar so se resnično razmahnili in postali priljubljena odporniška metoda delovanja šele v naslednjih obdobjih.

V I. obdobju je bil ugrabljen en tuj državljan, ki so ga ugrabitelji izpustili (O'Hanlon in Kamp, 2006: 16). Ugrabitve, vsaj tujih državljanov, še niso bile pogoste. Po drugi strani poročila iz tega obdobja govorijo o naraščajočih ugrabitvah Iračanov; izvajale so jih kriminalne združbe, tarča pa so bili Iračani srednjega razreda, med njimi tudi otroci – ugrabitelji so za izpustitev zahtevali več deset tisoč dolarjev, za nekega 10-letnega dečka so začetno odkupnino postavili kar na 300.000 \$ (Prusher, 2003: internet).

Napadi na civiliste:

Grafikon 5.3: Ubiti iraški civilisti v I. obdobju

Vir: Press release 13: internet.

Mesečna kvota civilnih smrtnih žrtev se je v I. obdobju stabilno držala nad 500 oseb na mesec (Grafikon 5.3), razen oktobra in novembra, ko je bila nižja. Večje število smrtnih žrtev med civilisti julija in predvsem avgusta pripisujem povečanemu nasilju vse bolj močnih odporniških skupin in nekaterim krvavim bombnim napadom v avgustu.

Iraq Index (9. januar 2004: 12) navaja grobo oceno s kriminalom povezanih smrti v Bagdadu za to obdobje: po njihovih izračunih je bilo v prestolnici od maja 2003 do konca decembra 1335 umorov s kriminalnim ozadjem. Najvišje številke so dosegli v mesecih od avgusta do novembra, po 190 na mesec. Gre za res grobe ocene, vendar je podatek pomemben, ker opozarja, da so za nasilne smrti civilistov, poleg odpornikov, krivi tudi drugi akterji. Mnogo

umorov lahko tako pripišemo kriminalnim združbam, medplemenskimi sporom, osebnim maščevanjem, nastajajočim iraškim varnostnim silam, vsemogočnim varnostnikom tujih zasebnih varnostnih podjetij ter koalicijskim silam. Med slednjimi so sploh ameriški vojaki znani po tem, da hitro odprejo ogenj, če so negotovi ali živčni. Takšno ravnanje, s katerim so pobili veliko nedolžnih iraških civilistov, jih je še bolj odtujilo od Iračanov in dvignilo podporo odpornikom.³⁵

Iraške varnostne sile (vojska, policija in druge varnostne službe) so bile v I. obdobju šele v nastajanju, kot ugotavljam v 4. poglavju, vseeno pa so se napadi na njih že začeli in so konec I. obdobja, kot je razvidno iz Grafikona 5.2, že presegli število 100 napadov na mesec.³⁶

Napadi na iraško naftno infrastrukturo (na naftovode, naftno instalacijo in osebje povezano z nafto): v I. obdobju so odporniki že takoj začeli s sabotажami. Meseca junija 2003 so izvedli 6 napadov na naftno infrastrukturo, julija 2, avgusta 5, septembra 2, oktobra 4, novembra 9 (od tega dva atentata), decembra 9 (Iraq Pipeline Watch: internet).

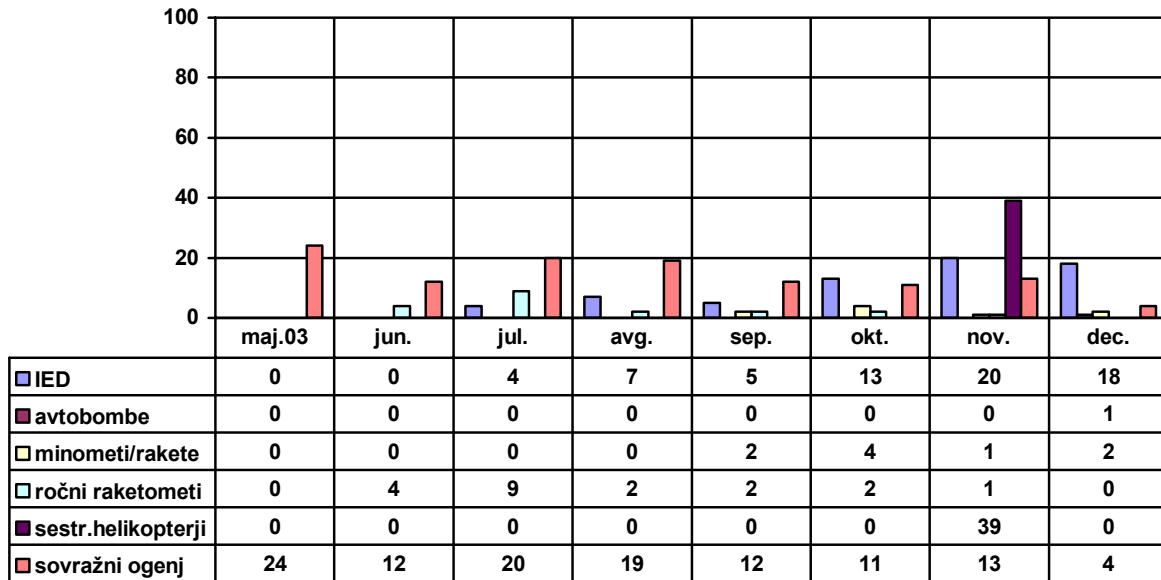
Koalicijske sile: iz Grafikona 5.4: Število umrlih vojakov ZDA na mesec zaradi uporabe metod v I. obdobju (vrednosti za vsa obdobja skupaj so v **Prilogi H**), najbolj bode v oči visoko število mrtvih zaradi sovražnega ognja, ki pa se proti koncu obdobja zmanjšuje, po drugi strani pa poleti začne naraščati število mrtvih zaradi IED in se vse odtlej vztrajno dviguje. Opaziti je tudi vse bolj pester izbor uporabljenih metod; medtem ko je v mesecu maju smrtne žrtve povzročalo le strelno orožje, so bile septembra smrtonosne že štiri metode, novembra pa pet, med njimi tudi sestrelitev treh helikopterjev, v katerih je umrlo 39 vojakov.³⁷ V I. obdobju je 46 % ameriških vojakov umrlo zaradi sovražnega ognja, zaradi IED 26,6 % in zaradi sestrelitve helikopterjev 15,5 %.

³⁵ Conetta (2005: 10) piše o nasilnem in ošabnem obnašanju ameriških sil v Iraku in po reviji The Economist povzema slikovit stavek ameriškega mornarskega poročnika, ki pravi: *"If anyone gets too close to us we fucking waste them; It's kind of a shame, because it means we've killed a lot of innocent people."*

³⁶ Iraq Index (januar 2004: 4) navaja, da je bilo do 7. decembra 2003 ubitih 107 pripadnikov iraških varnostnih sil, pri čemer se sklicuje na oceno ameriškega obrambnega ministra Donalda Rumsfelda. Natančnejšo statistiko o mrtvih med iraškimi varnostnimi silami (in napadi na njih) vodijo šele za leto 2005.

³⁷ 2. novembra 2003 je bil verjetno z raketo iz raketnega sistema zračne obrambe SA-7 blizu Faludže sestreljen transportni helikopter CH-47 chinook, umrlo je 16 vojakov, ranjenih je bilo 26; 7. novembra je bil blizu Tikrita, verjetno z RPG, sestreljen transportni UH-60 black hawk, umrlo je vseh šest oseb na krovu; 15. novembra sta se nad Mosulom zrušila dva black hawka, umrlo je 17 ameriških vojakov, vzrok naj bi bil napad z RPG (Helicopters shot down or crashed in Iraq, 1. avgust 2004: The Associated Press). Novembra so bili torej v Iraku sestreljeni štirje helikopterji, zaradi tega pa je umrlo kar 39 vojakov. Odporniki so se očitno lotili velikih in bolj počasnih transportnih

Grafikon 5.4: Število umrlih vojakov ZDA na mesec zaradi uporabe metod v I. obdobju

Vir: O'Hanlon in Kamp, 2006: 5.

Podatek, da je oktobra v 930 napadih na koalicijske sile umrlo 30 ameriških vojakov in decembra v 625 napadih (300 napadov manj!) 25 vojakov (oziroma, da je bilo za enega ubitega ameriškega vojaka oktobra potrebnih 31 napadov, decembra pa 25 napadov), nam sporoča, da so odporniki izboljšali svoje metode in jih napravili bolj smrtonosne. Glede na to, da je decembra 72 % ameriških vojakov umrlo zaradi IED, bi izboljšave pripisal tej metodi delovanja.³⁸

Domneva, da se je zaradi aretacije Sadama Huseina 13. decembra zmanjšalo število napadov, ne zdrži, če natančneje pogledamo število mrtvih koalicijskih vojakov po dnevih v decembru: do 12. 12. je zaradi sovražnikovega delovanja umrlo 10 ameriških vojakov, od 14. 12. do konca meseca pa 22 koalicijskih vojakov, med njimi pet bolgarskih in dva tajska, ostali so bili ameriški (Fatalities By Month: internet). Po aretaciji Huseina, približno na sredini meseca decembra, je bilo torej ubitih dvakrat več koalicijskih vojakov kot v prvi polovici meseca pred aretacijo.

helikopterjev, ki lahko z zrušitvijo v smrt potegnejo deset in več vojakov naenkrat, kar ima seveda velik moralni in propagandni učinek, tako na odpornike, kot na koalicijo, ki ni več varna niti v zraku.

³⁸ Ameriška vojska je priznala grožnjo IED oktobra 2003, ko je Pentagon ustanovil posebno skupino za boj proti IED (Joint IED Defeat Task Force). Naloga skupine je bila: hitro in sistematično zmanjšanje učinka vseh vrst IED na ameriške in koalicijske sile – ter biti korak pred sovražnikovimi inovacijami (Knights, 2005b: 13).

6. DRUGO OBDOBJE: 1. JANUAR 2004 – 31. AVGUST 2004

6.1 Razvoj dogodkov v II. obdobju

Smrtonosnost in kompleksnost odporniških napadov se je silno zvišala februarja in marca 2004, usmerjeni pa so bili predvsem na etnične in sektaške cilje. Napadi so se vrstili na lokalne iraške varnostne sile, vključno s policijskimi rekruti, kar je začetno zmanjšalo koalicijske izgube; februarja je umrlo (sovražni in nesovražni vzroki, op. a.) 21 ameriških vojakov, najmanj po maju 2003, toda že marca je umrlo 52 ameriških vojakov, kar je bilo drugo najvišje število mrtvih od začetka okupacije (Cordesman, 2006: 11–12).

20. januar – okrog 100.000 šiitov se zbere na shodu v Bagdadu, kjer zahtevajo čimprejšnje volitve in protestirajo proti okupaciji; **1. februar** – koordinirani samomorilski napadi na pisarni dveh kurdskih političnih strank v Irbilu zahtevajo 109 življenj; **10. februar** – eksplozija avtobombe pred policijsko postajo južno od Bagdada ubije 50 ljudi; **11. februar** – samomorilec z avtobombo se razstreli v množici pred bagdadskim vojaškim rekrutnim centrom, umre 46 ljudi; **2. marec** – koordinirane eksplozije na šiitski najsvetejši praznik v Bagdadu in Karbali ubijejo vsaj 180 ljudi; **8. marec** – iraški vladajoči svet podpiše začasno ustavo (Iraq Occupation Timeline: January-March 2004: internet).

Zgodaj spomladi 2004 se je koalicija znašla v vojni na dveh frontah: s suniti v Faludži oziroma širšem sunitskem trikotniku in na jugu v Nadžafu, Kufi in Qutu, s šiitsko milico Muktade al-Sadra. V istem času so sunitske islamistične skupine začele igrati pomembnejšo vlogo v smislu napadov ter propagande. Obdobje med aprilom in junijem so zaznamovale pogoste bitke med ameriškimi in odporniškimi silami, kar se je razvilo v jasno gverilsko vojno. Prenos oblasti v Iraku s CPA na začasno iraško vlado, je odporništvu še okrepil (Cordesman, 2006: 12–13).

4. april – ameriške sile začnejo operacijo Valiant Resolve oziroma napad na Faludžo;³⁹

³⁹ Bitko za Faludžo I. je izzval incident 31. marca 2004, ko so odporniki v mestu iz zasede ubili štiri ameriške pogodbene delavce, katerih trupla je potem besna množica pohabila in jih obesila na most čez reko Evfrat. Z uradnim ciljem prijete ali eliminirati morilce sta 5. aprila 2004 v Faludžo, mesto z okrog 300.000 prebivalci, 40 km zahodno od Bagdada, vdrla dva ameriška mornarska bataljona in podporne specialne enote vojske in letalstva. Naleteli so na dobro organiziran in silovit odpor branilcev, ki so učinkovito uporabljali taktike urbanega bojevanja. Marinci niso uspeli prodreti v center mesta, saj so se zbal prevelikih lastnih izgub in civilnih žrtev, tako da so odporniki 1. maja na ulicah proslavljali zmago (Keiler, 2005: internet). V resnici je do premirja prišlo po politični poti: vojaški

6. april – začne se šiitska vstaja privržencev Muktade al-Sadra na jugu Iraka,⁴⁰ **21. april** – pet samomorilskih napadalcev v avtobombah se hkrati razstrelili pred policijskimi postajami v pretežno šiitski Basri, umre 68 ljudi; **28. april** – svet obidejo prizori mučenja iraških ujetnikov s strani ameriških paznikov v zaporu Abu Grajb; **29. maj** – CPA izda odlok, po katerem koalicijskih vojakov in civilnega osebja in neiraškega pogodbenega osebja ni mogoče sodno preganjati, niti jih pridržati ali aretirati; **24. junij** – eksplozije avtobomb v več iraških mestih ubijejo približno 100 ljudi; **28. junij** – ameriške zasedbene oblasti prenesejo na Iračane suvereno oblast nad državo (Iraq Occupation Timeline: April-June 2004: internet). **28. julij** – eksplozija avtobombe v Bakubi ubije 70 ljudi; **27. avgust** – s posredovanjem velikega ajatole al Sistanija se končajo tritedenski spopadi med ameriški silami in al Sadrovo Mahdijevo vojsko v Nadžafu. Al Sistani doseže umik al Sadrovih borcev iz tamkajšnje mošeje imama Alija in razglasitev svetih mest Nadžafa in Kufe za demilitarizirani coni (Iraq Occupation Timeline: July-September 2004: internet).⁴¹

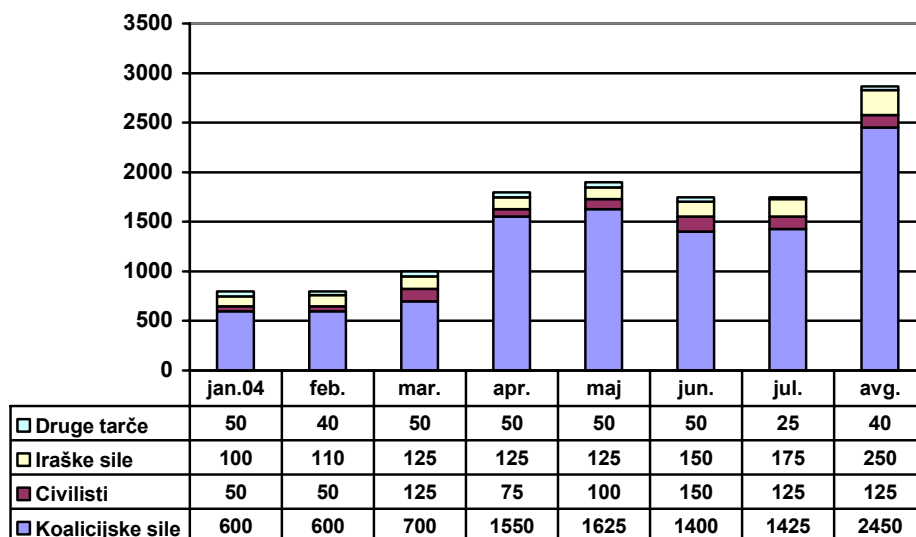
poveljniki odporikov so ponudili formiranje Zaščitne vojske Faludže (FPA), ki bi upravljala z mestom. To se je res zgodilo, ameriške enote so se umaknile na obrobje mesta, oblast v mestu pa so prevzeli še donedavni odporiki pod poveljstvom nekdanjih visokih baasističnih in obveščevalnih častnikov. Takšen nov pristop, ustvarjanje no-go con za koalicijske sile, je hitro pokazal svoje pomanjkljivosti, v prvi vrsti to, da na tak način ni bilo možno nadzorovati odporikov v mestu in tudi ne skozenj pošiljati konvojev (Knights, 2004: 26–28). Faludža se je spremenila v leglo skrajnih islamističnih skupin večinoma tujih mudžahedinov, ki so uvedli talibanskemu podoben režim, temelječ na skrajni interpretaciji islamskega prava: prepovedali so vso glasbo razen verske, prepovedali alkoholne pijače, ženske so si morale zakrivati obraz, ustanovili so islamska sodišča, ki so izrekala kazni, kot so sekanje rok ipd., izvajali so javne eksekucije osumljenih sodelovanja z Američani (Daragahi, 2004: internet). Takšna situacija v Faludži ni mogla trajati in je privedla do ponovnega ameriškega napada na mesto novembra istega leta.

⁴⁰ Al-Sadr je sprožil upor, ker so zasedbene oblasti aretirale 13 njegovih pomočnikov in ker so izdale tiralico za njim samim. Do ostrih spopadov med Mahdijevo vojsko in koalicijskimi silami je prišlo v južnih šiitskih mestih, kot so Nadžaf, Kufa, Kut, Karbala, Nasirija, Amara ter Sadr City v vzhodnem Bagdadu. Al-Sadr s privrženci se je nastanil v svetem mestu Nadžafu, v najsvetejši šiitski mošeji imama Alija, kamor si Američani niso upali vdreti. Prišlo je do, za koalicijo alarmantnega, sodelovanja med šiitskimi vstajniki in sunitskimi odporiki v Faludži (Cole, 2004: internet).

⁴¹ Po umiritvi razmer v juniju so novi spopadi med Mahdijevo vojsko in koalicijskimi silami v šiitskih mestih izbruhnili 5. avgusta, ko so se razširile govornice, da hočejo ameriške sile aretirati Muktado al-Sadra. V Nadžafu se je za zaščito al-Sadra v mošejo imama Alija in obširno pokopališče ob njej, zabarikadiral 500 do 1.200 borcev Mahdijeve vojske, ki so bili oboroženi z lahkim strelnim orožjem pa tudi težkimi mitraljeti, ročnimi raketometi in minometi. Glavni spopadi so se odvijali v tej okolici, pri čemer so odporiki izkoriščali dejstvo, da Američani ne bodo zbombardirali mošeje, ker bi razbesneli cel muslimanski svet. Pogajalci so al-Sadru za prekinitev vstaje ponudili možnost sodelovanja v političnem procesu (Barnett, 2004: 20–22).

6.2 Frekvenca uporabe metod delovanja odpornikov

Grafikon 6.5: Število napadov odpornikov na ključne tarče, II. obdobje

Vir: Cordesman, 2006: 24.

Iz Grafikona 6.5 je razvidno, da je število napadov odpornikov počasi naraščalo od januarja do marca, nakar je aprila naraslo kar za 800 napadov. Večina tega povišanja gre na račun napadov na koalicijske sile – iz 700 v marcu na 1.550 v aprilu oziroma 55 % povišanje. Maja so se napadi še povečali za slabih 5 %, nakar so junija upadli, a jih je bilo vseeno enkrat toliko kot v marcu. Število vseh napadov je silovito poskočilo v avgustu na 2.865, kar je bilo 72 % višje kot na začetku obdobja v januarju 2004 (800 napadov) in 59 % višje kot v najbolj nemirnem mesecu v I. obdobju (november 2003 1.175 napadov).

Porast števila napadov na koalicijske sile v aprilu in še bolj v maju pripisujem bitki za Faludžo I. in istočasni šiitski vstaji Mahdijeve vojske. Spopadi med slednjo in koalicijskimi silami so se končali konec maja, zato junija zasledimo nižje število napadov (za 225 napadov manj). Junija se je pripravljala predaja suverene oblasti v Iraku iz rok zasedbenih sil v roke Iračanov, kar so odporniki poskušali izkoristiti za destabilizacijo nove iraške oblasti; dneve pred

načrtovanim rokom predaje oblasti je Irak stresel nov val nasilja.⁴² Povišanje števila napadov v avgustu pripisujem drugi vstaji privrženecv Muktade al-Sadra, ki je trajala tri tedne v avgustu. Enako si avgustovsko povečanje napadov v svojem poročilu razlaga Christoff (2005: 9), ki opozarja, da so bili, za razliko od naslednjih kritičnih mesecev, avgustovski napadi razporejeni po celem Iraku, saj se je povečalo nasilje v sunitskih regijah, hkrati pa je prišlo do vstaje šiitske Mahdijeve vojske.

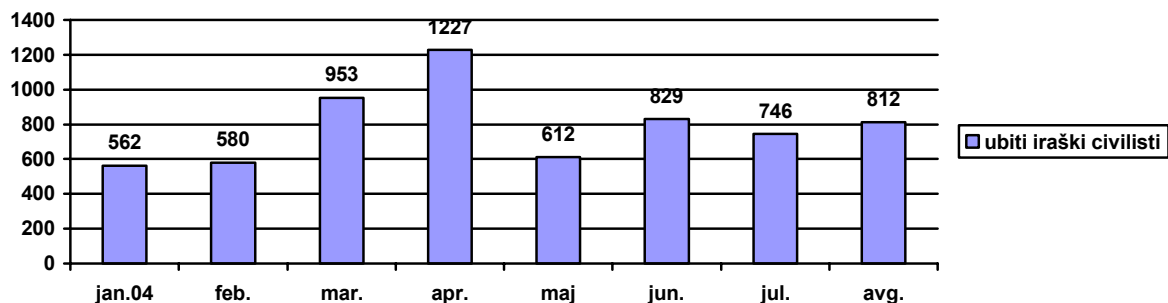
Samomorilski napadi z IED/VBIED ter navadni napadi z VBIED so v II. obdobju postajali vse pogostejši. Navadnih VBIED napadov je bilo več in so junija 2004 presegli število 20, samomorilskih napadov pa je bilo isti mesec 8–9. Do avgusta je število obojih napadov upadlo, silovito pa je začelo naraščati septembra v III. obdobju (grafikon v Eisenstadt in White, 2005: 30). Napadi z IED (uspele detonacije in pravočasno odkrite/demontirane bombe) so prav tako naraščali in jih je bilo po podatkih Cordesman (2006c: 37) v prvih osmih mesecih leta 2004 4.967, s tem da jih je bilo januarja 423, nakar so do maja narasli na 795, junija in julija upadli pod 700, avgusta pa spet poskočili na 796; 5.318 oziroma 60,4 % bomb je eksplodiralo.

V II. obdobju so bili v Iraku ugrabljeni 104. tuji državljani, od katerih so ugrabitelji 24 talcev ubili, 58 je bilo izpuščenih, trije so pobegnili, eden je bil rešen, usoda ostalih ni znana. Aprila 2004 je bilo ugrabljenih 43 tujih državljanov (3 usmrčeni), maja 2 (1 usmrčen), junija 3 (2), julija 26 (3), avgusta 30 (15 usmrčenih) (O'Hanlon in Kamp, 2006: 16). Ugrabljanje tujih državljanov se je torej v II. obdobju silno razmahnilo, dobilo pa je tudi drugo dimenzijo, ki je sovpadla s povečano uporabo interneta in medijskega komuniciranja pri odporstvih – video predvajanje usmrtitev talcev. Najbolj so svetovno javnost pretresli posnetki obglavitev.

⁴² Samo 24. junija je bilo v napadih v Mosulu, Ramadiju, Faludži, Baqubi in Bagdadu ubitih čez 100 ljudi. Presenetljivo pa je Mahdijeva vojska Muktade al-Sadra sporočila, da bo zaradi občutljive situacije v Sadr Cityu spoštovala premirje (Multiple attacks kill 100 in Iraq, 24. junij 2004: BBC).

Napadi na civiliste:

Grafikon 6.6: Ubiti iraški civilisti v II: obdobju

Vir: Press release 13: internet.

V II. obdobju je število ubitih iraških civilistov na mesec spet vztrajno naraščalo. Silovito je poskočilo marca na 953, in še bolj aprila na vrtoglavih 1227 mrtvih. To povečanje pripisujem napadom koalicije na položaje odporikov v urbanih naseljih, kjer je izgubilo življenje ogromno iraških civilistov. To nakazuje za 40% zmanjšanje odporniških napadov na civiliste aprila (Grafikon 6.5), ko so se odporniki soočali s koalicijskimi operacijami, napadi pa so se povečali junija, ko je bilo spopadov konec in se je nadaljevalo običajno nasilje nad civilisti. Precejšen padec oziroma kar prepolovitev v smrtnih žrtvah med civilisti meseca maja si Cordesman (2006a: 13) razlaga kot posledico dejstva, da so odporniki ta mesec zmanjšali napade na civiliste in so svoje sile usmerili v napade na koalicijske sile. Tega sicer Grafikon 6.5 ne potrjuje, saj kaže, da se je število napadov na civiliste celo povečalo, vendar je tudi število napadov na koalicijske sile ostalo zelo visoko, glede na to, da so se glavni spopadi zaključili.

Iraške varnostne sile: kot je razvidno iz Grafikona 6.5, je število napadov na Iraške varnostne sile skozi vse obdobje vztrajno naraščalo; iz 100 napadov januarja na 125 napadov maja in 250 napadov avgusta. Napadi so se povečevali, ko so Iraške varnostne sile postajale vse bolj številčne in aktivnejše.⁴³ Obenem je junija koalicija prenesla oblast v državi na Iračane, kar je povečalo napade odporikov na ISF.

⁴³ Podatki o številu in izurjenosti teh sil so izredno nenatančni in zavajajoči, saj so med varnostne sile šteli dobesedno vse, ki so vlekli plačo iz varnostnega sektorja. Cordesman (2005: 57) poroča, da je bilo navajanje števila in izurjenosti iraških sil s strani CPA tako zavajajoče, da je bilo treba po polomu Iraških varnostnih sil spomladi 2004 v Faludži in Sadr Cityju ves proces poročanja o moči enot vzpostaviti na novo, in je nato MNF-I izdala nove

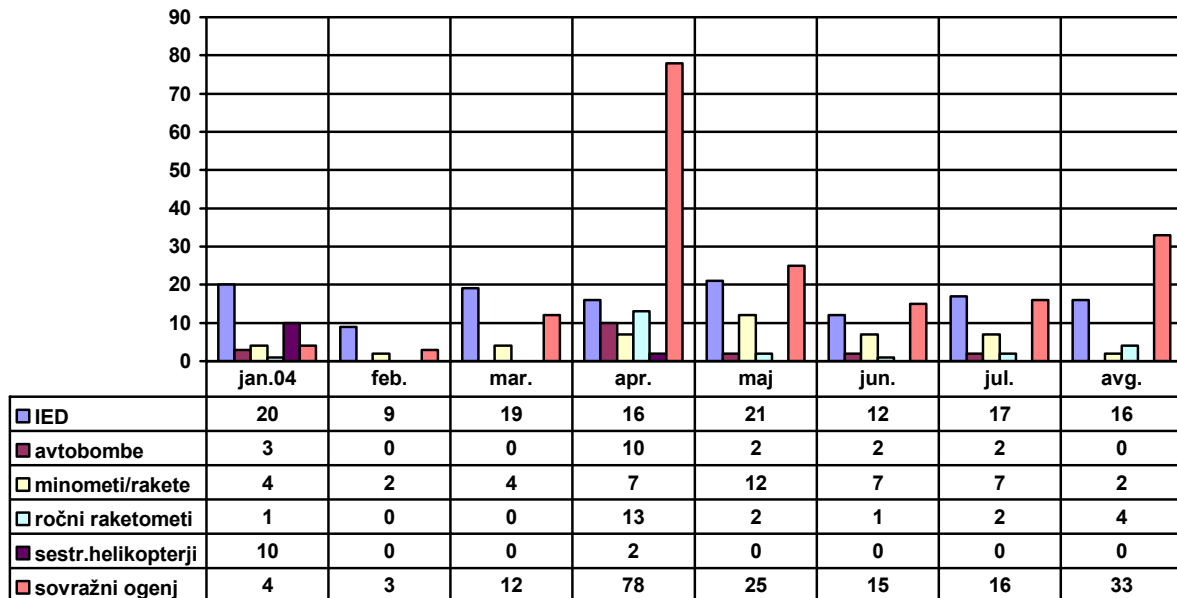
Napadi na iraško naftno infrastrukturo (na naftovode, naftno instalacijo in osebje povezano z nafto): napadi na iraško naftno infrastrukturo in naftno osebje so se v drugem obdobju okrepili. Januarja 2004 sta bila izvedena 2 tovrstna napada, februarja 2, marca 6, aprila 4, maja 7, junija 12, julija 17, avgusta 21 (Iraq Pipeline Watch: internet).

Severna naftno-izvozna pot je bila zaradi odporniških napadov v letu 2003 in 2004 večkrat zaprta, jug pa je bil razmeroma stabilen, dokler se ni konec aprila 2004 tudi tam začela odporniška ofenziva za ohromitev iraške naftne industrije. Ker niso uspeli prebiti obrambe na naftnih terminalih in vrelcih, so se odporniki lotili naftovodov. 8. maja 2004 so poškodovali enega izmed dveh ključnih izvoznih naftovodov južno od Basre, s čimer so zmanjšali povprečno dnevno izvozno kvoto iz 1.7 milijona sodčkov na dan v prvem tednu maja na 1 milijon in v drugem tednu na 1.1 milijon sodčkov na dan. Drugi val napadov se je zgodil 15. in 16. junija 2004, ko sta bila oba kopenska dela naftovoda – 106 mm cev do terminala Basra Oil Terminal in 122 cm cev do terminala Kahr al Amaya – poškodovana v eksplozijah, zaradi česar je bila za en dan popolnoma prekinjena dobava iz južnih terminalov in tedensko zmanjšana na 1.4 milijona sodčkov na dan. 26. avgusta so odporniki podrli most, pod katerim je potekal snop 20 naftnih cevi, od katerih jih je bilo 8 uničenih (Knights, 2006: 22–23).

številk o 'izurjenih' iraških silah, ki so bile za mesec maj 2004 bližje številu 130.000 kot pa 210.000, kakor je že za februar navajala CPA. Ponovna evalvacija enot je bila potem avgusta 2004, ob kateri je MNSTC-I uvedla kategorijo 'izurjen in opremljen', v katero je šele septembra 2004 zapadlo 96.000 pripadnikov Iraških varnostnih sil, medtem ko je CPA že pred desetimi meseci navajala število 200.000.

Koalicijske sile:

Grafikon 6.7: Število umrlih vojakov ZDA na mesec zaradi uporabe metod v II. obdobju

Vir: O'Hanlon in Kamp, 2006: 5.

Iz Grafikona 6.7 razberemo visoko število smrtnih žrtev zaradi IED in povečano število žrtev zaradi sovražnega ognja v mesecih, ko so se odvijale večje bitke; tako je aprila, v času bitke za Faludžo I., zaradi sovražnih vzrokov umrlo rekordno število ameriških vojakov, kar 126, od tega 78 ali 62 % zaradi delovanja sovražnega ognja ter skupno IED in avtobombe 26 vojakov ali 20,6 %. V celotnem II. obdobju je umrlo 415 ameriških vojakov, od tega zaradi IED 130 oziroma 31,3 % in zaradi sovražnega ognja 186 oziroma 44,8 %. Aprila in maja je bilo ubitih 188 ameriških vojakov, kar je 45 % vseh smrtnih žrtev zaradi sovražnih vzrokov med Američani v II. obdobju. Opazen je povečan pritisk na koalicijske sile po končanju operacij v Faludži, Nadžafu in drugod aprila in maja: junija je bilo ubitih 37, julija 44, avgusta pa že 55 ameriških vojakov. To potrjuje dognanje, da so odporniki poleti svoje napade bolj usmerili na koalicijske sile.

Če dognanja povežemo z Grafikonom 6.5, opazimo, da je bilo v več napadih na koalicijske sile ubitih manj ameriških vojakov: aprila 1.550 napadov, 126 mrtvih; maja 1.625 napadov, 62 mrtvih in avgusta 2.450 napadov, 55 mrtvih. Dejstvo, da se je z aprila na maj povečalo število napadov za 4,6 %, a je umrlo 49 % vojakov manj in da je ob 37 % več napadov

avgusta, glede na april, umrlo 57 % vojakov manj, lahko pojasni le razlaga, da so ameriške sile uvedle boljše sisteme zaščite pred napadi pa naj bo to boljša osebna zaščita vojakov in izboljššan oklep vozil ali pa izboljšane taktične aktivnosti na bojišču.

7. TRETJE OBDOBJE: 1. SEPTEMBER 2004 – 30. APRIL 2005

7.1 Razvoj dogodkov v III. obdobju

Novembra se je odvila bitka za Faludžo II., v kateri so ameriške sile ter enote Iraških varnostnih sil vdrle v mesto, da bi uničile odporne v njem. Prišlo je do srditih spopadov, dovršen del mesta je bil uničen, preživeli odporne pa so zbežali iz mesta. Kljub spopadam v Faludži so se napadi odporne povečevali drugod po državi, v Bagdadu, Mosulu, Baladu in v sunitskem trikotniku (Cordesman, 2006: 13–14).

7. in 8. november – z letalskim obstreljevanjem in artilerijsko podporo se začne napad na Faludžo, sodeluje okrog 10.000 ameriških vojakov ter enote Iraških varnostnih sil;⁴⁴ **16. december** – začne se iraška volilna kampanja; **19. december** – eksplozije avtobomb v Nadžafu in Karbali ubijejo 67 ljudi (Iraq Occupation Timeline: October-December 2004: internet).

Pred iraškimi volitvami so odporne povečali napade na iraške politike in varnostne sile; med volilno kampanjo je bilo načrtovanih in uspešno izvedenih več sto napadov na volilne kandidate in uradnike. Na sam volilni dan je bilo po celotnem Iraku izvedenih okrog 300 napadov. V februarju je postalo jasno, da so odporne razvili vzorec napadov, s katerim želijo razdeliti Irak po sektaških in etničnih ločnicah. Prizadevanja, potisniti Irak v intenzivno in

⁴⁴ Napad na Faludžo sta izvedli dve ameriški marinski polkovni bojni skupini (Regimental combat teams), vsaka z dvema bataljonoma marincev in bataljonom kopenske vojske, ob pomoči šestih bataljonov iraške vojske. Vsega je v mesto vdrlo 10.000 ameriških vojakov in 2.000 iraških, podporo je zagotavljalo dodatnih 5.000 vojakov, letalcev in mornarjev. Kopenski napad se je začel s severa po 12 urah letalskega bombardiranja in artilerijskega obstreljevanja. Branilcem so s premiki enot in lažnimi napadi dali vtis, da bo glavni udar izveden z juga, kakor je bil v bitki za Faludžo I. aprila 2004. Zvijajača je menda učinkovala, saj je bil velik del obrambnih položajev, cestnih blokad itd., pripravljen za obrambo mesta z juga. Napadalci so najprej zavzeli bolnišnico na okljuku reke Evfrat, glavni železniški in cestni most čez reko ter železniško postajo na severu mesta. V 'poišči in uniči' akcijah so preiskali med 15.000 do 20.000 stavb, večino od njih trikrat. V določenih predelih mesta je prišlo do hudih bojev, branilci so tam v pripravah nakopičili ogromne zaloge orožja in streliva, tudi protiletalske topove, stavbe pa povezali s podzemnimi predori. Kot skladišča orožja, poveljniške postojanke, ostrostrelski položaji idr. so bile uporabljene številne mestne mošeje. Operacija v Faludži se je zaradi zagrizenega odpora ter miniranih hiš zavlekla do 15. novembra. Umrlo je 38 ameriških vojakov (okrog 275 ranjenih), 6 iraških, ubitih pa je bilo okrog 1.200 odporne (Battle for Fallujah, our warfighters towered in maturity and guts, 2005: internet; Hollis, 2006: 4).

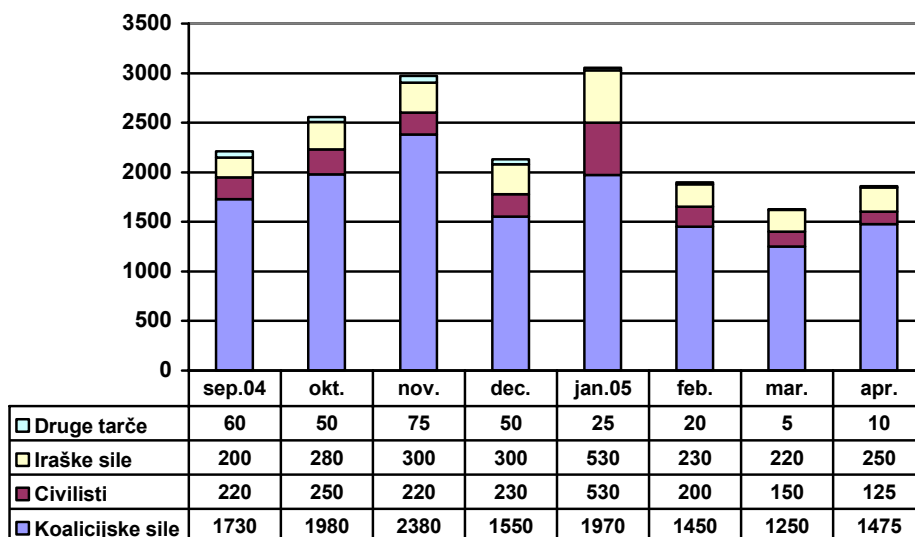
vsesplošno državljansko vojno, so že potekala in so se praktično začela že v letu 2003 (Cordesman, 2006: 16–19).

27. januar – v enem dnevu umre 36 ameriških vojakov, od tega 31 v strmoglavljenju helikopterja; **30. januar** – iraške volitve za ustavodajni, prehodni državni zbor;⁴⁵ **28. februar** – eksplozija samomorilca-avtobombe v Hilli ubije 125 ljudi, ki so iskali delo pri iraški policiji (Iraq Occupation Timeline: January-March 2005: internet). **28. april** – imenovana je nova iraška vlada (Iraq Occupation Timeline: April-June 2005: internet).

⁴⁵ Volitve 30. januarja so potekale za izvolitev 275 članskega prehodnega državnega zbora (Transitional National Assembly), za izvolitev skupščin v vsaki od 18-ih iraških provinc (41 sedežev oz. Bagdad 51 sedežev) in za izvolitev 111 članske regionalne skupščine Kurdistana. Prehodni državni zbor naj bi do 15. avgusta 2005 izdelal osnutek ustave, za potrditev katere bi se 15. oktobra 2005 izvedel referendum. Volilci so izbirali med 111 'političnimi entitetami': 9 večstrankarskimi koalicijami, 75 samostojnimi strankami in 27 posamezniki. Volili so lahko iraški državljani stari vsaj 18 let ter 275.000 Iračanov v tujini; na voljo je bilo okrog 5.200 volišč. Volilna udeležba je bila na koncu 58 % (8.5 milijona volilcev od okrog 14 milijona volilnih upravičencev). Največ glasov je dobila šiitska islamska stranka UIA (United Iraqi Alliance), zavezništvo 22 šiitskih strank, v prvi vrsti strank SCIRI in Dawa, ki jih je podpiral veliki ajatola Ali al-Sistani: dobila je 140 sedežev v skupščini (51 %), med njimi je bilo tudi 8 mož Muktade al-Sadra; Kurdsko zavezništvo Patriotske unije Kurdistana (PUK) in Kurdistanske demokratične stranke (KDP) je dobilo drugo največ glasov – 75 (27,3 %); na tretjem mestu je bila s 40 sedeži (14,5 %) šeststrankarska Iraška lista začasnega premierja Iyada al-Alawija. Ostale stranke so dobile le po nekaj glasov. Suniti so volitve večinoma bojkotirali in so zato dobili le 17 sedežev razpršenih po raznih listah. Volišča je varovalo 130.000 pripadnikov Iraških varnostnih sil, na voljo pa so imeli še 150.000 ameriških vojakov v Iraku. Dva dni pred volitvami je bil prepovedan promet z avtomobili, iraške meje so zaprli in potrdili lokacije volišč. Kljub temu je bilo na dan volitev izvedenih okrog 300 odporniških napadov, ki pa niso opustošili nobenega volišča (Katzman, 2006: 1–6).

7.2 Frekvenca uporabe metod delovanja odpornikov

Grafikon 7.8: Število napadov odpornikov na ključne tarče, III. obdobje

Vir: Christoff, 2006: 6.

Število napadov odpornikov na ključne tarče v III. obdobju se je začelo z visokimi 2.210 napadi septembra, kar pomeni 23 % zmanjšanje glede na avgust v prejšnjem obdobju, a se že je oktobra povišalo, novembra pa doseglo dotlej najvišje število 2.975 napadov, od tega jih je bilo 80 % namenjenih koalicijskim silam. Januarja je število napadov preseglo številko 3.000, v naslednjih mesecih pa je upadlo pod 2.000. Pogled na **Prilogo F** pokaže, da so odporniki novembra 2004 povprečno vsak dan izvedli 77 napadov, januarja 2005 61 in aprila po 60 napadov. Novembra se je odvijala bitka za Faludžo II. in tudi drugod po državi napadi niso pojenjali, v mesecu januarju pa je potekala predvolilna kampanja in so odporniki samo na dan volitev izvedli 300 napadov.

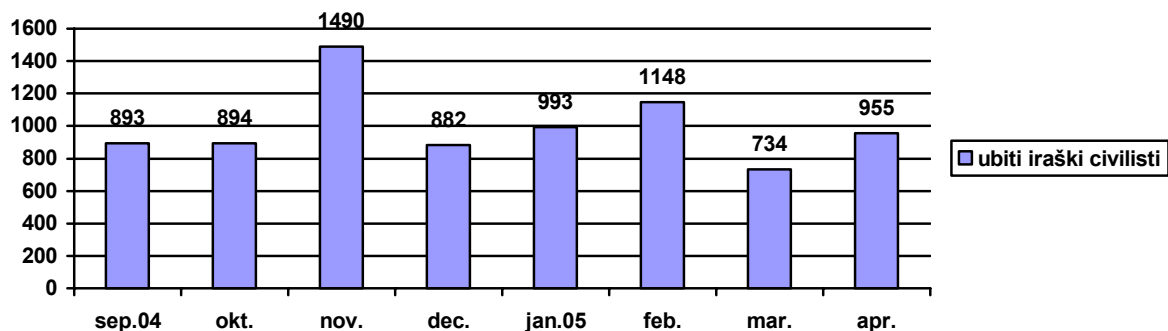
Število napadov z avtobombami (VBIED) in samomorilskih napadov IED/VBIED je v III. obdobju silovito poskočilo: številčno razmerje med prvimi in drugimi je bilo septembra približno 35/10, oktobra 70/23, novembra 90/35, decembra je število prvih upadlo, januarja pa je bilo razmerje okrog 75/40, februarja in marca je število napadov VBIED upadlo na dobrih 40 mesečno, samomorilskih napadov z IED/VBIED pa na okrog 30 mesečno, aprila je spet začelo naraščati (grafikon v Eisenstadt in White, 2005: 30). Število napadov z IED (uspele detonacije in

pravočasno odkrite/demontirane bombe) je vztrajno raslo in je po podatkih Cordesman (2006c: 37) od septembra 2004 do aprila 2005 (moje III. obdobje) doseglo številko 8.348; od tega je 5.157 ali 61,7 % bomb eksplodiralo, ostale so še pravočasno odkrili in uničili.

V III. obdobju so odporniki v Iraku ugrabili 80 tujih državljanov, od katerih so jih 8 usmrtili, 34 izpustili, eden je bil rešen. Usoda ostalih ni znana. Septembra so ugrabili 31 tujih državljanov (4 usmrtili), oktobra 7 (3), novembra 5 (1), decembra 2, januarja 13, februarja 10, marca 5, aprila 7 (O'Hanlon in Kamp, 2006: 16). Ugrabitev tujih državljanov je bilo torej v III. obdobju za 23 % manj kot v II. obdobju, usmrtitev talcev pa zadnjih pet mesecev sploh ni bilo, če seveda predpostavljamo, da 37 ljudi, za katere se ne ve, kje so, še vedno živi. Odporniške skupine so usmrtitve objavile ali pa so bila najdena trupla 8 talcev, kar pomeni 66 % manj glede na 24 usmrtitev v II. obdobju.

Napadi na civiliste:

Grafikon 7.9: Ubiti iraški civilisti v III. obdobju

Vir: Press release 13: internet.

Največ civilistov je v III. obdobju umrlo novembra, kar 1.490, decembra je število upadlo, a je februarja spet naraslo na 1.148. Če to primerjamo z Grafikonom 7.8, kjer kaže, da je bilo novembra na civiliste usmerjenih 220 napadov, januarja kar 530 in februarja 200, se nam postavi vprašanje, zakaj novembra ob nizkem številu odporniških napadov, najvišje število mrtvih v celem III. obdobju. Velik del civilnih žrtev v tem mesecu lahko naprtimo koalicijskim silam, ki so določene dele Faludže z artilerijskim obstreljevanjem, letalskim bombardiranjem in v pouličnih bojih popolnoma porušile. Iraq Body Count denimo za dni med 8. in 31. novembrom

2004 ocenjuje, da je bilo izpod ruševin devetih porušениh četrti v Faludži izkopanih med 581 do 670 trupel (Database, incident code x453: internet).

Iraške varnostne sile: iz Grafikona 7.8 razberemo, da so se odporniški napadi na Iraške varnostne sile povečevali od septembra, ko jih je bilo 200, do januarja, ko jih je bilo 530. Februarja, marca in aprila jih je bilo manj, od 220 do 250 na mesec. Meseca januarja se je izenačilo število napadov na civiliste (530) in Iraške varnostne sile (530); odtlej se številki nikoli več nista zblížali in je število napadov na Iraške varnostne sile bilo ves čas višje, v IV. obdobju vse mesece približno enkrat višje. Značilno je, da je bilo napadov na Iraške varnostne sile decembra prav toliko kot novembra (300), čeprav je bilo skupno decembra 28 % napadov manj. Opaziti je torej nek stabilen trend napadov na ISF, ki nominalno upade šele po volitvah januarja 2005, a naslednje mesece spet narašča. Cordesman (2006: 23–24) ugotavlja, da so v zadnjih mesecih leta 2004 odporniki dramatično povečali napade na vse bolj številčne ISF. Te so bile mehkejša in lažja tarča, kot izurjene in dobro opremljene ameriške enote, obenem pa so odporniki spoznali, da bodo po umiku koalicije iz Iraka njihov glavni nasprotnik prav Iraške varnostne sile.

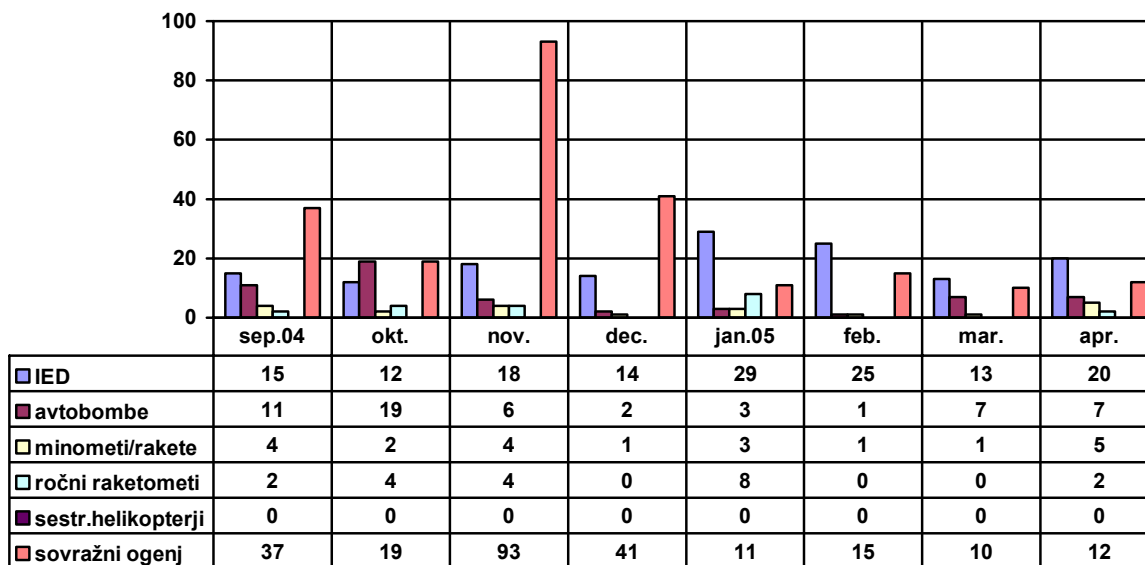
Za leto 2005 imamo že prve verodostojne podatke o ubitih pripadnikih ISF (pripadniki enot obrambnega in notranjega ministrstva): januarja naj bi jih umrlo 109, februarja 103, marca 176 in aprila 199 (Iraqi Deaths: internet).

Napadi na iraško naftno infrastrukturo (na naftovode, naftno instalacijo in osebje povezano z nafto): v III. obdobju so odporniki še bolj udarili po naftni industriji. Izvedli so naslednje število napadov: september 20, oktober 11, november 29, december 17, januar 13, februar 13, marec 10, april 5 (Iraq Pipeline Watch: internet). To je skupno 118 napadov v III. obdobju, oziroma 40 % povečanje glede na 71 napadov v II. obdobju ali 69 % povišanje glede na 37 napadov v I. obdobju.

Poleg množice manjših napadov je odpornikom v III. obdobju uspelo nekaj večjih podvigov. 14. septembra je eksplozija na stikališču, kjer naftovodi prečkajo reko Tigris, blizu 676 MW elektrarne v Bayiju, vžgala tri naftovode in prekinila pretok nafte iz naftnih polj pri Kirkuku do elektrarne in naprej proti Ceyhanu. Vročina je stopila 400 kV daljnovod, ki je potekal skoraj 90 m visoko; iz omrežja je v trenutku izpadlo 750 MW elektrike, kar je v iraškem 5.000 MW omrežju povzročilo kratek stik in ves Irak je ostal brez električne energije (ibid.).

Koalicijske sile:

Grafikon 7.10: Število umrlih vojakov ZDA na mesec zaradi uporabe metod v III. obdobju

Vir: O'Hanlon in Kamp, 2006: 5.

V III. obdobju je največ ameriških vojakov zaradi sovražnih vzrokov umrlo novembra, in sicer 125, mesec pred tem, oktobra 56, in mesec po tem, decembra 58. Novembra je bilo torej kar 55,2 % več ameriških smrtnih žrtev kot oktobra. Do konca obdobja je število žrtev upadlo, marca na 31, a je že aprila naraslo na 46. Zanimal me je delež smrti zaradi eksplozij IED – v prvih štirih mesecih so bili ti deleži 21,7 %, 21,4 %, 19,4 % in 24 %. Delež je malo manjši novembra, ko je 74,4 % ameriških vojakov (93) umrlo zaradi delovanja sovražnega ognja. To ni presenetljivo, ker v pouličnih spopadih, kot je bil v tem mesecu v Faludži, več vojakov umre zaradi strelnih ran. Zanimivi pa so deleži smrti zaradi IED v naslednjih štirih mesecih – januarja 53,7 %, februarja 59,5 %, marca 42 % in aprila 43,5 %. Delež smrti zaradi IED je torej v zadnjih štirih mesecih narasel na več kot polovico oziroma v marcu in aprilu na dobrih 40 %, kar je še vseeno skoraj enkrat toliko kot v posameznih prvih štirih mesecih III. obdobja.

8. ČETRTO OBDOBJE: 1. MAJ 2005 DO KONCA LETA 2005

8.1 Razvoj dogodkov v IV. obdobju

V mesecu maju so odporniki z vso močjo udarili po več tarčah; ubili so več pomembnih vladnih uradnikov in iraških politikov, izvedli so več masovnih eksekucij pripadnikov Iraških varnostnih sil, do odmevnih napadov je prihajalo vsak dan, med njimi je bilo izvedenih več smrtonosnih samomorilskih napadov (Iraq Timeline 2005: internet). Cordesman (2006: 25–27) pravi, da je sektaška in etnična sestava nove vlade, v kateri je bilo 16 šiitov, 8 Kurdov, 6 sunitov, 1 Turkoman in 1 kristjan, naredila to vlado za naravno tarčo odpornikom. Po njegovem mnenju torej ni čudno, da so se nekateri najbolj smrtonosni napadi, od katerih jih je bilo mnogo usmerjenih na etnične in sektaške tarče, zgodili v tem času.

1. maj – eksplozija avtobombe na pogrebu za uradnikom Kurdske demokratične stranke v Tal Afaru ubije 35 ljudi; **4. maj** – samomorilec se razstreli znotraj policijskega rekrutnega centra v Irbilu in ubije 60 bodočih policistov; **6. maj** – samomorilec z avtobombo južno od Bagdada ubije 58 civilistov, v Tikritu prav tako samomorilec z avtobombo ubije 10 policistov, v Bagdadu pa policija na smetišču odkrije 14 usmrčenih moških; **11. maj** – samomorilec se razstreli in ubije 38 ljudi v Tikritu, drugi samomorilec pa pred rekrutnim centrom nacionalne garde v Hawiji 32 ljudi; **12. maj** – štiri avtobombe v Bagdadu in ena v Kirkuku ubijejo 21 ljudi; **15. maj** – policija na treh mestih v Bagdadu in okolici odkrije trupla 36 usmrčenih moških; **23. maj** – samomorilci avtobombe v več iraških mestih ubijejo 56 ljudi (Iraq Timeline 2005: internet). Takšni napadi in poročila se nadaljujejo še vse naslednje mesece.

Etnično in sektaško nasilje se je v nadaljevanju leta 2005 postopno povečevalo, ko so sunitski odporniki poskušali zmotiti iraški politični proces in zanetiti državljansko vojno. Nasilje nizke intenzivnosti in pobijanje se je stopnjevalo, kar je izzvalo šiitske reprisalije. Elementi iz policije in specialnih enot Ministrstva za notranje zadeve ter Badrove organizacije so vse bolj pobijali in zastraševali sunite v povračilo za naraščajoče sunitsko nasilje nad iraškimi civilisti, šiiti, Kurdi in politiki.⁴⁶ Koalicijske sile in Iraške varnostne sile so poleti 2005, zaradi

⁴⁶ Sredi novembra 2005 je izbruhnil škandal, ko so ameriške enote na ponavljajoče se prošnje staršev, ki so pogrešali svoje mladoletne sinove, vdrle v stavbo iraškega Ministrstva za notranje zadeve v Bagdadu, kjer so našle zaprtih 173 sunitskih zapornikov, med njimi precej mladoletnih. Veliko zapornikov je bilo podhranjenih in mučenih (Iraq

naraščajočega nasilja in za umiritev države pred oktobrskim ustavodajnim referendumom, izvedle novo serijo operacij na zahodu Iraka (Cordesman, 2006: 28). Od začetka junija do volitev 15. decembra so izvedli 33 operacij različnega obsega, med njimi so bile velike akcije kot v Tal Afarju na severozahodu države (Iraq Pacification Operations: internet).

16. julij – v samomorilskem bombnem napadu pred šiitsko mošejo v Musayyibu je umrlo vsaj 54 ljudi; **24. julij** – v eksploziji tovornjaka-bombe pred policijsko postajo v Bagdadu je bilo ubitih 39 ljudi; **17. avgust** – blizu avtobusne postaje v Bagdadu so eksplodirale tri avtobombe, umrlo je 43 ljudi; **14. september** – samomorilec z avtobombo se je razstrelil na delovišču v šiitski četrti Bagdada, ubitih je bilo 112 ljudi; **17. september** – daljinsko vodena avtobomba je eksplodirala blizu tržnice izven Bagdada, ubitih je bilo 30 ljudi; **29. september** – trije samomorilci-avtobombe so se razstrelili v šiitskem mestu Baladu in s seboj v smrt potegnili 102 civilista; **11. oktober** – samomorilec je v vojaškem rekrutnem centru v Tal Afarju ubil 30 ljudi (Cordesman, 2006a: 27). Ob teh najbolj odmevnih krvavih bombnih napadih je še na stotine ljudi umrlo v manjših napadih, značilno za obdobje pa je bilo naraščajoče sektaško-etnično nasilje. Ena stran je nad drugo izvajala huda nasilna dejanja, med njimi že omenjene bombne napade, umore pomembnejših političnih in verskih oseb ter množične eksekucije. Odkritja množičnih eksekucij so se v IV. obdobju kar vrstila; Cordesman (2006c: 15–16) od 15. maja pa do 14. novembra našteje 23 večjih odkritij t. i. 'body dumps' (odlagališč trupel), od katerih jih je bilo 15 v septembru in oktobru, v vseh pa je bilo najdenih 345 trupel. Od 566 trupel, žrtev eksekucij, kolikor so jih našli od 28. aprila 2005, jih je bilo vsaj 204 najdenih v širšem območju Bagdada. Od identificiranih naj bi bilo 116 sunitov, 43 šiitov in 1 Kurd. Mnogo trupel je imelo zvezane roke in zavezane oči, na mnogih so bili vidni sledovi mučenja, nekaj je bilo obglavljenih, večina pa ustreljenih v glavo.⁴⁷

detainees 'found starving', 16. november 2005: BBC). Šokantna najdba je potrdila govorice o nasilju enot notranjega ministrstva nad suniti ter še podžgala sektaško nasilje v Iraku.

⁴⁷ Med usmrčenimi so tako šiiti kot suniti, s tem, da eksekucije šiitov pripisujejo odpornikom, ki so večkrat oblečeni v uniforme iraške vojske ali policije, eksekucije sunitov pa pripisujejo večinsko šiitskim enotam iraškega notranjega ministrstva oziroma t. i. vodom smrti (death squads), kjer naj bi bili vpleteni pripadniki Badrove organizacije. Watson (2005: internet) poroča, da naj bi Pentagon razmišljal o formiranju vodov smrti podobnih tistim v El Salvadorju, ko jih je financirala Reaganova administracija. Te iraške enote bi bile seveda tajne, urili bi jih verjetno agenti CIA, moštvo pa bi sestavljali pripadniki kurdske peshmerge in šiitskih milic. Vodi smrti naj bi ugrabljali ali likvidirali vodje sunitskega odporništvu v Iraku in tudi v Siriji. Če so takšne enote pod nadzorom ZDA obstajale do konca leta 2005, ni potrjeno.

Dokazan pa je obstoj vodov smrti pripadnikov iraškega notranjega ministrstva in šiitskih milic. Januarja 2006 so ameriške sile na kontrolni točki aretirale 22 iraških prometnih policistov, oblečenih v uniforme policijskih komandosov, ki so brez zadržkov povedali, da gredo ubiti nekega sunita. Štirje med aretiranimi naj bi bili povezani z

15. oktober – ustavodajni referendum v Iraku;⁴⁸ **18. november** – v dveh šiitskih mošejah v kurdskem mestu Khanaqin se razstrelita dva samomorilska napadalca, okrog 70 ljudi izgubi življenje; **6. december** – v napadu na bagdadsko policijsko akademijo je ubitih 36 ljudi; **15. december** – parlamentarne volitve v Iraku (Iraq Timeline 2005: internet).⁴⁹

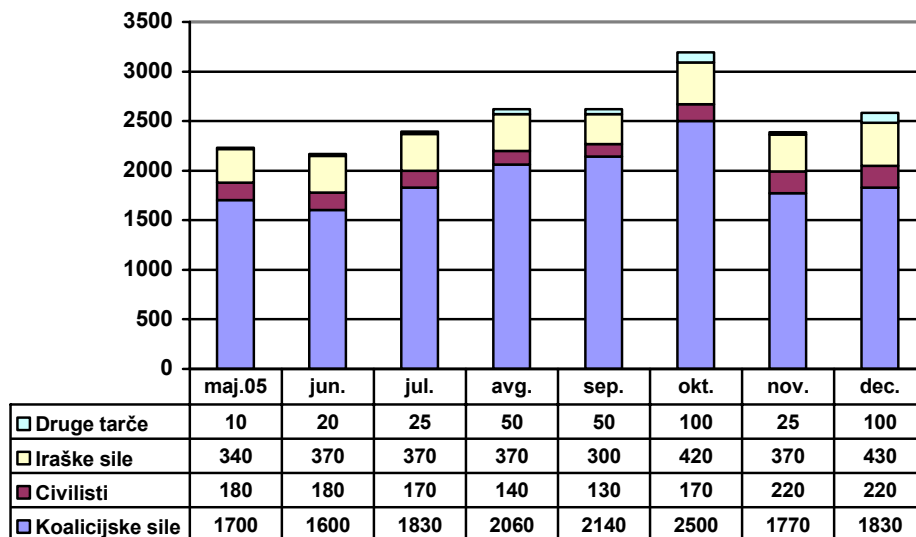
Badrovo organizacijo, vojaškim krilom šiitske stranke SCIRI. Sunitiski predstavniki so na obstoj šiitskih eksekucijskih enot opozarjali ves čas, od leta 2003 pa so našli trupla več sto sunitov v stanju, ki je nakazovalo na izvensodne eksekucije (Iraq' death squad caught in act', 16. februar 2006: BBC). Buncombe in Cockburn (2006: internet) navajata Johna Pacea, nekdanjega vodjo skupine za človekove pravice pri OZN v Bagdadu, ki trdi, da vodi smrti samo v Bagdadu vsak mesec likvidirajo več sto ljudi; večino umorov naj bi zagrešile šiitske skupine pod nadzorom Ministrstva za notranje zadeve. Julija 2005 je po njegovih podatkih samo bagdadska mrtvašnica pri sodno-medicinskem inštitutu sprejela 1.100 trupel, od katerih jih naj bi okrog 900 nosilo sledove mučenja ali naglih eksekucij. Vzorec naj bi se nadaljeval do konca leta, ko je decembra od 780 trupel v omenjeni mrtvašnici, okrog 400 imelo rane od streliv in mučenja. Pace pravi, da je iraško notranje ministrstvo pod nadzorom stranke SCIRI (sam minister je bil pripadnik Badrove brigade), eksekucij pa obtožuje pripadnike Badrove organizacije znotraj ministrstva, ter specialne protiteroristične enote, kot so Wolf Brigade, Škorpionji, Tigri, al-Sadrovo Mahdijevo vojsko.

⁴⁸ Uradni rezultati deset dni po referendumu so pokazali, da je predlagano ustavo podprlo 78,59 % volivcev in da sunitiski skupnosti ni uspelo vsaj v treh od osemnajstih iraških provinc zbrati dvotretjinske zavrtnitve, s čimer bi ustava ne bila sprejeta. Dve tretjini ali več volivcev je bilo proti ustavi v provincah Salah ad Din in Al Anbar, v provinci Nineva pa je bilo proti 55 % volivcev. Referenduma se je udeležilo okrog 63 % registriranih volivcev ali 9.8 milijona Iračanov. Uspeli referendum je bil pogoj za decembrske parlamentarne volitve (Iraq draft constitution approved, officials say, 25. oktober 2005: Associated Press). Predložen osnutek nove iraške ustave je silno razdelil sunitisko in šiitsko skupnost: suniti so se zbal predlagane federalne ureditve države, po kateri bi lahko šiiti okrepili svojo pozicijo na jugu in enako kot Kurdi na severu ustvarili svojo popolnoma avtonomno regijo. Problem bi bil pri razdelitvi dohodkov iz črpanja nafte, ker glavna naftna nahajališča ležijo prav na severu in na jugu oziroma na kurdskem in šiitskem ozemlju. Nova ustava bi prav tako dala več moči šiitski duhovščini, prek nje pa bi se, po mnenju sunitov, povečal vpliv Irana v Iraku (Murphy in Carroll, 2005: internet).

⁴⁹ Decembrskih volitev so se v veliki meri udeležili tudi suniti, tako da se je zgodilo le 30 incidentov. Kandidiralo je 361 'političnih entitet', od tega je bilo 19 koalicijskih list (sestavljalo jih je 125 različnih političnih strank) in 342 drugih entitet (strank in posameznikov). Največ sedežev v novem parlamentu je dobilo šiitsko Združeno iraško zavezništvo (UIA) – 128 oz. 46,5 %; 53 sedežev (19,3 %) je dobilo Kurdistansko zavezništvo (PUK in KDP); 44 sedežev (16 %) je dobila sunitiska Iraška fronta enotnosti (Iraqi Concord Front); 25 sedežev (9 %) je dobila sunitiska Iraška lista Iyada Allawija; 11 sedežev (4 %) je pripadlo sunitiski Iraški nacionalni fronti dialoga. Ostalih 14 sedežev so si razdelile manjše stranke. Po sestavi vlade je od 37 ministrskih položajev 8 pripadlo sunitom, 7 Kurdom, 21 šiitom in 1 kristjanom. Iraški premier je postal član šiitske stranke Dawa Jawad al-Maliki, za njegova namestnika sta bila imenovana Kurd in sunit, obrambni minister je postal sunitiski general, notranji minister je postal šiit. Vlada je dobila štiri ženske ministrice, privrženci Muktade al-Sadra so dobili štiri ministrska mesta, pomembna ministrstva so pobrali proiranski šiiti, člani SCIRI in tudi Iraškega Hezbolaha (Katzman, 2006: CRS-4 – CRS-6).

8.2 Frekvenca uporabe metod delovanja odpornikov

Grafikon 8.11: Število napadov odpornikov na ključne tarče, IV. obdobje

Vir: Christoff, 2006: 6.

Število napadov odpornikov na mesec je bilo skozi vse IV. obdobje višje od 2.000: avgusta, septembra in decembra je preseglo 2.500, oktobra pa jih je bilo celo 3.190. Za primerjavo: v II. obdobju je bilo le avgusta 2004 več kot 2.000 napadov (2.865), v III. obdobju je bilo takih mesecev pet, v IV. obdobju pa torej prav vsi. Število napadov je naraščalo do oktobra, ko je bilo 32 % višje kot junija; novembra je bilo za 25 % nižje kot oktobra, decembra pa je spet nekoliko naraslo. Pri primerjavi deležev napadov na tarče po posameznem mesecu izstopajo meseci avgust, september, oktober: delež napadov na koalijsijske sile se je skozi vse IV. obdobje stabilno držal nad 70 % – v omenjenih treh mesecih je dosegel najvišje vrednosti – 78,6 %, 81,7 % (sept.) in 78,4 %; delež napadov na Iraške varnostne sile je bil nad 15 %, le v omenjenih treh mesecih je upadel – 14,1 % (avg.), 11,4 % (sep.), 13,1 % (okt.); tudi delež napadov na civiliste je bil v teh treh mesecih drugačen (v ostalih mesecih so se vrednosti gibale med 7 % in 9,2 %), namreč 5,3 % (avg.), 4,9 % (sep.) in 5,3 % (okt.).

V IV. obdobju je bilo v Iraku izvedenih približno 635 napadov z avtobombami (všteti so tudi tisti, ki niso povzročili žrtev). V prejšnjem obdobju je bilo teh napadov precej manj, razen v aprilu so dosegli število 135. V mesecu maju v IV. obdobju je bilo 136 teh napadov, junija 108,

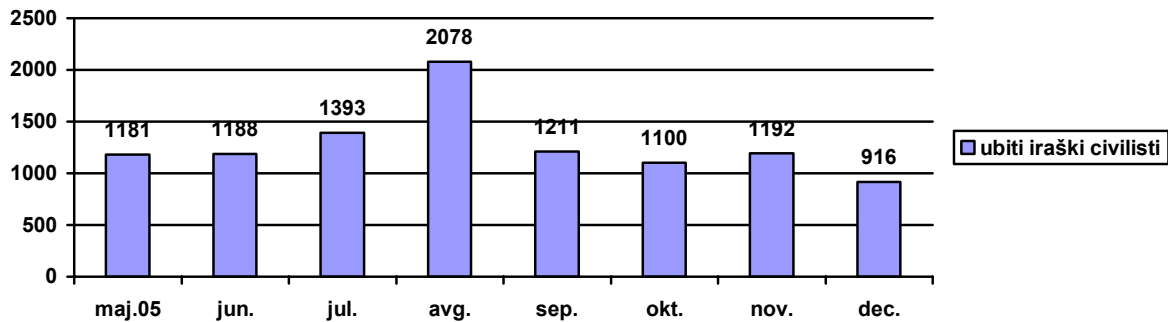
julija 83, avgusta 70, septembra 70, oktobra 70, novembra 68 in decembra 30 (O'Hanlon in Kamp, 2006: 9). Čeprav so to približne vrednosti, je viden trend zmanjševanja napadov z avtobombami.⁵⁰ Glede na grafikon v Eisenstadt in White (2005: 30) je bilo številčno razmerje med napadi z avtobombami (VBIED) in samomorilskimi napadi IED/VBIED meseca maja okrog 99/70, junija 99/65, julija 70/40, avgusta 45/30, septembra 70/37. Avgusta je število prvih in drugih napadov upadlo, ves čas pa je opazno zmanjševanje števila samomorilskih napadov. Po Cordesman (2006c: 37) je bilo v šestih mesecih od junija do oktobra 2005 v Iraku zabeleženih že 8.658 napadov z IED (uspele detonacije in pravočasno odkrite/demontirane bombe), od tega je 5.738 ali 66,3 % bomb eksplodiralo; napadi z IED so v IV. obdobju strmo naraščali od 1.266 maja do 1.862 oktobra.

V IV. obdobju so odporniki ugrabili 64 tujih državljanov, od katerih so jih 10 usmrtili, 40 izpustili, eden je bil rešen. Usoda 13 talcev ni znana. Meseca maja so ugrabili 4 tuje državljane (1 usmrčen), junija nobenega, julija 6 (3 usmrčeni), avgusta 24 (2), septembra 3 (1), oktobra 3, novembra 11 (1), decembra 13 (2) (O'Hanlon in Kamp, 2006: 16). Ugrabitve so bile torej v IV. obdobju manj pogoste, kot prej – 20 % zmanjšanje glede na III. obdobje in 38,5 % zmanjšanje glede na II. obdobje. Usmrtitve talcev so odporniki izvajali do konca obdobja, bili sta celo dve več kot v III. obdobju, so pa odporniki v zadnjem obdobju izpustili kar 62,5 % talcev, medtem ko so jih izpustili v III. obdobju 42,5 % in v II. obdobju 36,5 %. Število ugrabljenih Iračanov ni znano, O'Hanlon in Kamp (2006: 16) pa navajata, da je bilo decembra 2005 v Iraku na dan ugrabljenih 30 ljudi. Potemtakem gredo te številke v tisoče.

⁵⁰ Jervis (2006: internet) navaja podatke o številu napadov v letih 2004 in 2005. Po njegovem se je v letu 2004 v Iraku zgodilo 420 napadov z avtobombami, od tega jih je bilo 133 samomorilskih, v letu 2005 je bilo 873 napadov z avtobombami, od tega 411 samomorilskih. Leta 2004 je bilo 7 napadov, v katerih je samomorilec uporabil suknič z eksplozivom, leta 2005 je bilo takih napadov 67. V letu 2004 je bilo skratka 31,6 % napadov z avtobombami samomorilskih. Jervis (ibid.) dodaja še druge podatke: v letu 2004 so odporniki izvedli 26.496 vseh napadov, v letu 2005 pa 34.131. Leta 2004 je bilo 5.607 napadov z IED, leta 2005 pa 10.953 (v vrednosti so vključene tudi bombe, ki so jih pravočasno odkrili in uničili). Leta 2004 je v boju umrlo 714 ameriških vojakov, leta 2005 pa 637. Število ranjenih ameriških vojakov je upadlo za 29 %, iz 7.990 leta 2004 na 5.939 leta 2005.

Napadi na civiliste:

Grafikon 8.12: Ubiti iraški civilisti v IV. obdobju

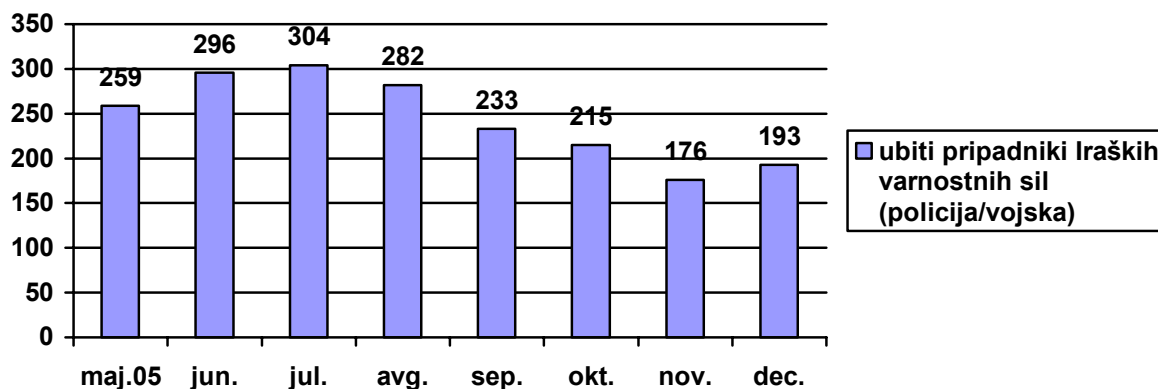
Vir: Press release 13: internet.

Število ubitih civilistov je doseglo visokih 1.393 julija in 2.078 avgusta, najnižje pa je bilo decembra. To je sporno, ker smo iz Grafikona 8.11 razbrali, da je bilo najmanj napadov na civiliste julija, avgusta in septembra, največ pa novembra in decembra. Ker je napad lahko ustrelitev ene osebe ali pa eksplozija avtobombe na obljudeni tržnici, lahko zadevo morda pojasni vpogled v število množičnih bombnih napadov na mesec. Iraq Index (O'Hanlon in Kamp, 2006: 11) objavlja grafikon Multiple Fatality Bombings, ki upošteva vse bombne napade, ob katerih so bile vsaj tri smrtne žrtve. Trend vse pogostejših bombnih napadov je vseskozi rasel, v zadnjem obdobju pa je prav poskočil. Če je bilo v I. obdobju največ množičnih bombnih napadov, in sicer 14 decembra 2003, v II. obdobju največ 19 napadov junija 2004, v III. obdobju izstopajoče največ 28 napadov januarja 2005, je bilo v IV. obdobju kar pet mesecev, ki so presegli dotlej najvišjo vrednost: maja je bilo izvedenih 36 množičnih bombnih napadov, junija 34, septembra 46, oktobra 39 in novembra 41. V septembru 2005 (le malo manj pa v oktobru in novembru) se je torej zgodilo največ omenjenih napadov v vseh obdobjih. Julija je bilo teh napadov 26 in avgusta 27. V teh dveh mesecih bi torej pričakovali najmanj smrtnih žrtev med civilisti v IV. obdobju, a jih je bilo, nasprotno, ravno največ. Ugotovil sem, da avgust 2005 po številu mrtvih civilistov sploh ne bi izstopal iz povprečja oziroma bi bil celo manj krvav, če se ne bi zgodila huda

tragedija, ko je v enem dnevu umrlo okrog 1.000 ljudi, kar je bil najhujši posamičen incident v Iraku po strmoglavljenju režima Sadama Huseina.⁵¹

Iraške varnostne sile: število napadov na njih je po naraščanju do 370 upadlo septembra, a se je oktobra dvignilo na visokih 420 in tudi decembra doseglo število 430.

Grafikon 8.13: Ubiti pripadniki Iraških varnostnih sil v IV. obdobju

Vir: Iraqi Deaths: ICC: internet.

Iz Grafikona 8.13 je razvidno, da je bilo največ pripadnikov ISF ubitih junija, julija in avgusta, najmanj pa novembra. Na ISF je bilo v IV. obdobju izvedenih 2.970 napadov, v katerih je umrlo 1.958 pripadnikov; na civiliste je bilo v istem obdobju izvedenih 1.410 napadov, v katerih je bilo ubitih 10.259 iraških civilistov. Ob 52 % manj napadov na civiliste, jih je bilo vseeno ubitih petkrat več kot pripadnikov ISF. Zgovorna je še ena primerjava: v 15.430 napadih na koalicijske sile v IV. obdobju je umrlo 514 ameriških vojakov, 12 britanskih in 13 vojakov iz drugih držav koalicije. To pomeni 539 smrtnih žrtev ali drugače – 28,6 napadov za enega ubitega vojaka koalicije. Pri ISF je ta številka 1,5 oziroma v besedah, skoraj vsak odporniški napad na

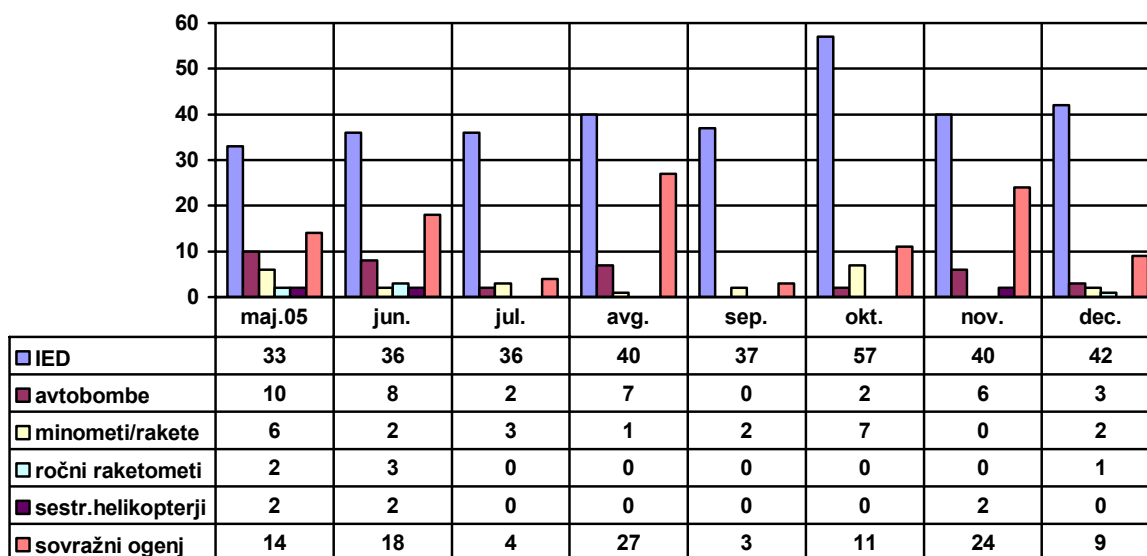
⁵¹ 31. avgusta se je na tradicionalni procesiji k mošeji imama Mouse al-Kadima v Bagdadu zbralo, po poročanju lokalne televizije, milijon šiitskih romarjev. Sprevod do mošeje je potekal prek mostu al-Aima čez reko Tigris, na katerem se je nabralo na desetisoče ljudi, ki so se premikali prav počasi, ker je vsakdo moral skozi policijsko nadzorno točko, saj so se oblasti bale samomorilskih napadalcev. Množico so menda z minometnim obstreljevanjem napadli odporniki, tragedija pa se je začela, ko je nekdo v množici začel kričati, da je med njimi samomorilski napadalec. Tesno skupaj natrpni ljudje so planili v beg, pri čemer jih je bilo na stotine do smrti pohojenih, predvsem nemočnih starejših ljudi in otrok, ogromno jih je padlo z mostu v reko, kjer so utonili, mnogi starši so svoje otroke vrgli v reko, da bi jih obvarovali pred pohojenjem (Naughton, 2005: internet).

Iraške varnostne sile se je končal s smrtjo pripadnika ISF. Tu se vidi prednost koalicijskih sil, katerih vojaki nosijo dobro osebno zaščito, njihova vozila pa so dodatno oklepljena in zaščitena.

Napadi na iraško naftno infrastrukturo (na naftovode, naftno instalacijo in osebje povezano z nafto): tovrstni napadi so v IV. obdobju močno upadli. Maja jih je bilo 10, junija 10, julija 9, avgusta 9, septembra 9, oktobra 9, novembra 0 in decembra 3 (Iraq Pipeline Watch: internet). To je skupno 59 napadov oziroma točno 50 % manj kot v III. obdobju.

Koalicijske sile:

Grafikon 8.14: Število umrlih vojakov ZDA na mesec zaradi uporabe metod v IV. obdobju

Vir: O'Hanlon in Kamp, 2006: 5.

Že s pogledom na Grafikon 8.14 je možno ugotoviti, da so primat med metodami, ki so najbolj smrtonosne za ameriške vojake, v IV. obdobju prevzele IED. V celem obdobju so zaradi sovražnih vzrokov umrli 504 ameriški vojaki, od tega 321 ali 63,7 % zaradi IED. Zaradi delovanja sovražnega ognja je umrlo 110 vojakov ali 21,8 %, zaradi avtobomb pa 38 ali 7,5 %. Za Američane najbolj smrtonosni meseci so bili avgust (75 padlih vojakov), oktober (77) in november (72). Najmanj smrtnih žrtev so imeli decembra (57).

9. GEOGRAFSKA DISTRIBUCIJA UPORABE METOD DELOVANJA

Ker pripadniki iraških odporniških skupin izhajajo večinsko iz sunitske skupnosti, kakor sem ugotovil poprej, bi pričakovali, da je večina odporniške aktivnosti skoncentrirana na sunitskih območjih. Vprašanje je, če je res tako. Zanima me torej, kakšna je geografska distribucija uporabe metod delovanja oziroma kako so napadi in aktivnosti odpornikov razporejeni po iraških provincah in mestih.

Eisenstadt in White (2005: 11–13) sta v svoji študiji *Assessing Iraq's Sunni Arab Insurgency* predstavila geografsko distribucijo odporniških napadov v Iraku: obdobje okupacije sta razdelila na tri obdobja – prvo od aprila 2003 do junija 2004, ko je bil izveden prenos suverenosti, drugo od julija 2004 do januarja 2005, ko so bile iraške volitve, tretje pa od februarja 2005 do septembra 2005. V vseh treh obdobjih je bilo izrazito največ napadov izvedenih v štirih iraških provincah, v drugih pa precej manj; v vseh obdobjih je po številu napadov prednjačila provinca Bagdad, s tem, da je bilo največ, okrog 35 % vseh iraških napadov zabeleženih v tretjem obdobju. Ostale tri najbolj nemirne province so se po številu napadov zamenjale po vrstnem redu, tako da so po številu napadov po vrsti v prvem obdobju bile Salah ad Din, Ninawa in Al Anbar, v tretjem obdobju pa je bil vrstni red ravno obraten.

23. septembra 2004 je na novinarski konferenci v Beli hiši v Washingtonu takratni iraški premier Iyad Allawi izjavil nekaj, kar so potem ponavljali mediji in mnoga poročila. Rekel je, da je od 18 iraških provinc 14 do 15 popolnoma varnih in da tam ni nobenih problemov (President Bush and Prime Minister Allawi Press Conference, 23. september 2004: The White House).⁵² Ameriška uradna poročila iz časa mojega raziskovanja so potem vztrajno ponavljala, da odporniki večino napadov izvedejo v štirih od osemnajstih iraških provinc. Poročilo *Measuring Stability and Security in Iraq* iz julija 2005 (stran 6) tako navaja, da so odporniški napadi skoncentrirani večinoma v štirih od osemnajstih iraških provinc, iz grafikona na isti strani pa je razvidno, da je bilo v obdobju od 12. februarja 2005 do 24. junija 2005 v provinci Bagdad izvedeno 34 % vseh odporniških napadov v Iraku, v provinci Al Anbar 20 %, Ninawa 17 %, Salah ad Din 13 %. To je skupaj 84 %. V provinci Diyala je bilo izvršenih 5 % napadov, prav

⁵² Allawi je dobesedno rekel sledeče: ".../ Out of these 18 provinces, 14 to 15 are completely safe, there are no problems. And I can count them for you, starting from Basra moving into Iraq Kurdistan. There are three areas, three provinces where there are pockets of insurgents, pockets of terrorists who are acting there and are moving from there to inflict damage elsewhere in the country." (ibid.)

tako v provinci At Tamim 5 %. Vseh 12 ostalih provinc je torej utrpelo 6 % napadov odporikov v Iraku. Podobno ugotavlja poročilo *Measuring Stability and Security in Iraq* iz oktobra 2005 (stran 21), ki pravi, da 85 % odporniških napadov ostaja skoncentriranih v štirih iraških provincah, kjer živi manj kot 42 % iraškega prebivalstva v večinoma urbanih naseljih, medtem ko na 12 provinc, kjer živi 50 % prebivalstva, odpade le 6 % odporniških napadov. Grafikon na isti strani izpostavlja iste štiri province kot poročilo iz julija 2005, s tem da prikazuje število napadov za obdobje od 29. avgusta do 16. septembra 2005. Najvišje število napadov, dobrih 500, je bilo v omenjenem obdobju v Bagdadu, naslednja je provinca Al Anbar z okrog 450 napadi, sledi Salah ad Din, 300 napadov, in Ninawa, okrog 190 napadov. Ostale province so utrpeli znatno manj napadov.

Na izjavo premiera Allawija in na uradna ameriška poročila so se odzvali mnogi novinarji, ki so opozorili, da ni možno govoriti o štirih problematičnih iraških provincah in o ostalih šestnajst, kot popolnoma varnih, kakor je izjavil iraški premier. Glanz in Shanker (29. september 2004: *The New York Times*) sta raziskovalno obdelala mesec september 2004, ki je bil glede na število napadov, žrtev in glede na ostale kazalce povprečen mesec, vendar sta prišla do zanimivih zaključkov. Ugotovila sta, da so odporniki v tridesetih dneh na civilne in vojaške tarče izvedli več kot 2.300 napadov, ki so bili razširjeni na skoraj vsa večja naselja izven kurdskega severa. Geografsko so napadi obsegali obsežno območje od province Ninawa na severu, Salah ad Din na severozahodu, Diyala in Babil v centralnem delu ter Basra na jugu. Po njenem mnenju torej ni mogoče govoriti o posameznih žepih odpora, pač pa o bolj razširjenem odporništvu. V omenjenih tridesetih dneh se niti ena iraška provinca ni izognila odporniškemu napadom. Večina napadov je bila na območjih poseljenih s suniti, velik delež napadov se je zgodil ob glavnih cestah, 34 % je bilo napadov z IED, 28 % z minometi in raketami, 22 % s strelnim orožjem, 11 % z RPG; čez 42 % napadov je bilo izvedenih v Bagdadu (ibid.).

O nekaj problematičnih in ostalih popolnoma varnih provincah v Iraku skratka ne moremo govoriti. Odporniki so delovali in napadali povsod, vendar je res, kakor kažejo podatki, da so napadi skoncentrirani na sunitskih območjih in da je iraški Kurdistan, ki ga nadzorujeta dve kurdski milici, najbolj varna pokrajina v Iraku.

Katere iraške province so večinsko sunitske (sunitsko arabske), lahko razberemo nekoliko iz Priloge A, še bolj pa iz Priloge I. Slednja je močno poenostavljen prikaz poselitve Iraka z njegovimi glavnimi tremi etnično-verskimi skupinami. Na karti se ne vidi, da so ogromni predeli

Iraka versko in etnično mešani, belo ozemlje na jugozahodu pa je puščavsko in redko poseljeno. Iz Priloge I je razvidno, da večinsko sunitsko prebivalstvo živi v provincah Al Anbar, Ninawa (Ninevah), Salah ad Din (Salahuddin), mešane pa so province Bagdad, Diyala, At Tamim (Tamim) in Arbil (Erbil).⁵³

Koliko je katera izmed iraških provinc nevarna, kaže število umrlih ameriških vojakov v posamezni provinci. Iraq Coalition Casualty Count vodi to statistiko, vendar jo dodajam le informativno, ker presega časovne okvire mojega obdobja raziskovanja; od 20. marca 2003 do 6.

Tabela 9.2: Umrli ameriški vojaki
po iraških provincah (20. 3. 2003 do 6. 9. 2006)

Provincia	Skupno
Al Anbar	971
Bagdad	664
Salah ad Din	280
Ninawa	185
Babil	140
Diyala	84
Al Basrah	75
Dhi Qar	73
At Tamim	42
Wasit	36
An Najaf	29
Karbala	28
Al Qadisiyah	22
Maysan	20
Al Muthana	6
Arbil	1
As Sulaymaniyah	0
Dahuk	0
	2.656 (4 smrti še niso uradno potrjene)

Vir: Coalition Deaths By Province: internet.

septembra 2006 so pri ICCC našteali 2.660 umrlih ameriških vojakov v Iraku (2.124 zaradi sovražnih vzrokov – Hostile, in 536 zaradi nesovražnih vzrokov – Non Hostile) (Hostile/Non-Hostile Deaths: internet), smrtni slučajji pa so bili porazdeljeni po iraških provincah po vrstnem redu v Tabeli 9.2. Ta potrjuje, da so v Iraku najbolj nevarne večinsko sunitske province na območju sunitskega trikotnika in širše, saj odporniki tam izvedejo največ napadov, kar je tudi razvidno iz števila mrtvih ameriških vojakov po provincah. Po drugi strani so imeli Američani samo eno žrtev v treh provincah iraškega Kurdistanu, kar dokazuje kurdsko naklonjenost okupacijskim silam. To pa ne pomeni, da na kurdskih območjih odporniki ne izvajajo svojih napadov, saj so tudi od tam

⁵³ Spomnimo se, da so iraški suniti (Arabci) svoje nestrinjanje z novo oblastjo in okupacijo izkazali tudi na ustavodajnem referendumu 15. oktobra 2005, ko so ga bojkotirali oziroma glasovali proti predlaganemu osnutku ustave. Velika večina Iračanov je glasovala za ustavo, tako da je bila ta potrjena z visokih 78,59 %, glavne oporečniške province pa so bile ravno tiste, ki jih v tem poglavju izpostavljam kot najbolj nemirne: v provinci Al Anbar je kar 96,69 % volilcev glasovalo proti ustavi, v provinci Salah ad Din je bilo takih 81,75 %, sledile so Ninawa (55,08 %), Diyala (48,73 %), At Tamim (37,09 %) in Bagdad (22,30 %). V ostalih 12 provincah so ustavo podprli povsod nad 94 % (Iraqi constitution approved by 79 percent of voters (Update 3), Bloomberg: internet).

poznani krvavi bombni napadi, umori in podobne odporniške metode.⁵⁴

Zgovoren kazalec aktivnosti odporikov po Iraku je število civilnih žrtev po iraških mestih. Cordesman (2006c: 45) je iz podatkov Iraq Body Count izdelal preglednico, ki kaže, da je v času od marca 2003 do februarja 2005 v Bagdadu umrlo 11.264 civilistov oziroma 45,3 % vseh civilnih žrtev; sledi Faludža s 1.874 mrtvimi (7,5 %), Nasirija 984 (4 %), Karbala 3,7 %, Nadžaf 3,2 %, Mosul 3 %, Basra 2,8 %, Kirkuk 2,5 %, Hilla 1,8 %, Tikrit 1,3 %, Bakuba 1,2 %, Samara 1 %. Skupno to pomeni, da je v teh dvanajstih mestih umrlo 77,3 % vseh iraških civilnih žrtev v omenjenem obdobju. Od naštetih mest Bagdad, Faludža, Tikrit, Samara in, lahko bi rekli, tudi Bakuba ležijo v sunitskem trikotniku, Mosul in Kirkuk sta na etnično-versko mešanem ozemlju, ostalih pet mest pa leži na večinsko šiitskih področjih. Mesta z največjim številom civilnih žrtev se torej ne nahajajo tesno skupaj, so precej razpršena po Iraku, značilno pa je, da se v Bagdadu zgodi daleč največji delež odporniških napadov, vojaških in civilnih smrti.

10. SKLEP IN VERIFIKACIJA HIPOTEZ

Izvirni greh okupacijske politike v Iraku analitiki vidijo v razpustitvi bivše iraške armade in obveščevalnih služb, v premajhnem koalicijskem kontingentu, ki ni zmožal zagotoviti začetne varnosti v državi po strmoglavljenju prejšnjega režima in v naivnem načrtovanju iraške demokratizacije, ko so imeli načrtovalci pred očmi svojo sliko, da so iraško ljudstvo osvobodili izpod krutega diktatorja in jih bo zatorej pričakalo s cvetjem. Dogodki so se kar kmalu razvili v neželjeno smer: od zasedbenih oblasti določeni predstavniki Iračanov niso uživali zaupanja prebivalstva, sunitska skupnost se je ustrašila svoje zmanjšane vloge v prihodnji ureditvi države, krepil se je odpor do novih oblastnih struktur, pojavljale so se vsak dan nove odporniške skupine, ki so iz meseca v mesec stopnjevale intenzivnost in kompleksnost napadov na raznolike občutljive cilje, v deželo so začeli prihajati tuji islamski ekstremisti in metode iraškega odporništva so se do skrajnosti radikalizirale, nazadnje je grozeče razsežnosti zavzel znotrajsektaški spopad, za katerega se že uporablja termin državljanska vojna. Zasedbene sile in

⁵⁴ Odličen dinamičen prikaz razporeditve odporniških napadov po Iraku skozi čas je najti na spletni strani <http://www.obleek.com/iraq/index.html>, česar pa žal nisem mogel vključiti v tiskano verzijo diplome.

iraška vlada ob tem izgledajo nemočni, vojna pa divja naprej in golta vase tisoče civilnih žrtev, koalicijske vojake, domove in infrastrukturo ter neprecenljive iraške kulturne zaklade.

Sprva sem si v nalogi zastavil vprašanje ali gre v Iraku za odporniške skupine ali teroristične skupine/organizacije ali gre za kombinacijo obojega. **Hipoteza 1** je torej bila, da je ločnica med obema kategorijama nejasna in težko določljiva ter da obe uporabljata tako teroristične kot gverilske metode bojevanja. Ko sem definiriral teroristične aktivnosti (teroristične metode) in metode (taktiko) urbane gverile ter oboje primerjal z metodami odpornikov/teroristov v Iraku, sem ugotovil, da se same metode deloma prekrivajo in da večina iraških skupin uporablja oba pristopa. Če se ozrem na 10 metod iraškega odporništv, ki sem jih v nalogi izpostavil in opazoval njihovo uporabo skozi obdobja, razberem, da 5 metod spada pod gverilsko taktiko (zaseda, ostrostrelno delovanje, minometni in raketni napadi, napadi na helikopterje in letala, sabotáže), metodo IED (postavljanje eksplozivnih naprav) pripisujejo tako gverilcem kot teroristom, 2 metodi spadata pod teroristično taktiko (napadi na nevojaške in civilne tarče, ugrabitve), za 2 metodi (samomorilski napadi, obglavitve oz. eksekucije) pa ni najbolj jasno, kam spadata, vendar bi ju osebno dal pod teroristične metode. Opazimo torej, da od desetih najbolj pogostih metod iraškega odporništv prevladujejo gverilske metode, da bomo posamezno skupino označili kot gverilce ali kot teroriste pa je odvisno od tega, katerih metod se poslužuje. Skupine, ki sem jih predstavil v nalogi, so tri šiitske milice in pet razvpitih sunitskih terorističnih skupin, od katerih bi dve lahko bili imenovani gverilski, če ne bi uporabljali tudi terorističnih metod. Ugotavljam, da je ločnica med terorističnimi in gverilskimi skupinami z obstoječimi definicijami res težko določljiva, ko pa se v definiranje vplete še politika in nacionalna čustva, imamo v Iraku naenkrat opravka s samimi teroristi. Zaradi tega sem v nalogi ves čas uporabljal termin odporniške skupine oziroma odporništv, ker gre po mojem res za odpor (ne upor) in ker je termin terorizem ob preveliki uporabi/zlorabi že izgubil svoj pomen.

Glede organizacije in vodstva odporništv sem dognal, da večinoma sunitske iraške odporniške skupine delujejo v manjših celicah, znotraj skupin so se razvile specializirane podenote, med samimi skupinami pa določena teritorialna alokacija. Ugotovil sem, da te skupine nimajo enotne organizacije in skupnega vodstva, pač pa jih vodijo različni interesi in da je mreža, ki jih na nek način povezuje, v prvi vrsti mreža financiranja in delitve sredstev. Gre za ohlapen sistem, v katerem se skupine združujejo za izvajanje skupnih akcij, izmenjevanje obveščevalnih podatkov ipd., nakar se čez čas razidejo in ne sodelujejo več. Takšna nezaznavna organizacija in

neoprijemljiva komunikacija med odporniki, koalicijskim in iraškim silam dela velike preglavice v boju proti njim. Vseeno se v Iraku počasi kaže določen evolucijski vzorec odporništva: skupine z enakimi interesi in karakterjem so se začele počasi združevati v večje organizacije; že oktobra 2004 se je Zarkawijeva skupina Al Tawhid podredila Al Kajdi v Iraku, januarja 2006 pa se je ta skupaj s petimi drugimi skupinami združila v krovno organizacijo Mujahideen Shura Council. Vprašanje je, če je to del normalne evolucije odporniškega gibanja, ki po teoriji prehodi pot od začetnega, nepovezanega odporništva, do gverilskega vojskovanja in nazadnje do vojne gibanja ali pa gre za združevanje podobnih skupin pred dokončnim obračunom znotraj odporniške skupnosti. Poročila namreč govorijo, da znotraj odporniških skupin prihaja do nevarnih trenj med odporniki domačini in tujimi islamisti in da so skupine začele poudarjati svoj nacionalni, iraški predznak, tuje ekstremiste pa odrivajo stran, zaradi njihovih brutalnih metod.

V **Hipotezi 2** sem trdil, da *se odporniki odzivajo na protiukrepe nasprotne strani in da uporabljajo vse bolj razvite metode delovanja*. To hipotezo lahko brez zadržkov potrdim, saj so iraške odporniške skupine pokazale presenetljivo fleksibilnost ter inovativnost pri razvoju in uporabi novih orožij, taktik, organizacijskih oblik, sodobnih komunikacij. Pri izdelavi IED so v začetku uporabljali manjše artilerijske projekte in eksploziv, čez čas so bili zmožni pod cesto namestiti pol tone težko letalsko bombo in uničiti tank Abrams. Izredno so razvili način maskiranja in tehnike sprožanja bomb; od primitivnih načinov na začetku odpora so prišli do daljinskega sprožanja bomb prek mobilnih telefonov, senzorjev za odpiranje garažnih vrat in podobno. Z verižnim IED napadom so lahko naenkrat udarili ob bok celemu konvoju vozil. Za preboj obrambnih barikad pred varovanimi stavbnimi kompleksi, so uporabili dva samomorilca-avtobombi, prvi je prebil blokado, drugi se je razstrelil znotraj varovanega območja. Za razvijanje tehnik obrambe pred IED in njihovega odkrivanja je Pentagon ustanovil posebno združeno skupino z ogromnim proračunom, vendar predstavniki ameriške vojske priznavajo, da so odporniki vedno korak pred njimi.

Hipoteza 3 pravi, da *se skozi čas in z napredkom v iraškem političnem procesu napadi odpornikov ne zmanjšujejo, pač pa povečujejo in da pomembni politično-družbeni dogodki v državi aktivnost odporništva še povečajo*. Za potrditev ali ovržbo te hipoteze je potreben natančnejši pregled dognanj iz analize. Rečemo lahko, da bežen pogled na Priloge E, F, G potrdi, da se vrednosti pri več kategorijah sčasoma višajo in da je v določenih mesecih opaziti izrazite skoke ali padce vrednosti. V I. obdobju so napadi odpornikov naraščali do novembra 2003, nakar

so koalicijske sile z obsežnimi vojaškimi operacijami to začetno odpornišvo precej zatrlle, zato je bilo v naslednjih mesecih izvedenih manj napadov, dokler niso aprila 2004 odporniki spet udarili z vso močjo. Da aretacija Sadama Huseina nima zveze z zmanjšanjem napadov, kaže dejstvo, da je bilo v drugi polovici decembra 2003, tj. po aretaciji, ubitih dvakrat več koalicijskih vojakov, kot v prvi polovici meseca pred njo. V II. obdobju je število napadov močno poskočilo aprila, s tem da je bilo 55 % več napadov na koalicijske sile, najvišjo vrednost dotlej pa je doseglo avgusta 2004. Aprilsko eskalacijo nasilja je povzročil ameriški napad na Faludžo I. in sočasna prva vstaja Mahdijeve vojske, milice šiitskega klerika Muktade al-Sadra, avgustovsko nasilje v prvi vrsti izhaja iz druge vstaje omenjene milice. Vmes so Američani 28. junija, dva dni pred načrtovanim rokom, predali oblast v Iraku začasnim iraškim oblastem. Junija so tako odporniki povečali napade, da bi zmotili predajo oblasti in dodatno destabilizirali državo. Ta mesec je Irak pretreslo več smrtonosnih eksplozij (marca, aprila in maja je bilo po 9 velikih bombnih napadov na mesec, junija kar 19, julija potem 11), samo 24. junija je bilo tako v bombnih napadih ubitih čez 100 ljudi. V III. obdobju so odporniški napadi naraščali, višek so dosegli novembra 2004 in januarja 2005, nakar so močno upadli. Novembra se je odvila bitka za Faludžo II., zato so takrat odporniki izvedli po 77 napadov na dan, januarja 2005 pa so v Iraku potekale volitve za ustavodajni zbor, kar so odporniki na vsak način hoteli preprečiti. Napadali so Iraške varnostne sile, civiliste, politike, samo na dan volitev pa so v vsej državi napadli kar 300 krat. Število napadov je potem upadlo, nakar je začelo naraščati aprila 2005 in je oktobra 2005, v času ustavodajnega referendumu in meseca ramadana doseglo število 3.190 napadov, kar je največ v vseh 32 mesecih moje raziskave. Opazimo torej, da so se napadi povečali vedno ob večjih vojaških operacijah in pred političnimi mejniki, kot so volitve.

Kakor so potekali ciklusi v povečevanju napadov, tako se to odraža pri civilnih žrtvah in žrtvah med Iraškimi varnostnimi silami. Trend v številu civilnih žrtev na mesec se je dvigoval, bolj se je razplamtevalo sektaško nasilje oz. državljanska vojna. Enako so se napadi na Iraške varnostne sile stopnjevali, bolj se je novi Irak postavljajal na noge. Niso pa naraščale vse vrste napadov. Ugrabitve so na primer dosegle vrh v II. obdobju, v III. in v IV. obdobju je bilo ugrabitev vse manj pa tudi usmrčitve ugrabljenih ljudi so bile vse bolj redke. Napadi na naftno infrastrukturo so vrh dosegli v III. obdobju, v IV. obdobju pa jih je bilo že 50 % manj.

Zanimalo me je še, katere odporniške metode so bile najbolj smrtonosne za koalicijske sile. Iz Priloge H je razvidno, da je bilo največ smrtnih žrtev zaradi sovražnega ognja (strelno

orožje) in zaradi IED. Zaradi sovražnega ognja je v obdobjih I, II, III umrlo 46 %, 44,8 %, 49,5 % ameriških vojakov, zaradi IED pa 26,6 %, 31,3 %, 30,4 %. V IV. obdobju so primat prevzele IED, zaradi njih je umrlo kar 63,7 %, medtem ko zaradi sovražnega ognja 21,8 % ameriških vojakov.

Kakšen je izkupiček vojne v Iraku do konca leta 2005? Kot prvo: okrog 30.000 mrtvih iraških civilistov, neznano število ubitih odpornikov, porušena mesta in infrastruktura, država zapadla v vrtinec državljanske vojne. Kot drugo: 2.247 mrtvih koalicijskih vojakov, ameriških vojakov ranjenih vsaj 15.809, Američani so za vojno in rekonstrukcijo Iraka porabili več sto milijard dolarjev, cene nafte na svetovnem trgu so se povzpele v višave. Najslabše pri vsem tem pa je, da v Iraku še vedno ni miru, da se država pogloblja še globlje v medsektaško vojno. Ni pomagalo prijetje Sadama Huseina, ne likvidacija Al Zarkawija, ne svobodne in demokratične volitve. Iračani morajo očitno na novo izmeriti moči v državi, porazdeliti pozicije med glavne igralce in sami ustvariti sistem, v kakršnem hočejo živeti. Če bo to islamski kalifat, so ZDA z odstranitvijo Sadama Huseina napravile največjo napako v svojih dvesto let obstoja.

11. VIRI

Knjige:

1. *A Dictionary of World History* (2000) New York: Oxford University Press.
2. Bond, Brian (1998) *The Pursuit of Victory: From Napoleon to Saddam Hussein*. Oxford, New York itn.: Oxford University Press.
3. Bowker, John ur. (1997) *The Oxford Dictionary of World Religions*. Oxford in New York: Oxford University Press.
4. *Dictionary of Military Terms* (1999) US Department of Defense. London: Greenhill Books; Pennsylvania: Stackpole Books.
5. Grizold, Anton (1999) *Obrambni sistem Republike Slovenije*. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
6. Hiro, Dilip (1996) *Dictionary of The Middle East*. Houndmills etc.: MacMillan Press Ltd.
7. Laqueur, Walter (1984) *Guerrilla: A Historical And Critical Study*. Boulder and London: Westview Press.

8. Miller, Judith, Mylroie, Laurie (1990) *Saddam Hussein And the Crisis in the Gulf*. New York in Toronto: Times News Random House, Inc.
9. *Opći religijski leksikon* (2002) Zagreb: leksikografski zavod Miroslav Krleža.
10. *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (1970) A – H. Ljubljana: SAZU.
11. Šterbenc, Primož (2005) *Šiiti: geneza, doktrina in zgodovina odnosov s suniti*. Ljubljana: FDV.
12. *The New Encyclopaedia Britannica* (2002) 15. izdaja, 21. knjiga. Chicago, London itn.: Encyclopaedia Britannica, Inc.
13. Tripp, Charles (2000) *A History of Iraq*. Cambridge: Cambridge University Press.
14. *U.S. Army Counter guerrilla Operations Handbook* (2004) Department of the Army. Guilford, Connecticut.
15. Žabkar, Anton (2004a) *Marsova dediščina: metode in smeri razvoja*. 2. knjiga. Ljubljana: FDV.
16. Žabkar, Anton (2004b) *Pehotni oborožitveni sistemi: stanje in smeri razvoja (2004–2014)*. Ljubljana: FDV.

Članki v znanstvenih in strokovnih revijah, prispevki v zbornikih:

17. Aaron, Christopher (2005) Kidnappings endanger reconstruction in Iraq. *Jane's Intelligence Review* 17 (3), 8–13.
18. Barnett, Neil (2004) Mahdi Army uprising poses challenge to Iraqi government. *Jane's Intelligence Review* 16 (9), 20–23.
19. Blanche, Ed (2004) Ansar al-Islam bolsters European network. *Jane's Intelligence Review* 16 (10), 18–21.
20. Clarke, Michael (2004) The Diplomacy That Led to War in Iraq. V Cornish, Paul (ur.) *The Conflict in Iraq, 2003*, 27–58. New York: Palgrave Macmillan.
21. Corera, Gordon (2004) Iraq provides lessons in nation building. *Jane's Intelligence Review* 16 (1), 30–33.
22. Garnett, John C. (2004) Unfinished Business. V Cornish, Paul (ur.) *The Conflict in Iraq, 2003*, 250–263. New York: Palgrave Macmillan.

23. Knights, Michael (2004) Short-term stabilisation in Iraq could have long-term costs. *Jane's Intelligence Review* 16 (6), 26–29.
24. Knights, Michael (2005a) Battle for Iraq lies in the south. *Jane's Intelligence Review* 17 (6), 12–15.
25. Knights, Michael (2005b) US Responds to Iraq IED threat. *Jane's Intelligence Review* 17 (11), 12–17.
26. Knights, Michael (2006) Iraqi critical infrastructure faces sophisticated threat. *Jane's Intelligence Review* 18 (1), 20–25.
27. Knights, Michael, Snyder, Zack (2005) The role played by funding in the Iraqi insurgency. *Jane's Intelligence Review* 17 (8), 8–15.
28. Verdirame, Guglielmo (2004) International Law and the Use of Force against Iraq. V Cornish, Paul (ur.) *The Conflict in Iraq*, 2003, 92–104. New York: Palgrave Macmillan.
29. White, Jeffrey, Philips, Ryan (2004) Sadrist revolt provides lessons for counterinsurgency in Iraq. *Jane's Intelligence Review* 16 (8), 22–28.
30. Wilkinson, Philip, Garden, Tim (2004a) Military Concepts and Planning. V Cornish, Paul (ur.) *The Conflict in Iraq*, 2003, 107–119. New York: Palgrave Macmillan.
31. Wilkinson, Philip, Garden, Tim (2004b) Campaign Analysis; Ground and Air Forces. V Cornish, Paul (ur.) *The Conflict in Iraq*, 2003, 120–133. New York: Palgrave Macmillan.

Dokumenti:

32. *A Face and A Name: Civilian Victims of Insurgent Groups in Iraq* (2005) Human Rights Watch. Volume 17, No. 9(E). Dostopno na <http://www.aina.org/reports/hrwiraq2005.pdf> (8. julij 2006).
33. Alexander, Christopher, Kyle, Charles, McCallister, William S. (14. november 2003) *The Iraqi Insurgent Movement*. Dostopno na <http://www.comw.org/warreport/fulltext/03alexander.pdf> (31. maj 2006).
34. Al-Marashi, Ibrahim (december 2004) *Iraq's Hostage Crisis: Kidnappings, Mass Media and the Iraqi Insurgency*. *The Middle East Review of International Affairs* 8 (4). Dostopno na <http://meria.idc.ac.il/journal/2004/issue4/al-marashi.pdf> (20. junij 2006).

35. *Background Information on Foreign Terrorist Organizations: Definition of Terrorist Activity used in these Designations* (8. oktober 1999) U.S. Department of State: Released by the Office of Counterterrorism. Dostopno na http://www.state.gov/www/global/terrorism/fto_info_1999.html (1. marec 2006).
36. Baram, Amatzia (2005) *Who Are the Insurgents? Sunni Arab Rebels in Iraq*. Special Report. Washington: United States Institute for Peace. Dostopno na <http://www.usip.org/pubs/specialreports/sr134.pdf> (30. maj 2006).
37. Carter, Linwood B. (28. november 2005) *CRS Report for Congress, Iraq: Summary of U.S. Forces*. The Library of Congress: Congressional Research Service. Dostopno na <http://fpc.state.gov/documents/organization/58273.pdf> (3. maj 2006).
38. Christoff, Joseph A. (2005) *Rebuilding Iraq: Preliminary Observations on Challenges in Transferring Security Responsibilities to Iraqi Military and Police*. Testimony Before the Committee on Government Reform, House of Representatives. GAO-05-431T: United States Government Accountability Office. Dostopno na http://www.globalsecurity.org/military/library/congress/2005_hr/050314-christoff.pdf (7. september 2006).
39. Christoff, Joseph A. (2006) *Rebuilding Iraq: Stabilization, Reconstruction, and Financing Challenges*. Testimony Before the Committee on Foreign Relations, United States Senate. GAO-06-428T: United States Government Accountability Office. Dostopno na <http://www.globalsecurity.org/military/library/report/gao/d06428t.pdf> (1. avgust 2006).
40. Conneta, Carl (2005) *Vicious Circle: The Dynamics of Occupation and Resistance in Iraq*. Part One. Patterns of Popular Discontent. Project on Defense Alternatives Research Monograph #10. Cambridge, Massachusetts: Commonwealth Institute. Dostopno na <http://www.comw.org/pda/fulltext/0505rm10.pdf> (18. julij 2006).
41. Cordesman, Anthony (2005) *Iraqi Force Development: Can Iraqi Forces Do The Job?* Washington: Center for Strategic and International Studies. Dostopno na http://www.csis.org/media/csis/pubs/051129_iraqforcedev.pdf (21. maj 2006).
42. Cordesman, Anthony (2006a) *Iraq's Evolving Insurgency and the Risk of Civil War*. Washington: Center for Strategic and International Studies. Dostopno na <http://www.comw.org/warreport/fulltext/0604cordesman.pdf> (19. junij 2006).

43. Cordesman, Anthony (2006b) *The Quarterly Report on "Measuring Stability and Security in Iraq": Fact, Fallacy, and an Overall Grade of "F"*. Washington: Center for Strategic and International Studies. Dostopno na http://www.csis.org/media/csis/pubs/0605_iraquarterlyreport.pdf (13. julij 2006).
44. Cordesman, Anthony (2006c) *Iraq's Evolving Insurgency: The Nature of Attacks and Patterns and Cycles in the Conflict*. Washington: Center for Strategic and International Studies. Dostopno na http://www.csis.org/media/csis/pubs/060203_iraqicombattrends.pdf (28. junij 2006).
45. Cordesman, Anthony, Obaid, Nawaf (2005) *Saudi Militants in Iraq: Assessments and Kingdom's Response*. Washington: Center for Strategic and International Studies. Dostopno na <http://www.globalpolicy.org/security/issues/iraq/resist/2005/0919saudimilitants.pdf> (3. april 2006).
46. *CPA Order No.22: Creation Of A New Iraqi Army* (18. avgust 2003). Dostopno na http://www.iraqcoalition.org/regulations/20030818_CPAORD_22_Creation_of_a_New_Iraqi_Army.pdf (27. maj 2006).
47. Diamond, Larry (2004) *What Went Wrong In Iraq*. Foreign Affairs. Dostopno na http://iis-db.stanford.edu/pubs/20702/What_Went_Wrong_in_Iraq.pdf (16. junij 2006).
48. Eisenstadt, Michael, White, Jeffrey (2005) *Assessing Iraq's Sunni Arab Insurgency*. Policy Focus #50. Washington: The Washington Institute for Near East Policy. Dostopno na <http://www.washingtoninstitute.org/pubPDFs/PolicyFocus50.pdf> (4. junij 2006).
49. *Electronic Propaganda of the Iraqi Insurgency* (2005) Arlington: Amena Consulting Group Llc, http://www.wadinet.de/news/dokus//Electronic_Propaganda_Study.pdf (29. junij 2006).
50. *Foreign Terrorist Organizations: Fact Sheet* (30. januar 2003) U.S. Department of State: Office of Counterterrorism. Dostopno na <http://www.state.gov/s/ct/rls/fs/2003/17067.htm> (23. marec 2006).
51. Glaser, Daniel (2005) *Testimony of Acting A/S Glaser on Financing for the Iraqi Insurgency*. Js-2658. Press Room: The Department of the Treasury. Dostopno na <http://www.ustreas.gov/press/releases/js2658.htm>, (28. junij 2006).

52. Hoffman, Bruce (2004) *Insurgency and Counterinsurgency in Iraq*. OP-127-IPC/CMEPP: RAND National Security Research Division. Dostopno na http://www.rand.org/pubs/occasional_papers/2005/RAND_OP127.pdf (21. julij 2006).
53. *In Their Own Words: Reading The Iraqi Insurgency* (2006) International Crisis Group: Middle East Report N°50. Dostopno na http://www.crisisgroup.org/library/documents/middle_east__north_africa/iraq_iran_gulf/50_in_their_own_words_reading_the_iraqi_insurgency.pdf (23. junij 2006).
54. Iraq Index (9. januar 2004) *Tracking Variables of Reconstruction & Security in Post-Saddam Iraq*. Washington: The Brookings Institution. Dostopno na <http://www.brookings.edu/fp/saban/iraq/index20040109.pdf> (1. avgust 2006).
55. Iraq Index (13. februar 2004) *Tracking Variables of Reconstruction & Security in Post-Saddam Iraq*. Washington: The Brookings Institution. Dostopno na <http://www.brookings.edu/fp/saban/iraq/index20040213.pdf> (7. avgust 2006).
56. Jones, Ronald H. (2005) *Terrorist Beheadings: Cultural and Strategic Implications*. Strategic Studies Institute: U.S. Army War College. Dostopno na <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdf/files/pub608.pdf> (7. julij 2006).
57. Katzman, Kenneth (30. marec 2006) *Iraq: Elections, Government, and Constitution*. CRS Report for Congress RS21968. The Library of Congress: Congressional Research Service. Dostopno na http://www.opencrs.com/rpts/RS21968_20060330.pdf (29. julij 2006).
58. McFate, Montgomery (2005) *Iraq: The Social Context of IEDs*. Military Review, May-June 2005. Dostopno na <http://usacac.leavenworth.army.mil/CAC/milreview/download/English/MayJun05/mcfate.pdf> (29. junij 2006).
59. *Measuring Stability And Security in Iraq* (julij 2005) Report to Congress. Dostopno na <http://www.defense.gov/news/Jul2005/d20050721secstab.pdf> (3. marec 2006).
60. *Measuring Stability And Security in Iraq* (oktober 2005) Report to Congress. Dostopno na http://www.defense.gov/pubs/20051013_publication_OSSRF.pdf (3. marec 2006).
61. Metz, Steven, Millen, Raymond (2004) *Insurgency In Iraq And Afghanistan: Change And Continuity*. National Intelligence Council, prispevek na delavnici Changing Nature of Warfare. Dostopno na

- http://www.dni.gov/nic/PDF_GIF_2020_Support/2004_05_25_papers/insurgency.pdf (19. junij 2006).
62. *National Strategy for Victory in Iraq* (november 2005) National Security Council. Dostopno na http://www.whitehouse.gov/infocus/iraq/iraq_national_strategy_20051130.pdf (19. maj 2006).
63. O'Hanlon, Michael E., Kamp, Nina (2006) *Iraq Index: Tracking Variables of Reconstruction & Security in Post-Saddam Iraq*. Washington: The Brookings Institution. Dostopno na <http://www.brookings.edu/fp/saban/iraq/index.pdf> (4. maj 2006).
64. *President Bush and Prime Minister Allawi Press Conference* (23. september 2004) The White House, Office of the Press Secretary. Dostopno na <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2004/09/20040923-8.html> (3. september 2006).
65. *Res. VS 1546* (2004) United Nations. Dostopno na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/381/16/PDF/N0438116.pdf?OpenElement> (4. maj 2006).
66. Shanahan, Rodger (2004) *The Islamic Da'wa Party: Past Development and Future Prospects*. Middle East Review of International Affairs 8 (2), 16–25. Dostopno na <http://meria.idc.ac.il/journal/2004/issue2/shanahan.pdf> (19. junij 2006).
67. *Suicide Bombing in the COE* (15. avgust 2005) DCSINT Handbook No. 1.03. Fort Leavenworth, Kansas: U.S. Army Training and Doctrine Command. Dostopno na <http://www.mipt.org/pdf/Suicide-Bombing-in-the-COE.pdf> (9. julij 2006).
68. White, Jeffrey, Schmidmayr, Michael (2003) *The Resistance in Iraq*. Dostopno na <http://www.washingtoninstitute.org/opedsPDFs/4224efa51926d.pdf> (29. maj 2006).
69. *World Urbanization Prospects: The 2003 Revision* (2004) United Nations: Department of Economic And Social Affairs. Dostopno na <http://www.un.org/esa/population/publications/wup2003/WUP2003Report.pdf> (28. marec 2006).

Ostali internetni viri:

70. Abdul-Ahad, Ghaith (2005) *Intervju*. Frontline: The Insurgency. Dostopno na <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/insurgency/interviews/abduhad.html> (1. julij 2006).
71. Abedin, Mahan (2003) *Dossier: Hezb al-Daawa al-Islamiyya*. Middle East Intelligence Bulletin. Dostopno na http://www.meib.org/articles/0306_iraqd.htm (19. junij 2006).
72. *Abu Musab al-Zarkawi*. Quick Seek Encyclopedia. Dostopno na http://encyclopedia.quickseek.com/index.php/Abu_Musab_al-Zarkawi (30. junij 2006).
73. *Al-Qaeda Organization in the Land of the Two Rivers*. Terrorism Knowledge Base. Dostopno na <http://www.tkb.org/Group.jsp?groupID=4416> (8. junij 2006).
74. *Ansar al-Islam*. Terrorism Knowledge Base. Dostopno na <http://www.tkb.org/Group.jsp?groupID=3501> (8. junij 2006).
75. *Ansar al Islam (Supporters of Islam)*. Global Security. Dostopno na http://www.globalsecurity.org/military/world/para/ansar_al_islam.htm (8. junij 2006).
76. *Ansar al-Sunnah Army*. Terrorism Knowledge Base. Dostopno na <http://www.tkb.org/Group.jsp?groupID=3921> (8. junij 2006).
77. *Badr Corps: SCIRI*, spletna stran Supreme Council for the Islamic Revolution in Iraq. Dostopno na http://www.sciri.btinternet.co.uk/English/About_Us/Badr/badr.html (19. junij 2006).
78. *Battle for Fallujah, our warfighters towered in maturity and guts* (28. april 2005) Talking Proud. Dostopno na <http://www.talkingproud.us/Military042805B.html> (29. julij 2006).
79. Beehner, Lionel (20. maj 2005) *Iraq: Insurgency Goals*. Council on Foreign Relations. Dostopno na <http://www.cfr.org/publication.html?id=8117> (19. maj 2006).
80. Buncombe, Andrew, Cockburn, Patrick (26. februar 2006) *Iraq's Death Squads: On the Brink of Civil War*. The Independent. Dostopno na <http://www.commondreams.org/headlines06/0226-01.htm> (7. avgust 2006).
81. Burkay, Kemal. *The Kurdish Question – Its History And Present Situation*. Dostopno na <http://members.aol.com/KHilfsvere/Kurds.html> (9. marec 2006).
82. *Bush calls end to 'major combat'* (2. maj 2003) CNN. Dostopno na <http://www.cnn.com/2003/WORLD/meast/05/01/sprj.irq.main/> (3. marec 2006).

83. CENTCOM: FAQ. Dostopno na
<http://www.centcom.mil/sites/uscentcom1/Shared%20Documents/CENTCOM%20FAQ.htm>
 (4. maj 2006).
84. *Coalition Deaths By Province*. Iraq Coalition Casualty Count. Dostopno na
<http://www.icasualties.org/oif/Province.aspx> (7. september 2006).
85. Cockburn, Patrick (15. maj 2005) *Iraq is a bloody no man's land. America has failed to win the war. But has it lost it?* Global Policy Forum. Dostopno na
<http://www.globalpolicy.org/security/issues/iraq/occupation/2005/0515bloody.htm> (27. maj 2006).
86. Cole, Juan (24. maj 2004) *Portrait of a Rebellion: Shiite insurgency in Iraq bedevils U.S.* In *These Times*. Dostopno na
http://www.inthesetimes.com/site/main/article/portrait_of_a_rebellion/ (21. julij 2006).
87. Daragahi, Borzou (24. junij 2004) *Fallujah ruled Taliban-style*. Post-Gazette. Dostopno na
<http://www.post-gazette.com/pg/04176/336754.stm> (20. julij 2006).
88. *Database: incident code x453*. Iraq Body Count. Dostopno na
http://www.iraqbodycount.net/database/bodycount_count_down.php (7. september 2006).
89. *Der Angriff auf Sarkawi* (8. junij 2006) Spiegel Online. Dostopno na
<http://www.spiegel.de/politik//ausland/0,1518,420335,00.html> (30. junij 2006).
90. *Der Mann, der Juba überlebte* (8. januar 2006) Spiegel Online. Dostopno na
<http://www.spiegel.de/panorama/0,1518,394137,00.html> (8. julij 2006).
91. *Fatalities By Month*. Iraq Coalition Casualty Count. Dostopno na
<http://www.icasualties.org/oif/prdDetails.aspx?hndRef=5-2003> (20. julij 2006).
92. Finer, Jonathan (10. september 2005) *Security contractors in Iraq under scrutiny after shootings*. Washington Post. Dostopno na http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/09/09/AR2005090902136_pf.html (9. julij 2006).
93. Glanz, James (21. februar 2005) *Insurgents wage precise attacks on Baghdad fuel*. The New York Times. Dostopno na
<http://www.nytimes.com/2005/02/21/international/middleeast/21sabotage.html?ex=1266728400&en=e6cd21940411c4f5&ei=5088> (9. julij 2006).
94. Glanz, James, Shanker, Thom (29. september 2004) *Iraq Study Sees Rebels' Attacks as Widespread*. The New York Times. Dostopno na

- <http://www.nytimes.com/2004/09/29/international/middleeast/29attacks.html?ei=5088&en=7a7081b5e3ceb527&ex=1254110> (3. september 2006).
95. Goldfarb, Michael (4. maj 2006) *Improvised Explosive Disaster*. Weekly Standard. Dostopno na <http://www.discoverthenetwork.org/Articles/Improvised%20Explosive%20Disaster.html> (10. julij 2006).
96. *Helicopters shot down or crashed in Iraq* (1. avgust 2004) The Associated Press. Dostopno na http://www.usatoday.com/news/world/iraq/2004-01-08-helicopter-list_x.htm (16. julij 2006).
97. *History of Iraq*. Global Security. Dostopno na <http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/historical.htm> (3. april 2006).
98. Hollis, Patrecia Slayden (marec-april 2006) *Second Battle of Fallujah – Urban Operations in a New Kind of War*. Intervju z generalom Johnom F. Sattlerjem, poveljnikom 1MEF. Field Artillery. Dostopno na http://sill-www.army.mil/FAMAG/2006/MAR_APR_2006/MAR_APR_06_PAGES_4_9.pdf (29. julij 2006).
99. *Hostile/Non-Hostile Deaths*. Iraq Coalition Casualty Count. Dostopno na <http://www.icasualties.org/oif/HNH.aspx> (7. september 2006).
100. *Iraq Coalition Troops*. Global Security. Dostopno na http://www.globalsecurity.org/military/ops/iraq_orbat_coalition.htm (1. maj 2006).
101. *Iraq' death squad caught in act'* (16. februar 2006) BBC. Dostopno na http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4719252.stm (7. avgust 2006).
102. *Iraq detainees 'found starving'* (16. november 2005) BBC. Dostopno na http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4440134tm (7. avgust 2006).
103. *Iraq draft constitution approved, officials say* (25. oktober 2005) Associated Press. Dostopno na <http://www.msnbc.msn.com/id/9803257/> (7. avgust 2006).
104. *Iraq Facilities*. Global Security. Dostopno na <http://www.globalsecurity.org/military/facility/iraq-intro.htm> (9. maj 2006).
105. *Iraq Maps*. Global Security. Dostopno na <http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/images/iraq-map-group1.gif> (5. september 2006).

106. *Iraq Occupation Timeline: August-December 2003* (februar 2004) AFSC – American Friends Service Committee. Dostopno na <http://www.afsc.org/iraq/guide/OccupationTimelineAug-Dec2003.pdf> (10. julij 2006).
107. *Iraq Occupation Timeline: January-March 2004* (april 2004) AFSC – American Friends Service Committee. Dostopno na <http://www.afsc.org/iraq/guide/OccupationTimelineJan-Mar04.pdf> (11. julij 2006).
108. *Iraq Occupation Timeline: April-June 2004* (julij 2004) AFSC – American Friends Service Committee. Dostopno na <http://www.afsc.org/iraq/guide/OccupationTimelineApril-June04.pdf> (11. julij 2006).
109. *Iraq Occupation Timeline: July-September 2004* (februar 2005a) AFSC – American Friends Service Committee. Dostopno na <http://www.afsc.org/iraq/guide/ThirdQuarterTimeline2004.pdf> (11. julij 2006).
110. *Iraq Occupation Timeline: October-December 2004* (februar 2005b) AFSC – American Friends Service Committee. Dostopno na <http://www.afsc.org/iraq/guide/FourthQuarter2004.pdf> (11. julij 2006).
111. *Iraq Occupation Timeline: January-March 2005* (april 2005) AFSC – American Friends Service Committee. Dostopno na <http://www.afsc.org/iraq/guide/FirstQuarter2005.pdf> (11. julij 2006).
112. *Iraq Occupation Timeline: April-June 2005* (september 2005) AFSC – American Friends Service Committee. Dostopno na <http://www.afsc.org/iraq/guide/2005SecondQuarter2005.pdf> (11. julij 2006).
113. *Iraq Pacification Operations*. Global Security. Dostopno na http://www.globalsecurity.org/military/ops/iraq_ongoing_mil_ops.htm (4. avgust 2006)
114. *Iraq Pipeline Watch* (10. julij 2006) Institute for the Analysis of Global Security. Dostopno na <http://www.iags.org/iraqpipelinewatch.htm> (18. julij 2006).
115. *Iraq Timeline 2003*. Council on Foreign Relations. Dostopno na http://www.cfr.org/publication/8431/iraq_timeline_2003.html (13. julij 2006).
116. *Iraq Timeline 2005*. Council on Foreign Relations. Dostopno na http://www.cfr.org/publication/8429/iraq_timeline_2005.html (1. avgust 2006).
117. *Iraq Timeline 2005*. Infoplease. Dostopno na <http://www.infoplease.com/spot/iraqtimeline4.html> (7. avgust 2006).

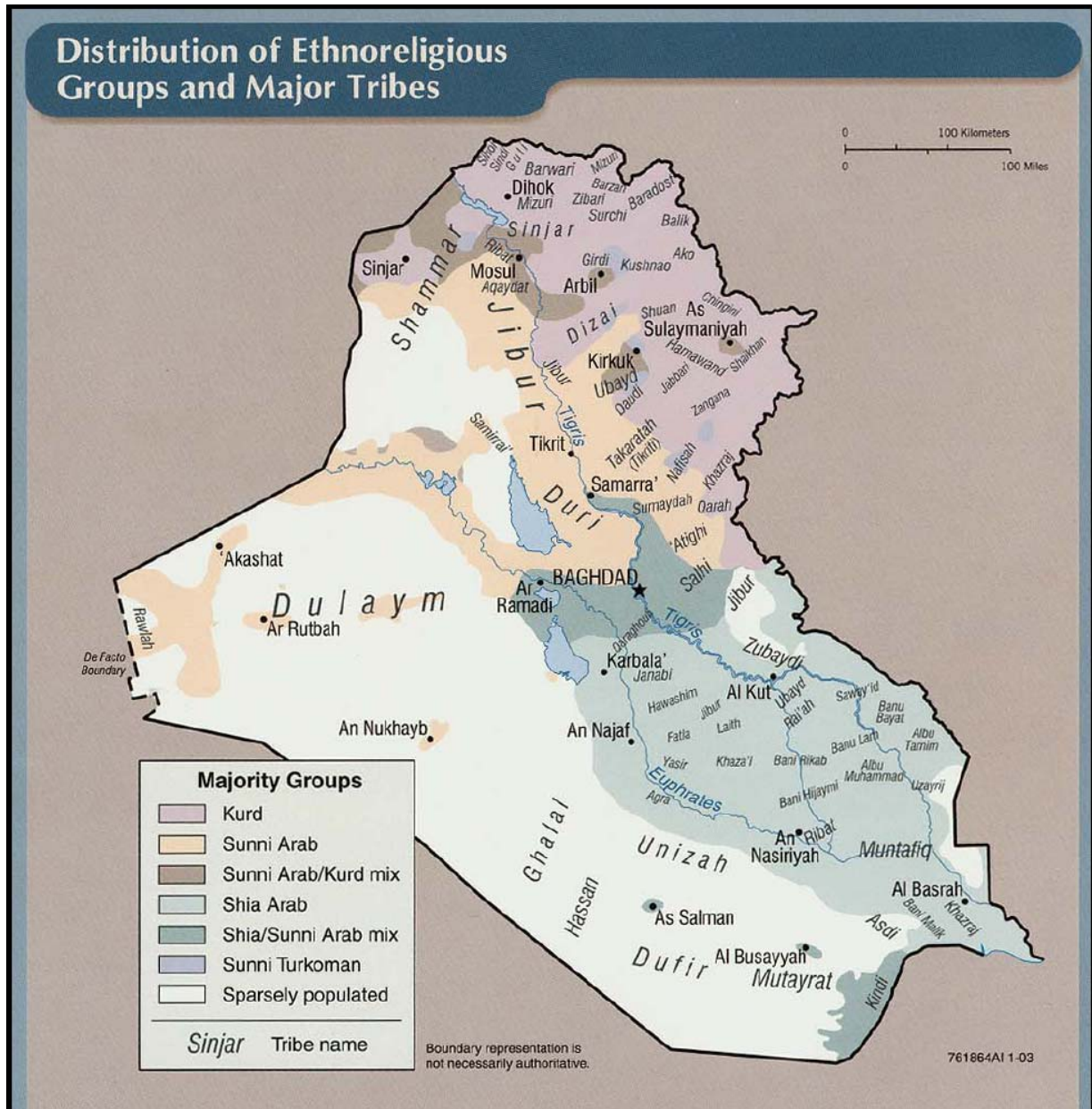
118. *Iraq War Timeline: January 2002 to July 2003* (september 2003) AFSC – American Friends Service Committee. Dostopno na <http://www.afsc.org/iraq/guide/war-timeline.pdf> (10. julij 2006).
119. *Iraq: What is the Fedayeen Saddam?* Council on Foreign Relations. Dostopno na <http://www.cfr.org/publication/7698/iraq.html> (9. junij 2006).
120. *Iraqi constitution approved by 79 percent of voters (Update 3)*. Bloomberg. Dostopno na http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=10000087&sid=amqz7dZIE3w&refer=top_world_news (5. september 2006).
121. *Iraqi Deaths*. Iraq Body Count. Dostopno na <http://www.iraqbodycount.org/oif/IraqiDeaths.aspx> (1. avgust 2006).
122. *Iraqi Deaths*. Iraq Coalition Casualty Count. Dostopno na <http://www.icasualties.org/oif/IraqiDeaths.aspx> (20. julij 2006).
123. *Iraqi Insurgency*: Quick Seek. Dostopno na <http://iraqiinsurgency.quickseek.com/> (8. julij 2006).
124. *Iraqi lawmakers OK Cabinet for new government* (28. april 2005) CNN. Dostopno na <http://www.cnn.com/2005/WORLD/meast/04/28/iraq.main/index.html> (19. marec 2006).
125. *Iraqi Military Reconstruction*. Global Security. Dostopno na <http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/iraq-corps.htm> (21. maj 2006).
126. *Islamic Army in Iraq*. Terrorism Knowledge Base. Dostopno na <http://www.tkb.org/Group.jsp?groupID=4375> (29. junij 2006).
127. Jervis, Rick (22. januar 2006) *Attacks in Iraq jumped in 2005*. USA Today. Dostopno na http://www.usatoday.com/news/world/iraq/2006-01-22-iraq-statistics_x.htm (8. avgust 2006).
128. Keiler, Jonathan F. (2005) *Who Won the Battle of Fallujah?* The Naval Institute: Proceedings. Dostopno na http://www.military.com/NewContent/0,13190,NI_0105_Fallujah-P1,00.html (20. julij 2006).
129. Knickmeyer, Ellen (22. april 2005) *Insurgents down civilian helicopter near Iraqi capital*. The Washington Post. Dostopno na <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A6493-2005Apr21.html> (8. julij 2006).
130. *Kurdistan – Kurdish Conflict*. Global Security. Dostopno na

- <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/kurdistan.htm> (9. april 2006).
131. *Multi-National Corps – Iraq*. Dostopno na <http://www.mnci.centcom.mil/mission/default.htm> (5. maj 2006).
 132. *Multi-National Force – Iraq: The Insurgency*. Dostopno na <http://www.mnf-iraq.com/threat.htm> (31. maj 2006).
 133. *Multi-National Security Transition Command – Iraq*. Dostopno na <http://www.mnstci.iraq.centcom.mil/mission.htm> (23. maj 2006).
 134. *Multiple attacks kill 100 in Iraq* (24. junij 2004) BBC. Dostopno na http://www.news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3835001.stm (7. avgust 2006).
 135. Murphy, Dan, Carroll, Jill (24. avgust 2005) *Why Iraq's Sunni fear constitution*. The Christian Science Monitor. Dostopno na <http://www.csmonitor.com/2005/0824/p01s01-woiq.html> (7. avgust 2006).
 136. *NATO's assistance to Iraq*. Dostopno na <http://www.nato.int/issues/iraq-assistance/index.html> (23. maj 2006).
 137. Naughton, Philippe (31. avgust 2005) *Hundreds of pilgrims die Baghdad bridge stampede*. Times Online. Dostopno na http://www.timesonline.co.uk/article/0,,7374-1758443_1,00.html (4. avgust 2006).
 138. *'New Europe' backs EU on Iraq* (19. februar 2003) BBC. Dostopno na <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/europe/2775579.stm> (1. maj 2006).
 139. *Office of the Iraq Programme Oil-for-Food*. United Nations. Dostopno na <http://www.un.org/Depts/oip/> (25. april 2006).
 140. *Office of the Iraq Programme Oil-for-Food: Background*. United Nations. Dostopno na <http://www.un.org/Depts/oip/background/index.html> (25. april 2006).
 141. *Operation Iraqi Freedom: Chain of Command*. Dostopno na <http://www.mnf-iraq.com/101/ScreenCaps/HighRes/3.jpg> (4. maj 2006).
 142. *Operation TELIC: Key Facts and Figures*. Dostopno na <http://www.operations.mod.uk/telic/key.htm> (4. maj 2006).
 143. Pan, Esther (2. februar 2004) *Iraq: U.S. Troop Rotation*. Council on Foreign Relations. Dostopno na <http://www.cfr.org/publication.html?id=7673> (4. maj 2006).

144. Peel, Quentin, Harding, James, Dempsey, Judy, Baker, Gerard, Graham, Robert (27. maj 2003) *The Plot That Split Old and New Europe*. Financial Times. Dostopno na <http://www.globalpolicy.org/security/issues/iraq/attack/2003/0527plot.htm> (1. maj 2006).
145. *Press Release 13*. Iraq Body Count. Dostopno na <http://www.iraqbodycount.org/press/pr13.php> (20. julij 2006).
146. Prusher, Ilene R. (10. september 2003) *Kidnapping in Iraq on the Rise*. The Christian Science Monitor. Dostopno na <http://www.csmonitor.com/2003/0910/p05s02-woiq.html> (8. avgust 2006).
147. Raphaeli, Nimrod (2004) *Understanding Muqtada al-Sadr*. The Middle East Quarterly 11 (4). Dostopno na <http://www.meforum.org/article/655> (16. junij 2006).
148. Ridolfo, Kathleen. *A Survey of Armed Groups in Iraq*. Dostopno na <http://www.rferl.org/specials/IraqCrisis/specials-armedgroups.asp> (19. junij 2006).
149. Robb, John (2004) *The Bazaar of Violence in Iraq*. Global Guerrillas. Dostopno na http://www.globalguerrillas.typepad.com/globalguerrillas/2004/07/the_bazaar_of_v.html (1. julij 2006).
150. Rory, Carroll (5. avgust 2005) *Elusive sniper saps US morale in Baghdad*. The Guardian. Dostopno na <http://www.guardian.co.uk/usa/story/0,12271,1542824,00.html> (8. julij 2006).
151. *Saddam Hussein arrested in Iraq* (14. december 2003) BBC. Dostopno na http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/3317429.stm (16. marec 2006).
152. *Salafi*. Answers.com. Dostopno na <http://www.answers.com/topic/salafi> (6. junij 2006).
153. Semple, Kirk (18. julij 2005) *A flurry of suicide bombings shakes Iraq*. International Herald Tribune. Dostopno na <http://www.ihf.com/articles/2005/07/17/news/iraq.php> (9. julij 2006).
154. *Societal Framework*. Global Security. Dostopno na <http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/society.htm> (23. marec 2006).
155. *Suicide bombs cause Iraq carnage* (11. maj 2005) BBC. Dostopno na http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4535323.stm (9. julij 2006).
156. *The Sunni Triangle*. Answers.com. Dostopno na <http://www.answers.com/topic/sunni-triangle> (29. maj 2006).

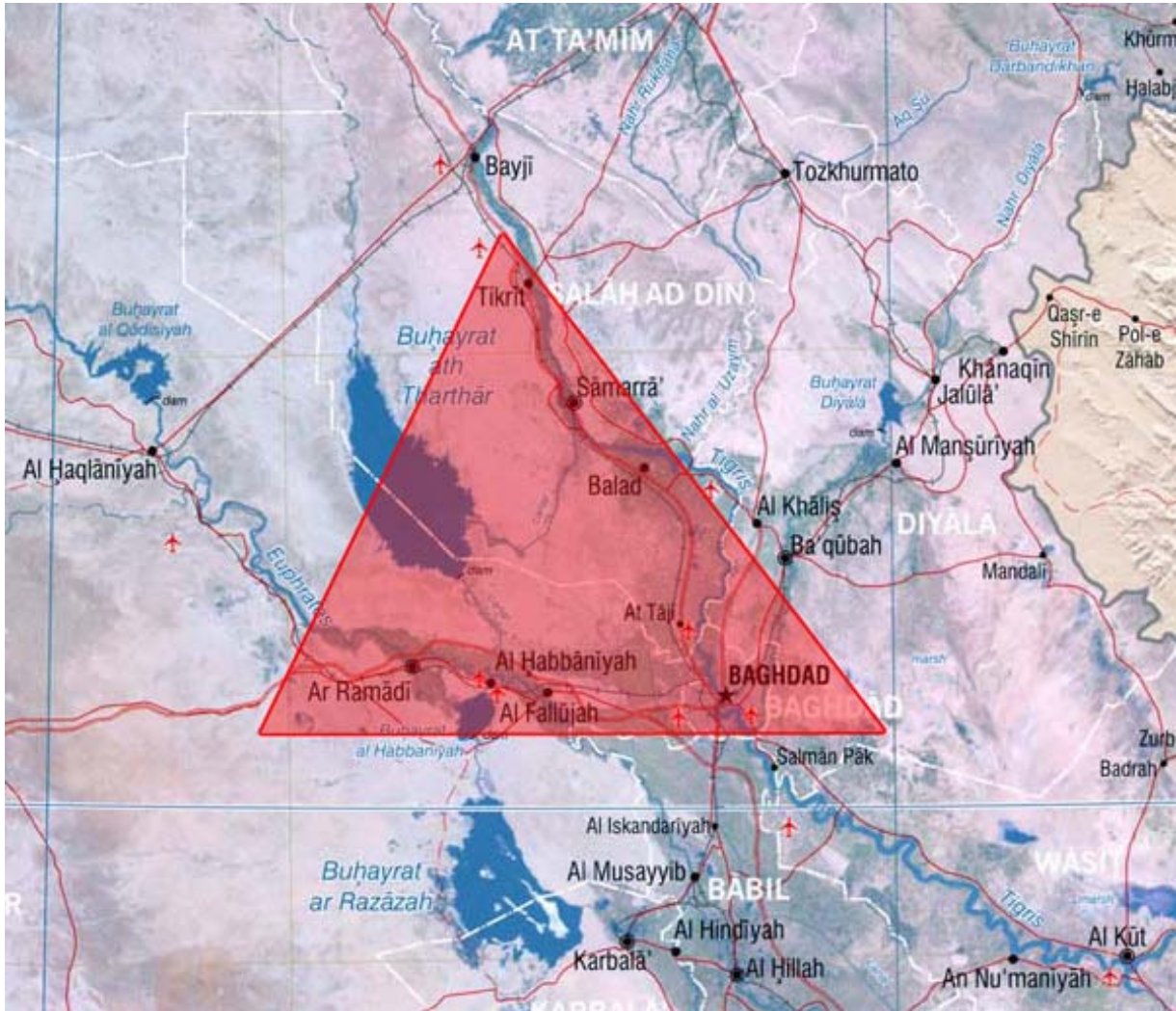
157. *The World Factbook 2005: Irak*. CIA. Dostopno na <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/iz.html> (23. marec 2006).
158. *The World Factbook 2005: Sirija*. CIA. Dostopno na <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/sy.html> (9. april 2006).
159. *The World Factbook 2005: Turčija*. CIA. Dostopno na <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/tu.html> (9. april 2006).
160. *US Forces Order of Battle*. Global Security. Dostopno na http://www.globalsecurity.org/military/ops/iraq_orbat.htm (4. maj 2006).
161. *U.S. returns sovereignty to Iraq* (28. junij 2004) CNN. Dostopno na <http://www.cnn.com/2004/WORLD/meast/06/28/iraq.handover/index.html> (19. marec 2006).
162. Walker, Tom, Hafez, Sayed (7. maj 2006) *Four UK airmen die in Iraqi attack on helicopter*. Times Online. Dostopno na http://www.timesonline.co.uk/article/0,,2089-2168940_1,00.html (8. julij 2006).
163. Ware, Michael (2005) *Intervju: Inside The Insurgency*. Frontline: The Insurgency. Dostopno na <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/insurgency/interviews/ware.html> (1. julij 2006).
164. Watson, Roland (10. januar 2005) *El Salvador-style 'death squads' to be deployed by US against Iraq militants*. Times Online. Dostopno na <http://www.timesonline.co.uk/article/0,,11069-1433353,00.html> (7. avgust 2006).
165. *What is the Fedayeen Saddam?* (31. marec 2003) Council on Foreign Relations. Dostopno na <http://www.cfr.org/publication.html?id=7698> (9. junij 2006).
166. Williams J., Carol (2. junij 2005) *Suicide Attacks Rising Rapidly*. Los Angeles Times. Dostopno na <http://www.commdreams.org/headlines05/0602-02.htm> (9. julij 2006).
167. *1920 Revolution Brigades*. Terrorism Knowledge Base. Dostopno na <http://www.tkb.org/Group.jsp?groupID=4438> (8. junij 2006).

PRILOGA A: Distribucija etnično-verskih skupin in glavnih plemen.

Vir: http://www.lib.utexas.edu/maps/middle_east_and_asia/iraq_ethno_2003.jpg (1. 9. 2006).

PRILOGA B: Sunitski trikotnik.

Vir: <http://www.answers.com/topic/sunni-triangle-jpg> (21. 7. 2006).

PRIOLOGA C: Politična karta Iraka.

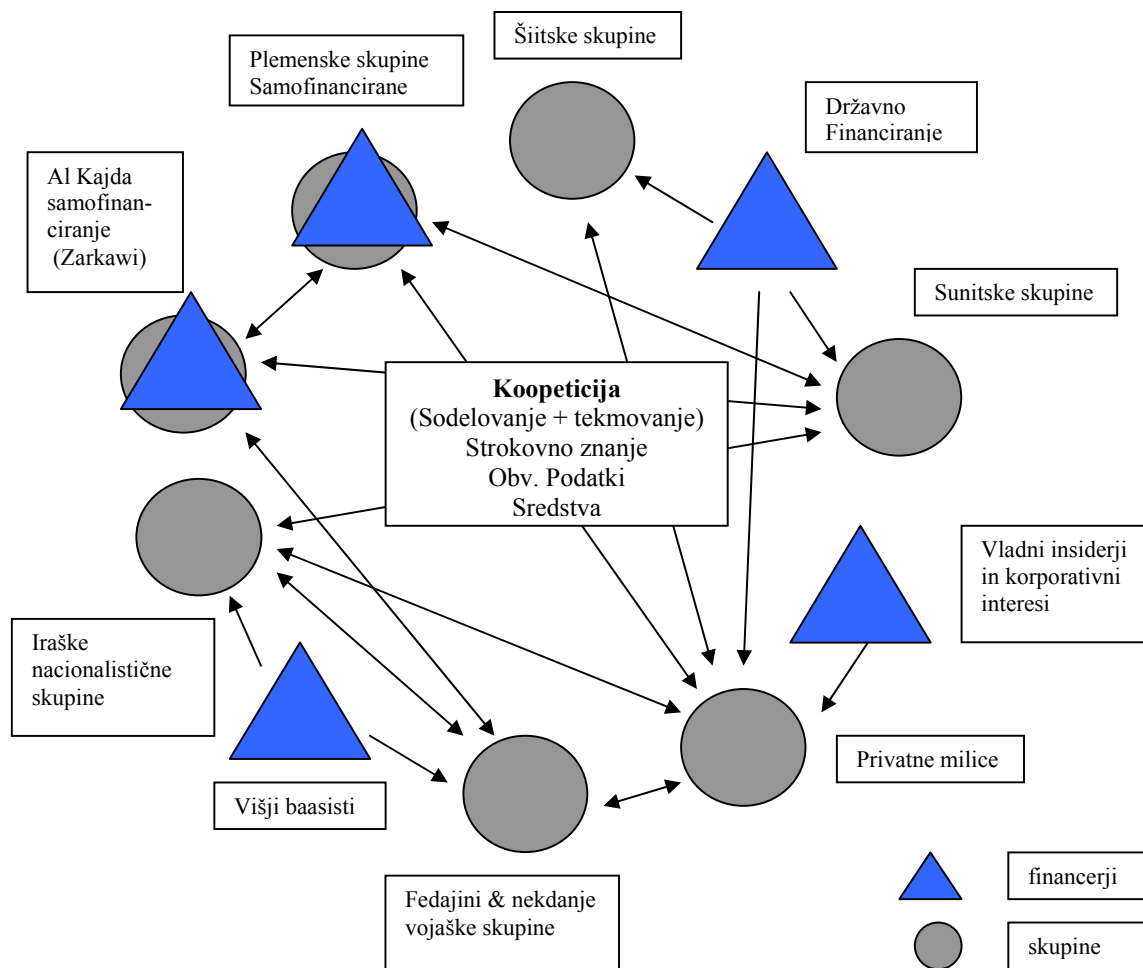

Map No. 3835 Rev. 4 UNITED NATIONS
January 2004

Department of Peacekeeping Operations
Cartographic Section

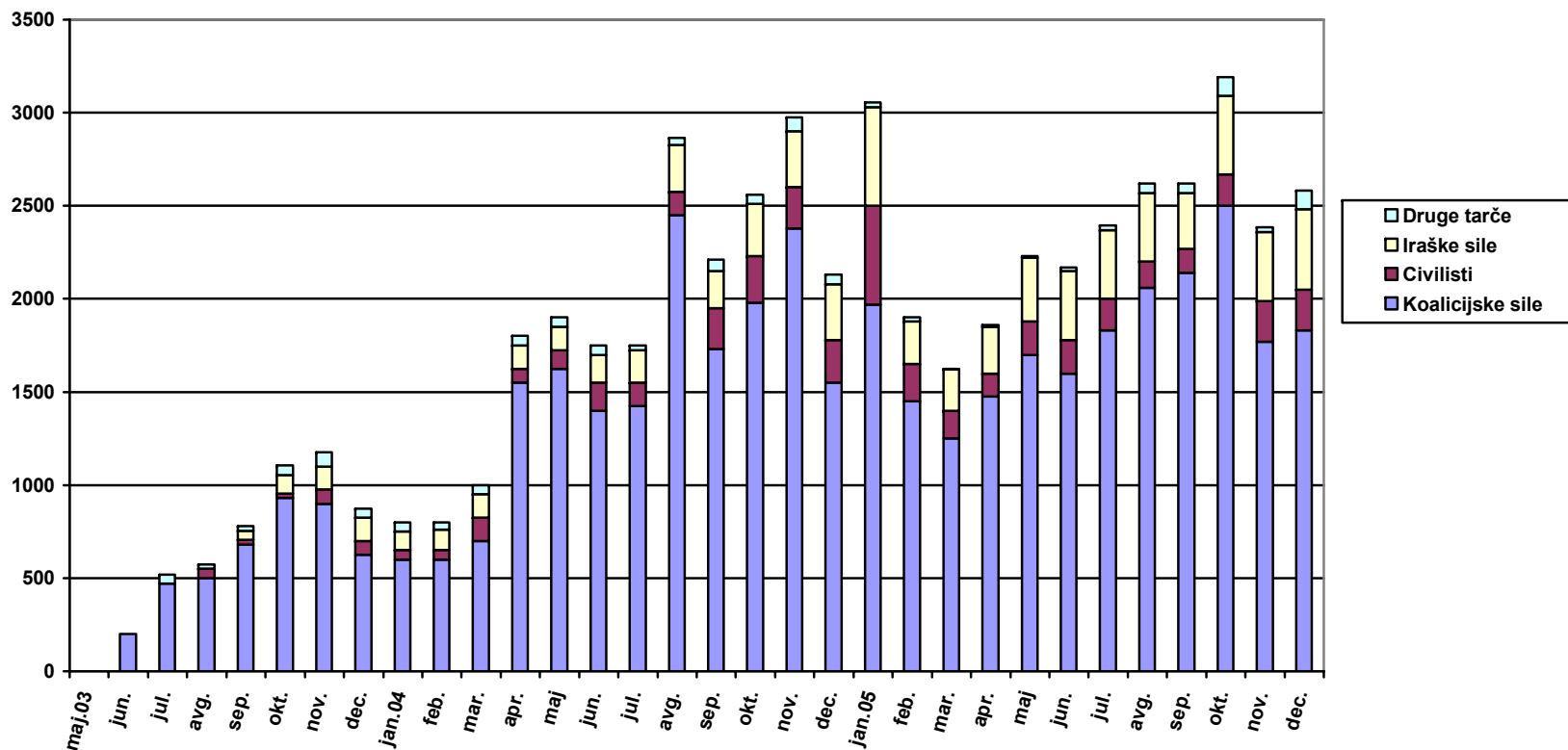
Vir: <http://www.un.org/Depts/Cartographic/map/profile/iraq.pdf> (9. 3. 2006).

PRILOGA D: Bazar nasilja v Iraku (mreža financiranja).

Vir: http://globalguerrillas.typepad.com/globalguerrillas/2004/07/the_bazaar_of_v.html
(28. 6. 2006).

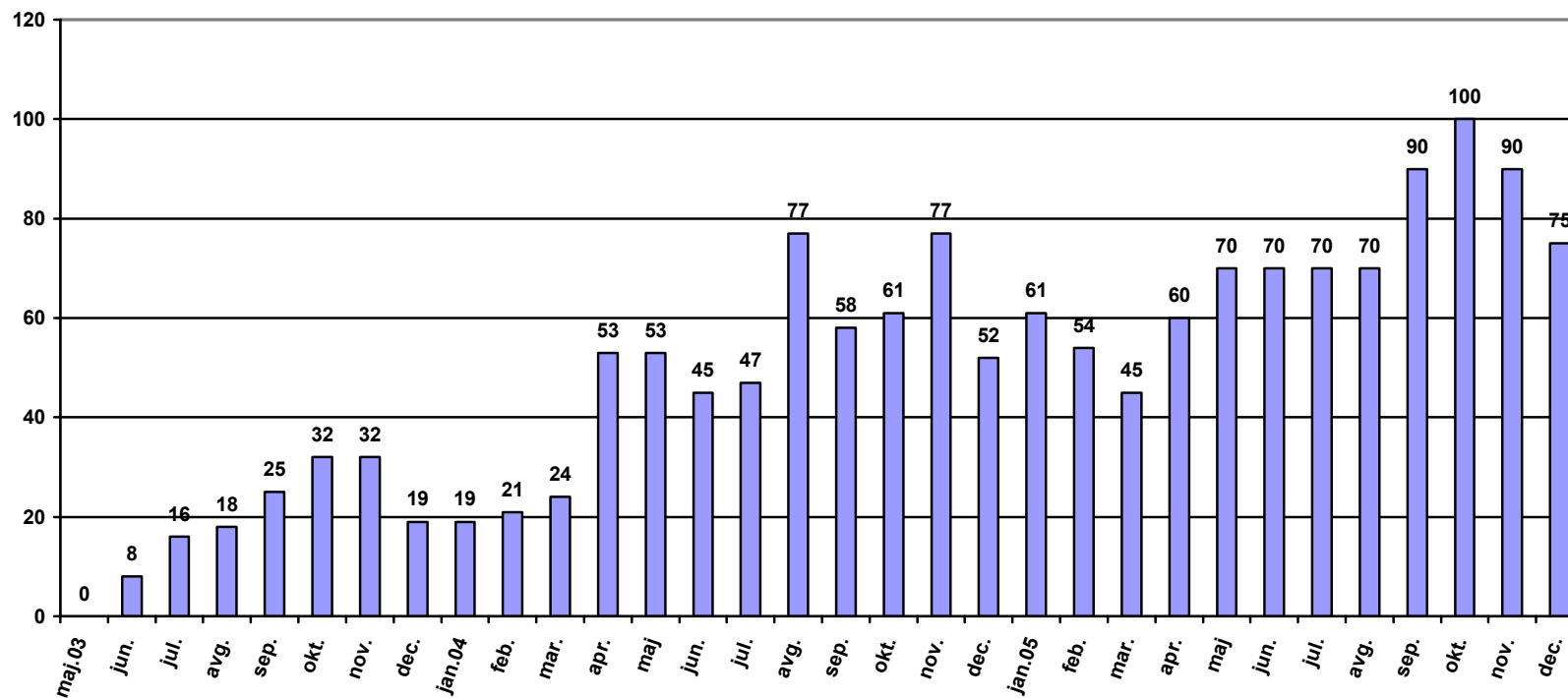
PRILOGA E: Število napadov odpornikov na ključne tarče.

Vir: Christoff, 2006: 6 in Cordesman, 2006: 24.

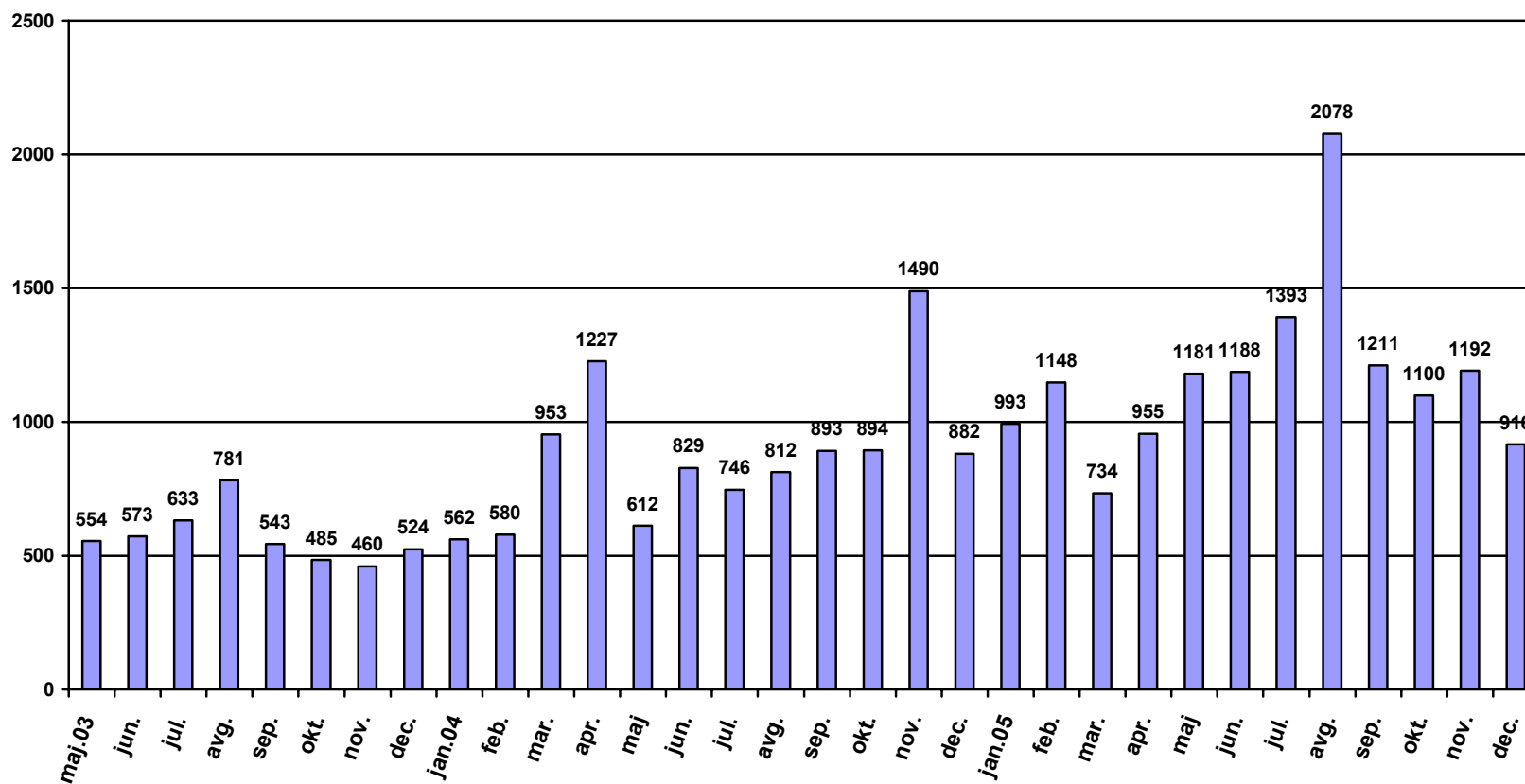
Opomba: Za mesec maj 2003 ni podatkov, za junij 2003 avtor opozarja, da so nepopolni, julija 2003 pa so bile premajhne vrednosti, da bi mogel, razen vrednosti za kategorijo Koaličijske sile, z gotovostjo razbrati, koliko napadov gre kateri od treh ostalih kategorij, zato sem 50 nerazporejenih napadov dal pod Druge tarče. Enako za avgust 2003 ni bilo možno razbrati števila napadov na iraške sile in na druge tarče, zato sem 25 napadov dal pod kategorijo Druge tarče. Pri ostalih mesecih v tem obdobju pa tudi v nadaljnjih treh obdobjih, ko so vrednosti višje, so tudi izračuni natančnejši.

PRILOGA F: Število napadov odpornikov na dan.

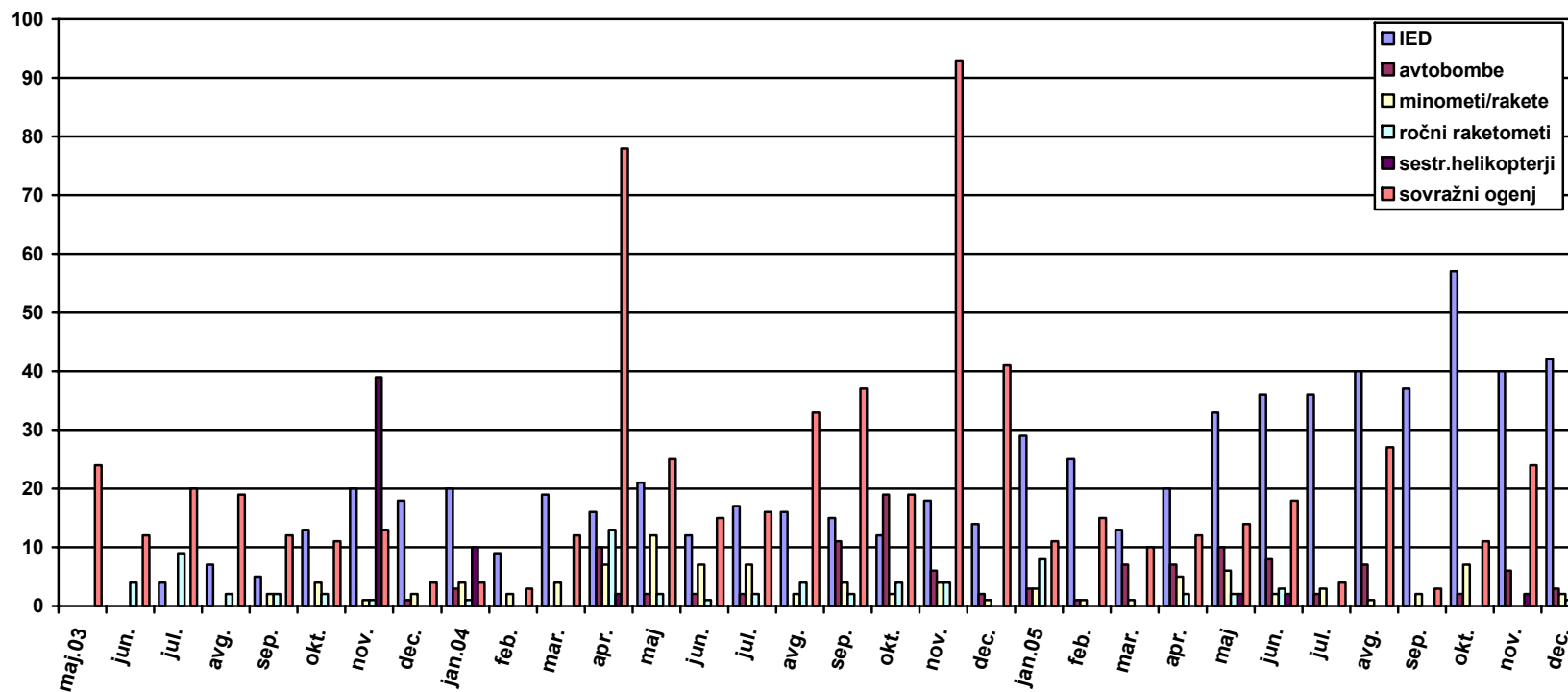
Vir: O'Hanlon in Kamp, 2006: 22.

PRILOGA G : Ubiti iraški civilisti.

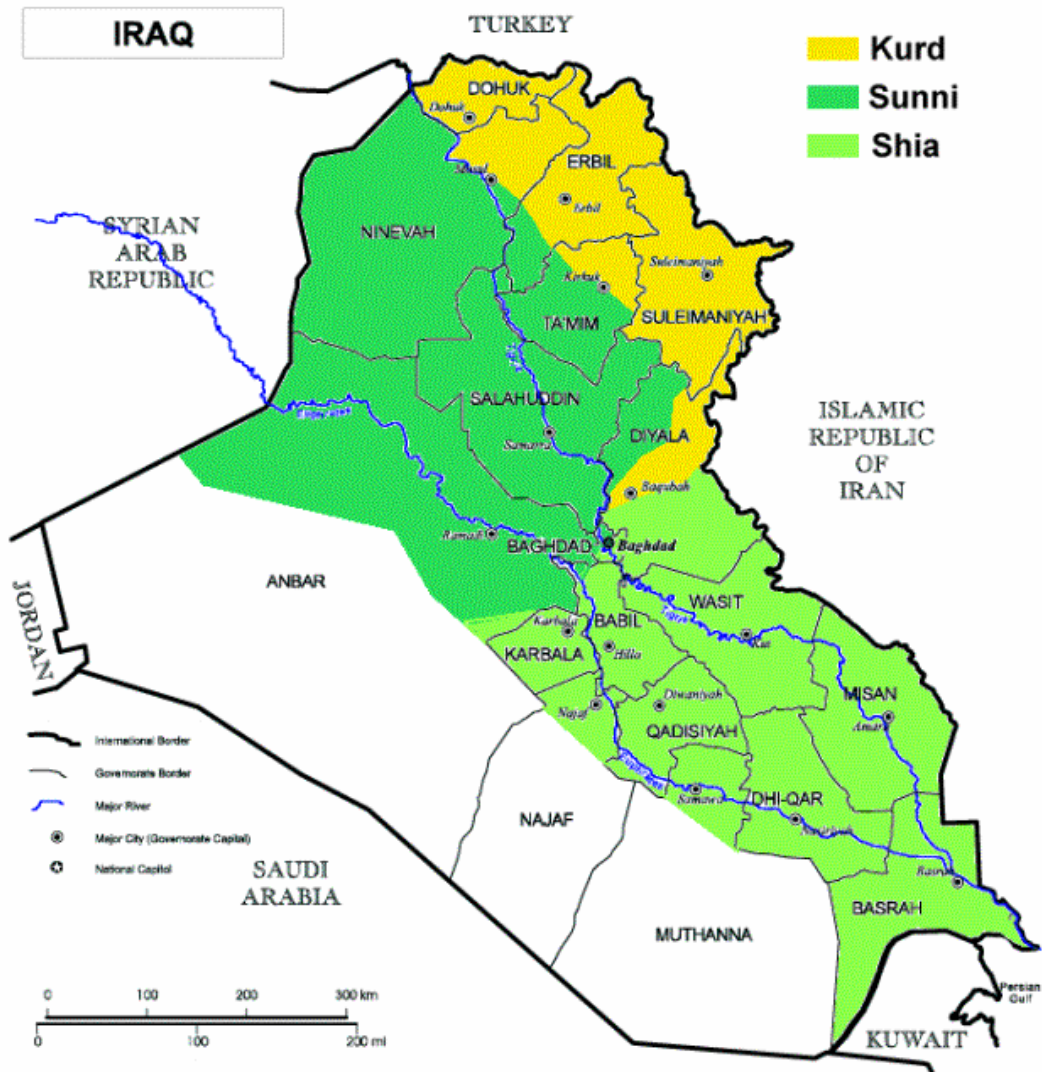
Vir: Press release 13: internet.

PRILOGA H: Število umrlih vojakov ZDA na mesec zaradi uporabe metod skozi vsa obdobja.

Vir: O'Hanlon in Kamp, 2006: 5.

PRILOGA I: Etnično-verska porazdelitev iraškega prebivalstva.

Vir: Iraq Maps: internet.

